Št. 34 (1619) Leto XXXI
NOVO MESTO četrtek, 21. avgusta 1980
Cena: 8 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416 - 2242

Pionirski horuk

V Hruševcu pri Straži eden dni naselje z najmlajšimi brigadirji

V Hruševcu pri Straži je v nedeljo zaključila delo prva pionirska delovna brigada, ki jo je sestavljalo 40 pionirjev KS Straža v starosti od 7. do 15. let.

Teden dni je bilo malo brigadirsko naselje v Hruševcu „Titova šola mladih". V dopoldanskem času so mladi brigadirji popravljali cesto Straža – Zalog, popoldanski čas pa je bil namenjen izobraževanju in spoznavanju pionirske in mladinske organizacije, narodnoosvobodilne borbe, SLO, ni pa zmanjkalo časa tudi za kulturno in športno udejstvovanje. Kulturniki so izdali tudi štiri številke glasila.

„V naši in tudi nekaterih drugih krajevnih skupnostih posvečamo vse premalo pozornosti pionirjem, ki se po končani osnovni šoli težko aktivno vključujejo v vrste ZSMS," pove idejni in organizacijski vodja PDA „Hruševec 80" Drago Krštinc, prekaljeni brigadir z desetletnim brigadirskim stažem. „Prva akcija je zbližala mlade vse krajevne skupnosti, zato jih v naslednjem letu ne bo težko pridobiti za drugo."

K uspehu akcije so v mnogočem pripomogli tudi starši mladih brigadirjev, krajevna skupnost, tovarna Novoles ter OK ZSMS in RK ZSMS. Prav bi bilo, da bi naslednje leto po poti hruševskih pionirjev krenili še v kateri krajevni skupnosti.

J. PAVLIN

TEDEN DNI BRIGADIRJI – Štirideset pionirjev KS Straža je dodobra popravilo makadamsko cesto od Zaloga do Straže, uredilo prostor za načrtovano železniško postajo za potniški promet v Hruševcu in pomagalo pri gradnji nogometnega igrišča v Vavti vasi. (Foto: J. Pavlin)

Zadruga posluje občutno bolje

Celotni prihodek najbolj porastel pri enoti Transport, pri kateri so odprli mehanično delavnico – Odkupili več mleka

Kmetijska zadruga Ribnica je v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani poslovala precej bolje. Celotni prihodek je porastel za 49 odstotkov, dohodek pa zaradi počasnejšega porasta stroškov celo za 91 odstotkov.

Žal so se zvišale tudi obveznosti iz dohodka in sicer kar za enainpolkrat (za 146 odst.). Osebni dohodki so naraščali nekoliko počasneje in so letos zanje izplačali 34 odstotkov več.

Posebno razveseljivo je, da je občutno porastel ostanek čistega dohodka, predvsem sredstva za razširitev materialne osnove dela oz. investicije. Lani so le tri zadružne enote od trinajstih poslovale donosno, zadruga pa je kot celota imela le 110.000 din ostanka čistega dohodka. Letos je šest enot prikazalo izgubo, vendar je zadruga kot celota ustvarila 2,680.000 din ostanka čistega dohodka ali za dobrih 23-krat več kot lani.

Izguba, ki so jo letos zabeležile enote Mesarija, Odkup in Zadružnik ter v veliki večini Dom Sodražica, je le posledica neplačane realizacije. Ko bodo dobile te enote svoje storitve, blago in ostalo plačano, ne bodo imele več izgube razen Doma, ki bo izkazal še 10.000 din izgube. Izgubo bosta še edno imeli trgovini KZ na Gori in Svetem Gregorju, ki imata za majhen promet razmeroma veliko stroškov.

Odkup zadruge se je letos povečal za 42,9 odstotka. Ta porast pa ni toliko odraz večjih količin odkupljenih kmetijskih proizvodov kot nižjih cen. Količinsko so odkupili za 5 odstotkov več mleka, za 9,2 odstotka več starega klavnega goveda, za 600 odstotkov več (kar pa dejansko pomeni od lanskih 3 letos 21) konj in za 43,3 odstotka več plemenskih telic. Močno je upadel količinski odkup telet in prašičev (za 57,5 oz. 50 odstotkov), mladega pitanega goveda (za 10 odst.), plemenskih bikov (za 12,5 odst.), sena (za 6 odst.).

Vzrok za zelo občutno znižanje odkupa prašičev je, da je edini kooperant preurejal svinjski hlev in se bo odkup zato izboljšal v drugi polovici leta.

Dolenjci radi prispevajo

Na območju naših devetih občin od 1975 do letos izglasovali 256 samoprispevkov – Novo mesto največ

Na območju dolenjskih in posavskih občin se ljudje, po podatkih sodeč, radi odločajo, da iz svojega žepa primaknejo potrebni dinar za investiranje v intrastrukturne in v objekte družbenega standarda. Za ureditev in modernizacijo cest, mostrov, za komunalno ureditev naselij, za gradnjo šol, vrtcev, kulturnih domov in drugo so od 1975 do letos izglasovali 213 samoprispevkov, samo v lanskem letu pa 43.

Daleč pred drugimi je po številu samoprispevkov novomeška občina, kjer so se občani in krajani odločili za 130 samoprispevkov, s čimer so v Sloveniji na drugem mestu. V obdobju od 1975 do letos so se odločili v metliški občini za 41, v trebanjski za 26, v krški za 15, v kočevski za 12, v brežiški za 10, v ribniški za 9, v sevniški za 7 in v črnomaljski občini za 6 samoprispevkov. Lani le v ribniški občini niso glasovali za noben samoprispevek, medtem ko so se v vseh drugih občinah odločali za enega do štiri samoprispevke. Novo mesto je tudi lani po številu sprejetih samoprispevkov v vrhu. Z 28 samoprispevki je novomeška občina zasedla prvo mesto ne samo na območju, ki ga pokriva Dolenjski list, temveč tudi v vsej Sloveniji. Prevladovali so predvsem samoprispevki za gradnjo šol in vzgojnovarstvenih zavodov.

Vse to kaže, da postaja samoprispevek pogosto uporabljen način investiranja. Kot pripominja I. Berločnik v Občanu pa se na račun samoprispevka bistveno ne poveča obseg razpoložljivih sredstev za investicije v osnovna sredstva v občini. Prav tako pri razpisovanju in sprejemanju samoprispevkov pozabljamo, da ni dovolj objekt le zgraditi, temveč je treba upoštevati, da bo zgrajeni objekt zahteval sredstva za svoje delovanje in povečeval skupno porabo v občini, kadar gre za objekt družbenega standarda. Skratka, ko pripravljamo plane, ne smemo pozabiti nanje!

OBISK CELOVŠKIH MATURANTOV

Na povabilo republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo so od 18. do 28. avgusta na potovanju po Jugoslaviji maturantje Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Prvi dan obiska so se ustavili v Novem mestu in si ogledali proizvodne prostore tovarne zdravil Krka, kjer so se srečali tudi s predstavniki OO ZSMS. V pogovoru so se seznanili s samoupravljanjem in s položajem mladine v družbi. Obisk so nadaljevali z obiskom Beograda, kjer so se poklonili spominu tovariša Tita.

KDAJ ASFALT NA TRAVNO GORO?

Travna gora je priljubljena izletniška točka ne le Sodražanov, Ribničanov in Kočevcev, ampak tudi Ljubljančanov in drugih. Bila bi še bolj obiskana, če bi bil asfaltiran cestni odsek od Sodražice prek Vagovke do Travne gore.

Požar upepelil hlev

Zgorel je hlev, gospodarsko poslopje in 70 ton sena – Živino so resili – Vzrok požara še raziskujejo, kaže pa, da ga je zakrivil človek

Požar je uničil 12. avgusta okoli 22. ure hlev Združenega kmetijsko gozdarskega podjetja Kočevje tozd „Govedoreja" v Zajčjem polju pri Livoldu. Poleg hleva za 54 krav je zgorelo še gospodarsko poslopje s telečnjakom, mlekarno, krmilnico, strojnico, šupo za slamo in drugimi prostori.

Ogenj so opazili ob 21.50. Požar se je širil izredno hitro. Delavcem posestva so pri reševanju pomagali okoliški kmetje. Na pomoč so izredno hitro prihiteli tudi gasilci iz Kočevja, Dolge vasi, Livolda in Mozlja, ki pa požara niso mogli ukrotiti. Delavcem posestva in ostalim reševalcem je uspelo rešiti vseh 54 krav in 8 telet. Ogenj je upepelil tudi 70 ton sena. Škode še niso ocenili.

Preiskovalci uprave javne varnosti Ljubljana–okolica, ki so si pogorišče ogledali naslednje dopoldne, še vedno niso ugotovili pravega vzroka za požar. Po dosedanjih podatkih je izključeno, da bi požar izbruhnil zaradi slabe električne naprave. Očividci trdijo, da je zagorelo najprej v šupi za slamo, kjer električne napeljave sploh ni bilo. Tako sta ostali v glavnem le še dve možnosti. Lahko je prišlo do požara zaradi odvrženega cigaretnega ogorka ali je nekdo po nesreči ali nalašč zanetil ogenj.

J. P.

KORUZNA POSLASTICA – Tako so se zadnjo nedeljo ob sončnem zahodu zbrali otroci z Jelše na letošnji prvi peki koruze, ki je še najbolj sočna, če je odtrgana na sosedovi njivi. Povedali so, da vsa koruza še ni dobra, da je potrebno storže z mlečkom poiskati med množico koruznih stebel. Žal je tako, da za to večemo poslastico, ki je še okusnejša s svežim hruškovim moštom, ve le še kmečka otročad, menda pa koruzo peko tudi po mestih naših južnih republik. (Foto: Janez Pavlin)

Ni pravega pomanjkanja zdravil

Kljub težavam v preskrbi zdravstveno varstvo ni ogroženo – Tudi zdravila na zalogo? – Doklej zdravila v uvozu blago široke potrošnje?

Čeprav se letos v Sloveniji, še bolj pa v drugih republikah, srečujemo z občasnim pomanjkanjem nekaterih vrst zdravil, zdravstveno varstvo ljudi vendarle ni ogroženo, saj v Sloveniji pravega pomanjkanja kateregakoli od življenjsko pomembnih zdravil še ni bilo, so poudarili na tiskovni konferenci, na kateri so probleme v preskrbi z zdravili osvetlili predstavniki republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo, izvršnega odbora skupščine zdravstvene skupnosti Slovenije, SIS za ekonomske odnose s tujino, izvršnega odbora združenja lekarn Slovenije, Krke in Leka.

Poudarjeno je tudi bilo, da je nevzdržno, ker so zdravila uvrščena med blago široke potrošnje in da zanje veljajo iste uvozne omejitve kot za kavo, pralne praške in drugo blago široke potrošnje, zaradi česar se otežkoča in zavlačuje uvoz zdravil in surovin zanje. Zato je zvezni izvršni svet že sprostil uvoz nujnih zdravil, sanitetnega materiala in osnovne medicinske opreme. Dana je tudi pobuda za zmanjšanje izvoza doma izdelanih zdravil in zahteva za dovolj velik uvoz surovin zanje. Sprejet je tudi seznam okoli 300 življenjsko pomembnih zdravil in zahteva o višjih, ekonomskih cenah domačih zdravil, ki se že leta niso spremenile.

V letošnjem prvem polletju je slovenska farmacevtska industrija proizvedla za 20 odstotkov več zdravil kot v enakem lanskem obdobju, v slovenskih lekarnah pa so jih izdali za 10 odstotkov več, kar priča, da so si ljudje tudi pri zdravilih skušali ustvariti zaloge. Kajti slovenska poraba zdravil se umirja in je že nekaj let precej manjša, kot je povprečje za federacijo. K temu je pripomogla večja denarna participacija bolnikov pri receptih, pa tudi zavest zdravstvenih delavcev in možnost kontrole porabe zdravil z računalniško obdelavo receptov. Nujno potrebna bi bila tudi plansko poslovna skupnost za Slovenijo – in posebna za vso Jugoslavijo, v kateri bi bili združeni proizvajalci, porabniki in distributerji, kar bi omogočilo hitrejše dogovarjanje in reševanje problemov pri preskrbi z zdravili.

Kar 95 odstotkov vseh zdravil dela naša farmacevtska industrija, nekaj iz domačih, največ pa iz uvoženih surovin, za katere si morajo proizvajalci sami zagotoviti devize, saj uvozni ukrepi zdravila in surovine zanje še vedno uvrščajo med potrošno blago. Izdelki posebnega družbenega pomena postanejo zdravila šele v potrošnji. Zaradi ukrepov se je že dogajalo, da tudi, ko so imeli devize, niso smeli uvažati, zaradi česar je trpela stalna proizvodnja vseh zdravil. In kljub nekaterim sklepom za nemoten intervencijski uvoz zdravil imajo uvozniki še vedno težave s postopki, ki jih morajo izpeljati prek bank.

Motnje v preskrbi z zdravili zahtevajo tudi čim večjo usmeritev v bazno proizvodnjo in v raziskave, da bi se kar najbolj otresli licenčnih odnosov, ki še vedno prevladujejo v farmacevtski industriji. To pa bo mogoče le, če se bo zanjo dogovorila in združila sredstva vsa jugoslovanska farmacevtska industrija, pa tudi druge, vzporedne panoge.

Z. LINDIČ

Volja zmaguje bolezen

4. kolo republiškega prvenstva v košarki na vozičkih v Novem mestu – Domačini na drugem mestu

Novomeški paraplegiki so v soboto ob pomoči pokrovitelja IMV Novo mesto organizirali 4. kolo republiškega prvenstva v košarki na vozičkih. Čeprav je bila udeležba nastopajočih v športni dvorani nekolikanj okmjena, ker ni bilo ekip Celja, Kamnika in Ponikev, so maloštevilni gledalci vendarle prišli na svoj račun.

Poglavitna odlika sobotnih bojev je bila ob odlični organizaciji velika borbenost nastopajočih, kar velja še posebej za domačine, ki so na koncu zasedli odlično drugo mesto za paraplegiki Ljubljane. Slednji so imeli v svojih vrstah še najboljšega igralca turnirja, Jožeta Žgajnarja, medtem ko sta se pri Novomeščanih odlikovala Jože Okorn in Slavko Golobič.

REZULTATI: Ljubljana–Kranj 59:28, Ljubljana–Maribor 51:22, Ljubljana–Novo mesto 33:17, Kranj–Maribor 25:30, Kranj–Novo mesto 13:35, Maribor–Novo mesto 29:31.

Vrstni red 1. Ljubljana 6, 2. Novo mesto (Okorn, Hočevar, Koščak, Franko, Ahlin, Golobič, Gorenc) 4, 3. Maribor 2, 4. Kranj 0.

Po 4. kolu vodi v skupnem seštevku Ljubljana s 36 točkami, Novomeščani pa so drugi s 26 točkami.

BORBENO IN ZANIMIVO – Ljubljančani (v temnih dresih) so bili zmagovalci sobotnega 4. kola republiškega prvenstva za paraplegike–košarkarje, ki je bilo v novomeški športni dvorani. (Foto: Budja)

TRAKTOR POKOPAL LASTNIKA

44-letni Alojz Huč iz Biške vasi je v soboto okoli 19. ure vozil traktor po kolovozni poti v Biški vasi. Med vožnjo po klancu navzdol se je vozilo, na katerega je bil pripet tudi vpreženi voz s krmo, zaradi prehitre vožnje v nepreglednem ovinku prevrnilo in pod seboj pokopalo voznika. Poškodbe so bile tako hude, da jim je Huč podlegel na kraju nezgode.

NESREČA V RUDNIKU

V soboto ob 19.10 je prišlo v kanižariškem rudniku – na odkopu št. 4, kota 108 – do delovne nezgode, pri kateri se je poškodoval 25-letni Teufik Amidžič iz Kanižarice. Do nesreče je prišlo pri nakladanju premoga na transporter, ko se je zataknila nakladalna lopata in je njen ročaj udaril Amidžiča po obrazu. Poškodovanega rudarja so prepeljali v ZD Črnomelj, nato pa še v novomeško bolnišnico.

VREME

Do konca tedna bo prevladovalo sončno vreme s temperaturami, ki so povprečne za ta čas.

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

50.000 stavkajočih, pomanjkanje nekaterih osnovnih življenjskih potrebščin, napeto politično vzdušje – to so samo nekateri izmed elementov, iz katerih je mogoče izluščiti podobo Poljske, ki preživlja enega svojih najbolj mučnih poletij v zadnjih letih.

V osnovi želijo Poljaki samo eno: boljše življenje, toda v tej na videz preprosti in vsakomur razumljivi zahtevi je skritih toliko vidnih in nevidnih čeri, da je izhod iz nastale stiske še vedno nejasen in negotov.

Poljska: mučno poletje

Nekatere kronične slabosti poljskega sistema dela in življenja (predvsem pa zastrašujoča neučinkovitost gospodarstva) se vlečejo že leta dolgo in na dlani je, da jih ne bo mogoče odpraviti brez izjemnih naporov in odrekanj.

Toda tisto, kar pesimistom vzbuja največ skrbi, je vprašanje, ali bodo Poljaki pripravljeni na nova odrekanja, ko pa v marsikom prevladuje prepričanje, da so se že leta dolgo odrekali zaman.

Ali rečeno drugače: ali ne bodo terjali (ob pristanku na odrekanje) tako korenite spremembe v vodenju države ali družbe, da bo to eno in drugo bistveno spremenilo?

Poljska kajpak mora računati s političnim realnostjo, s svojim zemljepisnim in globalnim političnim položajem znotraj vzhodnoevropske socialistične skupnosti, ki ga ne more spreminjati in znotraj katerega edino lahko išče svoj novi maneverski prostor. Vprašanje je samo, kako in v kolikšni meri je mogoče izvajati spremembe, ki naj približajo boljše življenje.

Država je dosegla zgornjo dopustno mejo zadolževanja v tujini. Večina deviz, ki jih zaslužijo z izvozom, gre za odplačevanje tujih kreditov. Gospodarstvo je neučinkovito, še posebej pridelovanje hrane, temu pa so se letos pridružile še poplave in druge ujme. V poljskih trgovinah je marsikatera polica prazna, izbira blaga je skromna, kakovost pogosto zelo slaba.

Stavke so otipljivo opozorilo za poljsko vodstvo, da ljudje niso pripravljeni več prenašati teh slabosti. Delavci terjajo učinkovitih ukrepov in izboljšanj, toda veliko vprašanje je, koliko je mogoče to uresničiti, ne da bi se v temeljih spremenil tudi sam družbeni sistem.

Na februarskem kongresu Združene poljske delavske partije so se opredelili za več dela in več odgovornosti, ne da bi, v celoti gledano, terjali odločilnih sprememb v samem sistemu. Toda kaže, da parola „še več istega" ni tisto, kar lahko izboljša sedanji položaj in odpravi zadrege.

Poljski premier Edward Babiuch je na televiziji izjavil, da se vlada zaveda napak in želja po spremembah. Treba bo spremeniti način vodenja gospodarstva, je dejal, hkrati pa preprečiti poslabšanje političnega položaja in morebitnih še hujših družbenih nesoglasij in sporov. Vlada že več mesecev pripravlja konkretne rešitve.

Sedanji nemiri in stavke na Poljskem niso prve. V državi je po vojni že večkrat prišlo do podobnega položaja. Novost je za zdaj to, da tokrat niso zabeležili hujših incidentov, saj ostajajo stavke in demonstracije v okviru „dovoljenega" obnašanja in se ne sprevračajo v fizične spopade, ki bi jih bilo treba preprečevati z vojsko in policijo in kaznovati z zapiranjem.

A kljub temu je položaj napet in tudi potencialno nevaren. Poljakom se v tem dolgem, mučnem poletju ne obeta preveč dobrega, toda po drugi strani je bržkone tako soočenje z dosedanjo prakso nujno potrebno, če naj bo prihodnost boljša – in milijoni Poljakov si v bistvu ne želijo nič drugega, kot živeti bolje.

JANEZ ČUČEK

TEMNOPOLTI STAVKAJO – Tukaj še vedno traja stavka 10.000 temnopoltih delavcev, zaposlenih pri nekem zasebniku. V zgodovini Južne Afrike je to največja in najdaljša stavka temnopoltih delavcev, zaposlenih pri kakem zasebniku. Sicer pa so osebni dohodki temnopoltih delavcev v tej državi praviloma desetkrat manjši od dohodkov belcev. Na sliki: delavci med stavko. (Telefoto: UPI)

Stroške preveč podcenjujemo

Zaradi višjih stroškov pitanja želijo živinorejci zvišanje odkupnih cen živine – Kam pelje sedanja rast cen kmetijskih pridelkov? – So brez moči?

Veliko govorimo o prenizkih odkupnih cenah živine in kmetijskih pridelkov in premalo o prehitri rasti pridelkovalnih in rejskih stroškov. Pri rasti cen bomo namreč imeli ne le administrativne ovire v obliki odobravanja cen, temveč tudi gospodarske, ko se bo zoževal krog kupcev. Cene namreč rastejo hitreje kot osebni dohodki delavcev, zato bodo imeli manj denarja za enake količine blaga.

Živinorejska poslovna skupnost Slovenije je predlagala, da bi zvišali odkupno ceno mladega pitanega goveda na 41 din za kilogram in za pitane prašiče na 39 din. Pri tem navaja, da so stroški pitanja goveda še višji in bi ustrezala odkupna cena 43 din, ki pa gotovo ne bo odobrena.

Takim računom verjetno ni moč oporekati. Ne bi pa smeli niti prezreti, da bi pri takih odkupnih cenah pitancev že čez dobrega pol leta morali zvišati ceno svinine za eno tretjino sedanje cene in junetine za okrog 17 % oziroma za 23 %, če bi živinorejcem plačali vse stroške pitanja. Kaj tako zvišanje pomeni za porabnike mesa in tudi za izvoznike – če bi ob zmanjšani domači porabi hoteli več izvoziti – po precejšnjem zimskem zvišanju cen?

Preveč se je že ukoreninilo mnenje, da bi lahko bili zadovoljni vsi, če bi „država" dovolila, da bi si sami določali prodajne cene. Mnogi menijo, da je z višjo ceno moč odpraviti vse težave, a ne poznajo tržnih zakonitosti.

Ali smo že začeli razmišljati, kam pelje sedanja rast cen naših kmetijskih pridelkov? Pšenica je potegnila za sabo koruzo, ki je že za 1 din po kilogramu dražja, kot je bila pred pričetkom žetve krušnih žit. Mešalnice krmil grozijo, da bodo omejile prodajo, če jim ne dovolijo zvišati cen krmil. Predlagano zvišanje odkupnih cen pitane živine bi torej ustrezalo le ta trenutek, čez mesec ali kak teden pa ne več. Ob taki rasti cen poljščin, ki služijo tudi za živinsko krmo, bi morali cene mesa v enem letu zvišati morda celo za več kot 50 %.

Mlini plačujejo za pšenico več, kot je bila določena pridelovalno–tržna cena. Drugod, v Sloveniji še ne. Mešalnice krmil ali živinorejci plačajo veliko več za koruzo. Teleta za nadaljnje pitanje dosegajo neverjetno ceno in jih mnogi živinorejci raje prodajo, ko da bi jih še redili. Pujski so po 65 din za kilogram. Vse to močno zvišuje stroške pitanja.

Ali tisti, ki kupujejo po tako visokih cenah koruzo, teleta, pujske, verjamejo, da jim bo kdo zagotovil dovolj visoko okupno ceno pitancev, ki bo pokrila vse stroške? Lahko se zatakne. Zakaj si torej navijajo cene? In kaj delajo naši usmerjevalci kmetijstva? So povsem brez moči ali volje, da bi kaj storili za ustalitev trga?

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

BRIONI – Generalni sekretar KP Španije Santiago Carrillo se je mudil nas Brionih, kjer se je srečal z generalnim sekretarjem KP Italije Enricom Berlinguerjem, s katerim je imel daljši prijateljski pogovor. Voditelja komunističnih partij sta na delovnem dopustu v naši državi na povabilo CK ZKJ. Sekretar CK ZKJ dr. Dušan Dragosavac je na Brionih za visoka gosta priredil slovesno večerjo. Na večerji so bili Stane Dolanc, Dobrivoje Vidic, Milutin Baltić, Dane Djurić, Veljko Kovačevič in član direkcije KP Italije Paolo Bufalini, ki je prav tako na delovnem dopustu pri nas.

DAMASK – Sirske oblasti so sporočile, da so v Homsu, severno od Damaska, med akcijo pripadnikov varnostne službe ubili vojaškega poveljnika tajne organizacije „muslimanski bratje" Hisama Džambaza. V tem spopadu na vrtu neke vile v Homsu, kjer so imeli „muslimanski bratje" skrivališče, so bili ubiti še štirje pripadniki te organizacije.

LONDON – Britanska policija skuša razvozlati resnične motive namerno podtaknjenega požara v dveh londonskih nočnih klubih, kjer je umrlo 37 ljudi. Na osnovi izjav 23 preživelih prič, med katerimi je večina ostala na zdravljenju v londonskih bolnišnicah, kakor tudi glede na silovitost, s katero se je razširil ogenj, policija sklepa, da je vzrok požara najverjetneje namerno razlita hitro vnetljiva tekočina. Številni med ranjenimi trdijo, da je pred pričetkom ognja prišlo do eksplozije, ki najbolj spominja na eksplozijo zažigalne bombe.

SEUL – Čoj Kju Ha, ki je bil zadnjih devet mesecev južnokorejski predsednik, je odstopil in s tem tudi formalno odprl pot „močnemu človeku" vojaške oblasti generalu Čun Du Hvanu, da prigrabi vso oblast v svoje roke. Kakor poročajo tuje agencije, je predsenik Čoj Kju Ha sporočil ostavko v govoru na televiziji in pri tem poudaril, da bo na osnovi ustave v času do novih volitev dolžnost predsednika opravljal premier Park Čung Hun. Istočasno je vlada ukazala vojski stanje pripravljenosti ter tako pokazala, da ne želi, da bi kdorkoli preprečil realizacijo Čunovih načrtov.

tedenski mozaik

NAJSTAREJŠI SIN pokojnega iranskega šaha Reze Pahlavija, devetnajstletni princ Azadeh Safik, je v Parizu v nekem intervjuju izjavil, da se bo vrnil v Teheran in obnovil kraljevsko dinastijo. „Mislim, da bodo Iranci pozdravili povratek monarhije in da bodo z vstajo vrgli sedanji režim," je dejal princ, ki bo lahko tudi uradno postal vladar (tako izjavljajo v krogih njegove družine), ko bo dopolnil dvajset let. To se bo zgodilo konec leta. Hkrati je njegova mati zanikala, naj bi bil pokojni šah za svojega prestolonaslednika na smrtni postelji določil princevega mlajšega brata, trinajstletnega Ali Rezo. „To so samo govorice," je dejala. „Seveda," je dodal princ Safik, „prestolonaslednik sem jaz in zato bom tudi zasedel prestol"... Toda pred tem bo treba vprašati za mnenje še iransko ljudstvo...

ZATO PA NI prav nič spraševala za mnenje pakistanska policija, ki je pred dnevi vdrla v tri hotele v Ravalpindiju in aretirala 22 ljudi sredi belega dne. Razlog? Jedli so, kar je po islamskih zakonih strogo prepovedano početi podnevi med ramadanom, svetim mesecem. Od sončnega vzhoda do sončnega zahoda se je treba strogo postiti in ker 22 možakarjev tega očitno ni zmoglo, so jih policaji aretirali. Zakon je zakon...

TAČAS pa kljub nekaterim presenetljivim odkritjem (med drugim, da je bil inšpektor splošne francoske obveščevalne službe eden najbolj vplivnih članov vodstva desničarske podtalne organizacije) se ni nič bistveno novega odkrilo pri preiskavi o bombnem atentatu v Bologni. Policija bodisi nima ali pa noče izdati nič novega v zvezi s tem. Kljub zelo obsežnim preiskavam in poizvedovanju za desničarji krivci strahotnega pokola na železniški postaji še niso znani in čedalje več je tistih, ki menijo, da bo tudi ta zločin, tako kot nekateri drugi v sosednji Italiji, ostal nekaznovan in nepojasnjen... Nič novega pod apeninskim soncem...

IN TUDI nič novega pod španskim, kjer teroristi (pripadniki baskovske organizacije ETA) še vedno nastavljajo bombe... in plašijo turiste...

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

NAGRADA

Zvezni zbor skupščine Jugoslavije je sprejel zahtevo predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije za ustanovitev nagrade „Edvard Kardelj".

Z uvedbo te nagrade, ki jo bodo podeljevali za izredne dosežke pri razvoju socialističnega samoupravljanja v teoriji in praksi, postaja delo Edvarda Kardelja trajen navdih prihodnjim generacijam v boju za socialistično samoupravljanje. Ta visoka nagrada bo specializirana in bo izpopolnila vrsto naših najvišjih družbenih priznanj. Podeljevali jo bodo – v presledkih, ki ne bodo krajši od treh let – posameznim znanstvenim in drugim institucijam in organizacijam združenega dela.

Velike razlike

Z ohranitvijo različnosti notranjih cen bi lahko povzročili pomanjkanje posameznih izdelkov na notranjem tržišču. Nujnost odprave teh razlik narekuje devalvacija in to bolj kot proces, kot pa neposreden ukrep, poudarja analiza beograjskega inštituta za zunanjo trgovino.

Strokovnjaki inštituta poudarjajo, da če je osnovni cilj spremembe tečaja dinarja popraviti pogoje za izvoz ob zmanjšanju zanimanja za uvoz, je treba v drugi fazi nujno začeti proces usklajevanja porušenih odnosov domačih cen. V inštitutu navajajo, da bi ohranitev velikih razlik pri notranjih cenah povzročila ali neekonomsko opravičevanje uvoza, ali pa pomanjkanje teh izdelkov na domačem trgu zaradi izvoza, saj imajo ti izdelki zaradi spremembe tečaja dinarja velike izvozne možnosti.

Nedavno podpisani dopolnjeni dogovor o politiki cen v letu 1980, ki pravzaprav pomeni odmrznitev, je začetek druge faze, ki jo strokovnjaki inštituta za zunanjo trgovino posebej podrobno proučujejo. Zavzemajo se za ohranitev dobrih pozicij izvoznega gospodarstva, hkrati pa opozarjajo na nevarnost totalnega izvoza, ki se ne bo zanimal za potrebe domačega tržišča.

V okviru tega je treba tudi natančno odgovoriti na nekatera bistvena vprašanja.

Eno od njih je, kako bodo izvozniki iz industrijskega sektorja, sicer proizvajalci strojev, prometnih sredstev itd., pokrili zdaj večje uvozne izdatke, saj so prav te industrijske veje odvisne od uvoza. Z drugimi besedami, da bi lahko več izvažali, morajo tudi uvažati, seveda pod slabšimi pogoji.

Hkrati je tudi nemogoče zagovarjati tezo, da je večji izvoz mogoče dosegati s spremembo strukture izvoznih izdelkov na škodo proizvodov visoke obdelave. Vse to pa tudi navaja strokovnjake inštituta za zunanjo trgovino k sklepu, da spodbujanja izvoza ne bi smela zmanjševati, vsaj ne linearno.

Vse to je na neki način povezano tudi s politiko cen na domačem trgu. Nenehno je treba skrbeti za realnost tečaja dinarja, saj je v svetovnih gospodarskih tokovih inflacija zelo močna, zato je treba računati tudi na vpliv svetovne inflacije na domača gibanja.

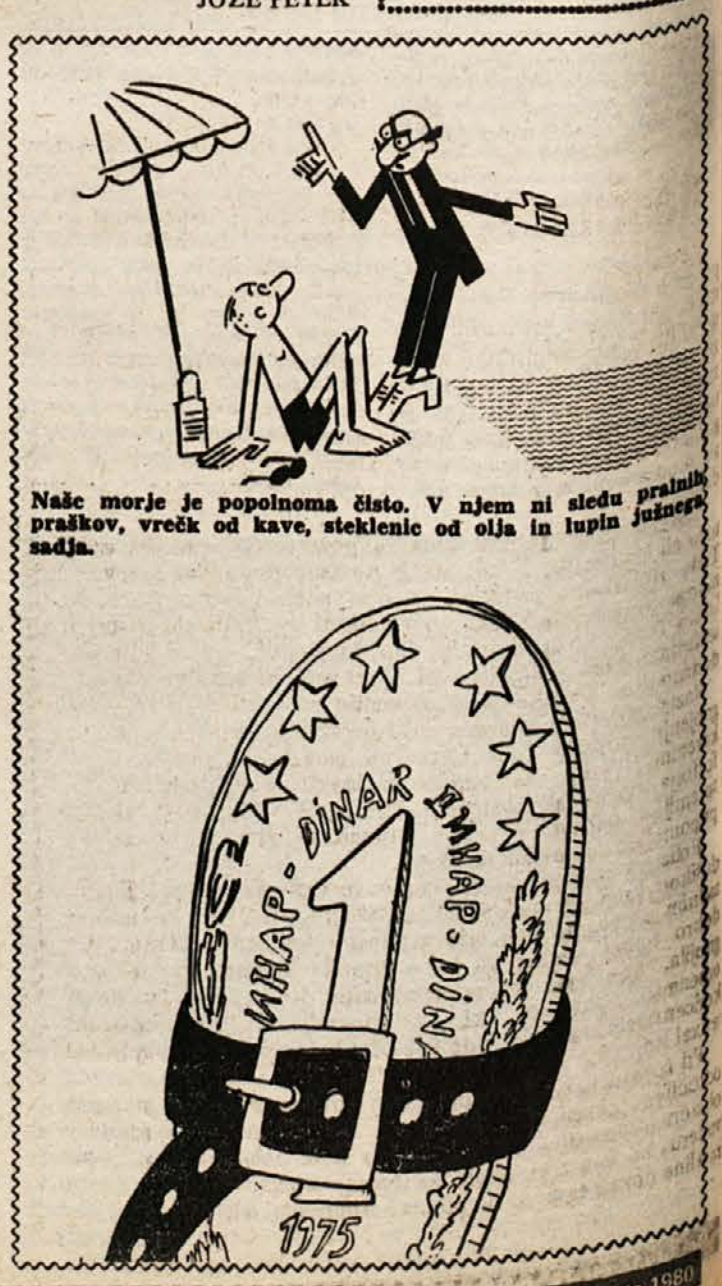

Naše morje je popolnoma čisto. V njem ni sledu prajnih praškov, vrečk od kave, steklenic od olja in lupin južnega sadja.

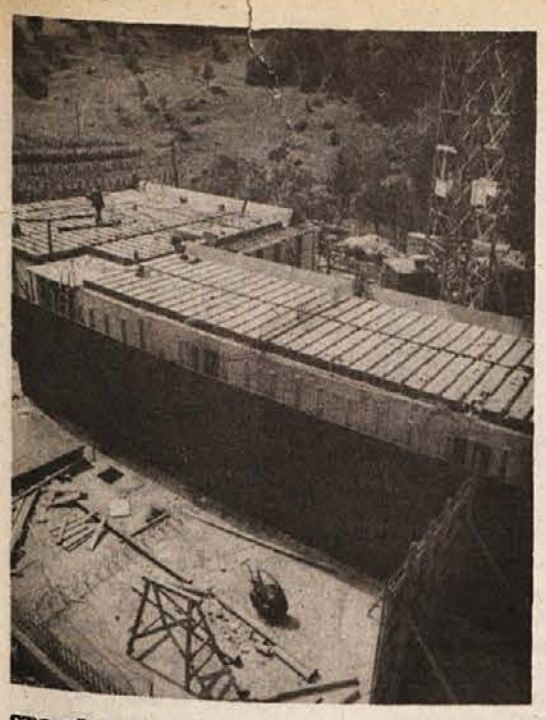

STOPIŠKA ŠOLA RASTE – S sredstvi v lanskem letu zbranega samoprispevka delavci SGP Pionir, tozda Zagreb, hite z gradnjo prizidka šole v Stopičah. Slovesna otvoritev naj bi bila za dan mladosti. Po preselitvi v nove in svetle učilnice bodo pričeli obnavljati še za dan mladosti.

PO ASFALTU V BAN – Pretekli teden so asfaltirali cesto od Šmarja pri Šentjerneju do Vel. Bana. Cestišče je široko 4 m, kar se bo morebiti izkazalo za premalo, saj po tej cesti vozijo težki tovornjaki, ki prevažajo hlodovino. (Foto: Polde Miklič)

VENDARLE ASFALT? – Bloki ob Trdinovi ulici in delu Zagrebške ceste v Novem mestu bodo naposled dobili toliko let pričakovani asfalt. Pripravljalna dela so stekla ta teden, že prej pa so stanovalci pospravili drva pod streho in počistili okolje. Ni pa še znano, kdaj bodo šle proč garaže – lesenjače. (Foto: I. Zoran)

ČE ZNAK NE ZALEŽE – Prenašanje takih betonskih zabojev ni šala, vedo povedati vrtnarji GG Novo mesto. Pred dnevi so jih skoraj dvajset postavili na pločnik pred občinsko stavbo na Ljubljanski cesti, kjer je bilo že nekaj časa parkirišče, ne pa pločnik za pešce. (Foto: J. Pavlin)

ZAKAJ NI PARKETA

Količinski načrt proizvodnje parketa za letos v Jugoslaviji predvideva 6,5 milijona kvadratnih metov, potrebe pa so okoli 6 milijonov. V prvih petih mesecih pa je bilo pri nas proizvedenega za 8 odstotkov več parketa kot v enakem obdobju lani. Parketa pa kljub temu ni. Kje so vzroki? Kot piše Ekonomska politika, je vzrok v prenizkih cenah. Lani so namreč parketarji zaprosili Zvezni zavod za cene 60-odstotno zvišanje cen parketa, odobreno pa je bilo le 14-odstotno.

Sejmišča

NOVO MESTO: Na sejmišču v ponedeljek ni bilo kaj posebnega. Cene so v glavnem ostale enake kot prej, promet pa tu di ni bil velik. Lastnike je zamenjalo le 122 prašičkov, na trg pa je bilo pripeljanih 246. Za prašičke v starosti od 6 do 12 tednov je bilo treba odšteti po 1.000 do 1.500 dinarjev, za prašičke, stare od 3 do 6 mesecev, pa po 1.550 do 3.000 dinarjev.

BREŽICE: Na brežiškem sejmišču je bilo preteklo soboto sicer malo več trgovanja, saj je od 342 pripeljanih prašičkov zamenjalo lastnike 219 živali. Zato pa je bila ponudba malo manjša, saj niso bili v prodaji prašički v starosti od 3 do 6 mesecev. Prodajali so prašičke po ceni od 72 do 76 dinarjev za kilogram žive teže.

Ni vse zlato, kar se sveti

Prvi podatki o polletnem gospodarjenju na Dolenjskem kažejo, da so bili Črnomaljci najuspešnejši – Novomeščanom zmanjšujejo dohodek visoke obresti zaradi zadolženosti, izgub ni veliko

Računalniški podatki za vse štiri dolenjske občine kažejo, da gredo indeksi rasti v gospodarstvu krepko navzgor, vendar je varljivo upoštevati samo to. Dejstvo je, da se gospodarno obnašanje pozna, da pa je povsod še premalo donosno poslovanje. Premalo ostaja!

Celotni prihodek v gospodarstvu se je v prvem polletju letos, recimo, v novomeški občini povečal za 26 odstotkov v primeri z enakim obdobjem lani, kar je najmanj med vsemi ostalimi občinami. Metličani so se glede tega najbolje odrezali s 37-odstotnim porastom, sledijo Trebanjci s 33-odstotno rastjo in Črnomelj z 32 odst. več ustvarjenega prihodka.

Čisti dohodek je bil najslabše realiziran v Metliki, samo s 24-odst. porastom, največ v Črnomlju s 35-odst. rastjo. V Trebnjem so napredovali glede tega za 30 odst. v Novem mestu pa za 29 odstotkov.

Pri akumulaciji je slika povsem drugačna, a dosti pove. V črnomaljski občini so dali za akumulacijo kar 137 odst. več kot leto dni prej, Novomeščani in Trebanjci stopajo v korak s 73,3 oziroma z 72-odstotno rastjo, Metlika pa je na zadnjem mestu z 59 odst. porasta.

Značilno za vso Dolenjsko je, da je dohodek na delavca povsod precej porasel, da pa kljub temu donosnost nima zadovoljive ravni. Zelo so narasli izdatki za obresti, razne premije in druge obveznosti, kar zmanjšuje dohodek. Glede izgub zaenkrat ni potreben preplah, čeprav jih je nekaj več kot lani. V novomeški občini znaša skupna izguba nekaj čez 9 milijonov din v treh delovnih organizacijah, med katerimi je problematična edinole Brazda kmetijske zadruge.

V trebanjski občini je izgub za 66 odst. več kot lani, pri čemer največ odpade na starega znanca Industrijo gradbenega materiala, kjer manjka več kot 22 milijonov dinarjev. V črnomaljski občini sta med izgubarji v prvem polletju samo Rudnik Kanižarica in gostinstvo. Izgub je za polovico več kot lani v tem času, vendar vsota ni velika. Metlika pa je glede izgub na najboljšem, saj se je ta pokazala samo v dveh tozdih tekstilne industrije in sicer v skupnem znesku 2 milijona din.

Izvozno-uvoznih podatkov ta trenutek še ni, zagotovo pa je izvoz na Dolenjskem lepo napredoval. Ugotavljajo še, da se investicijska ekspanzija umirja in da so bistveni premiki v politiki delitve dohodka. Veliko več kot prej dajejo v sklade, žal pa ustvarjeni dohodek pri vseh skupaj ni tak, da bi bili lahko zadovoljni glede na številne želje in potrebe.

R. BAČER

Obeta se rekord

V krškem Agrokombinatu pričakujejo rekordno letino

Vinogradnikom iz krške občine in odkupovalcem lanskega grozdnega pridelka v kleti v Leskovcu so prav gotovo še v spominu težave, ker še niso imeli zadostnega števila cistern za spravilo pridelka. Te dni v tej enoti krškega Agrokombinata zagotavljajo, da so pripravljeni na obete, da bo količina letošnjega pridelka rekordna, četudi ne bo dosegel lanskega po kakovosti. Računajo, da bodo v Leskovcu tokrat odkupili okoli 250 vagonov grozdja, 200 iz zasebnega sektorja in 50 iz lastne proizvodnje, kar bo za sto vagonov več kot lani. Zaenkrat še ne vedo, ali bodo odkupno ceno grozdja povišali, saj je znano, da zahtevam po višjih prodajnih cenah vina ne ugodijo.

Sicer pa v krški občini še naprej nadaljujejo s posodabljanjem vinogradov in se „držijo tempa" okoli 30 hektarjev na leto. Tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju bo tako, zato se bodo temu procesu prilagajali tudi s povečevanjem predelovalnih zmogljivosti v leskovški kleti. Tam naj bi v 5 do 10 letih dosegli do 300 vagonov predelave. Ta čas so zastavili in bodo kmalu uresničili načrt, s katerim bodo odprli novo polnilnico in dobili še tri vinifikatorje ter novo prešo. Pravijo, da bo tako opremljena klet zmogla domačo predelavo še kakih pet do šest let, že danes pa lahko rečemo, da bo to jesen že okoli 80 odstotkov grozdja iz zasebnih vinogradov predelanih v kakovostno vino prav v Leskovcu.

Ž. ŠEBEK

VEČJI ODKUP MLEKA

Slovenske mlekarne so v letošnjem polletju odkupile skoraj 159 milijonov litrov mleka, s čimer se je odkup v primerjavi z lanskim prvim polletjem dvignil za 13,6 odst. Četudi se je v poletnih mesecih odkup umiril, pa kaže, da bo letošnje leto rekordno. S 327 milijoni litrov mleka, kolikor utegne na koncu leta pokazati zaključni račun, bi slovenske mlekarne presegle vsa predvidevanja in napovedi.

Spodbudne primerjave

Statistika je zabeležila, da je obiskalo slovenska naravna zdravilišča v letošnjem prvem polletju 17 odstotkov več gostov kot lani v enakem obdobju, medtem ko se je število nočitev povečalo za 9 odstotkov. Na povečanje so prav gotovo vplivale nove zmogljivosti in večje povpraševanje za zdraviliško ponudbo.

Terme Čatež (Čateške Toplice) so izkazale ob polletju več kot podvojeno število gostov in za 8 odstotkov več nočitev kot lani v prvih šestih mesecih. Nove zmogljivosti so tudi v tem kraju povzročile nekatere značilne premike v strukturi gostov, v dobi bivanja itd. Podatki povedo, da se je med gosti zelo povečalo število samoplačnikov, kar pripisujejo splošni skrbi ljudi za lastno zdravje. Terme Čatež imajo že štiri petine samoplačnikov.

Vse te spremembe se kajpak odražajo v tujskem prometu, saj so v Čatežu zabeležili celo za 120 odstotkov več tujih gostov in za 144 odstotkov več nočitev kot v lanskem prvem polletju. Te „visoke" številke kajpak še ne potrjujejo, da so nove zdraviliško turistične zmogljivosti rezervirane le za tujce, saj se je znatno povečalo tudi število domačih gostov, ki v Termah Čatež prevladujejo. Omembe vredna je še ugotovitev, da se je bivalna doba tujih gostov povečala za 11 odstotkov, na kar sta vplivali boljša zdravstvena dejavnost in celovitejša turistična ponudba.

ŽIVLJENJSKI STROŠKI VIŠJI

Podatki za prvo polovico letošnjega leta govore, da so se življenjski stroški v Sloveniji, če jih primerjamo z lanskimi v prvem polletju, dvignili za 29 odst. Najobčutnejši skok so naredili stroški, povezani s podražitvijo bencina in električne energije, medtem ko so se izdatki za hrano zmanjšali za 2 odst. predvsem zaradi nižjih cen zelenjave in sadja.

Kmetijski nasveti

Rastlinski „čudežni" napoj

Že najmanj sto let je znano, da lahko pride gnojilo v rastlino po dveh poteh: skozi korenine ali skozi liste, vendar se je slednji način gnojenja začel uveljavljati šele v zadnjem času. Gnojenje skozi liste imenujemo tudi foliarno gnojenje in je priporočljivo zlasti kot oblika dognojevanja. Postopek je preprost: po zunanjih znakih, predvsem po slabotni zeleni barvi listja ugotovimo, da rastlina na primer strada dušika, nato dušično gnojilo ureo raztopimo v vodi, dodamo škropivu proti plevelu ali škodljivcem in z enkratnim škropljenjem opravimo dvojno delo.

Navzlic temu, da naši ljudje že poznajo tovrstno delovanje uree ali polifertila, se zdi, da še ne zaupajo povsem v novost. Toda znanstvene raziskave so dale nesporne ugotovitve, ki mnoge presenečajo. Tako so s poskusi ugotovili, da je imalo lahko topno kompleksno gnojilo, ki vsebuje vse tri bistvene sestavine: dušik, fosfor in kalij 7-krat večji izkoristek, če je bilo dodano skozi listje kot pa skozi zemljo in korenine.

Raziskovalci so tudi nesporno dokazali, da se je ob foliarnem gnojenju povečal tudi izkoristek gnojila, ki prihaja skozi korenine. Odkar so odkrili radioaktivne izotope dušika, fosforja, kalija ali sledovnih elementov, je mogoče zlahka spremljati njihovo pot po rastlinah in prav to je postalo pripomoček za številne raziskave.

Foliarno gnojenje je uporabno že v široki praksi. Zlasti z dušikom (ureo) je mogoče učinkovito dognojiti žitu, krompirju, sadnim rastlinam. Malo težje je s fosfornimi gnojili, ki niso tako dobro topna, vendar so že v uporabi kombinirana foliarna gnojila, kjer tudi fosfor učinkovito deluje. Naj jih nekaj omenimo: polifertil, ki se uporablja v 0,15 odstotni koncentraciji, foliar (0,3 do 0,4 odst.), fertigal (0,3), bayfolan, wuxal itd.

Pri foliarnem gnojenju pa je bolj kot pri običajnem gnojenju odločilen primeren čas gnojenja. Priporočljivo je škropiti v oblačnem vremenu, ob sorazmerno veliki relativni vlagi, proti večeru, ko ima zrak okoli 20 stopinj celzija. Takrat bo imela rastlina dovolj časa, da bo popila hranilni napitek.

Inž. M. L.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

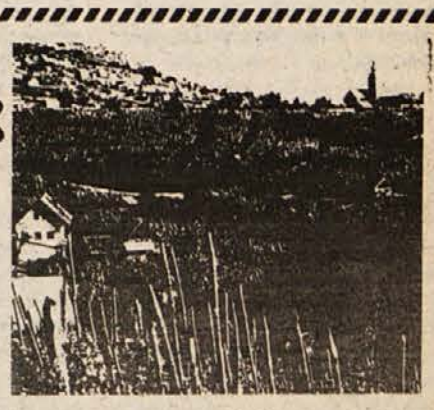

Ureja: Tit Doberšek

Sredi avgusta, ko v vinogradu nimamo veliko dela, je čas, da v rodnih vinogradih opravimo negativno

odbiro trt

Zasajanje novih vinogradov je posebno danes zelo drago. Zato je treba storiti vse, da bomo izi v inograda dobili bogat in kakovosten pridelek grozdja in vina in si tako ustvarili ustrezen dohodek.

V vsakem vinogradu in pri vsaki sorti vinske trte je precejšen odstotek trt (včasih kar tretjina), ki so morda popolnoma zdrave in krepke, vendar le malo ali nič ne rodijo. Poleg zdravih pa nerodnih trt je še večje ali manjše število oslabelih, zahiranih trt, ki prav tako niso sposobne dajati ustreznih pridelkov grozdja. Tem lahko prištejemo še močno virusne trte, katere bodo prej ali slej propadle. Vse te slabo rodne ali pa nerodne trte so slabše kot plevel. Negujemo jih kot najboljše trte, ne da bi imeli od njih kakšno korist. Upanje, da bo trta, če ne letos, rodila drugo leto, ne ustreza resnici. Jalova trta ali zahiranec navadno tudi drugo leto in kasneje ne rodi, ker je ta njena trajna lastnost zasidrana v biološki osnovi, ki je ni mogoče spremeniti. Podkopani plevel zemljo vsaj obogati s humusom in tako zemljo delno pognoji, nerodovitna trta pa samo troši gnojila in zaščitna sredstva ter nam ničesar ne daje. Zato je taka trta med rodnimi, koristnimi trtami, kot je trta roparica. Naloga vinogradnika je, da iz vinograda odstrani take prisklednike. Boljše je imeti v vinogradu prazno mesto brez trte, kakor pa nerodovitno trto.

Nerodovitne, zahirane in virusne trte bomo lahko odstranili le, če vemo, katere so. Po trgatvi, ko odpadejo listi s trt, ne moremo vedeti za te vrste škodljivih trt. Zato je sedaj pravi čas, da take trte zaznamujemo. Za zaznamovanje teh škodljivih trt zadostuje samo to, da je vinogradnik dober opazovalec (videc), ne pa slepec. Nerodovitni, zahirani in virusni trs lahko spozna že osemletkar, ki ima zdrave oči in vsaj malo razsodnosti. Neustrezne trte označimo z barvo ali pa s polivinilastimi trakovi, ki si jih narežemo iz preostalih vreč umetnih gnojil. Taki trakovi, privezani s tanko žico na neustrezno trto, so dobro vidni, poleg tega pa tega zastonjskega materiala nikjer ne manjka. Na označenih mestih bomo prihodnjo pomlad podsadili zdravo trto – cepljenko, nerodovitno, zahirano ali po virusu obolelo trto pa lahko odstranimo takoj spomladi. Če pa ne želimo imeti preveč praznih mest, v vinogradu pa drugo ali tretje leto, ko smo dosadili mlado trto. Tako nam po odstranitvi nezaželene trte nova, dosajena trta že prehaja v rodnost.

Ker so slabe lastnosti nerodnosti, osipanje v cvetju, zahiranost in virusna obolenja zasidrana v bioloških (notranjih) osnovah trte, katerih zunanji znaki se pojavljajo večkrat i zmenično in neredno, je označevanje teh neustreznih trt stalno vsakoletno delo vinogradnikov. Le tako je možno odstranjevati iz vinograda nerodne, zahirane in virusne trte, ki malo ali nič ne rodijo in jih nadomeščati s podsajanjem z zdravimi in rodnimi trtami.

POZITIVNA ODBIRA TRT

je nasprotna od opisane negativne odbire (selekcije), ker pri pozitivni odbiri (selekciji) označujemo tiste trte, ki se odlikujejo po zdravi rasti in po večji rodovitnosti, ki se vidno razlikuje od povprečno rodnih trt v vinogradu.

Pozitivna selekcija je v glavnem namenjena razmnoževanju trt kot ukrep za pridelovanje najboljših cepičev za cepljenje trt po trsničarjih. Po sedanjih zakonskih določilih morajo trsničarji uporabljati za cepiče le enoletne rozge posebej odbranih matičnih trt. Za to strokovno delo so zadolžene družbene delovne organizacije, ki imajo v svojem programu dela tudi pridelovanje in prodajo trt cepljenk. Te družbene organizacije pridelujejo trte ali na svojih obratih ali pa jim trte pridelujejo kooperanti–trsničarji, o katerih sem pisal v zadnjih dveh štev. Dolenjskega lista. Odbiro (selekcijo) je treba opraviti po Pravilniku o načinu odbiranja in potrjevanja matičnih rastlin (Ur. l. SRS št. 36/74). Po tem pravilniku je Kmetijski inštitut Slovenije določil „metodiko" dela, katero je potrdil republiški sekretarijat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (13/8 1975, št. 320/A–013/74). Potrjena metodika za delo odbire trt določa, kateri matični nasadi so primerni za to odbiro, čas odbire (5 let) ter postopek dela selekcionerja. Selekcioner mora biti vinogradniški strokovnjak, ki pozna sorte trte in so mu poznani cilji odbire. Selekcioner vodi matično knjigo, v kateri ima vsako sadilno mesto v matičnem vinogradu svojo oznako.

DT.

Preveč za osebne dohodke

V novomeškem Cestnem podjetju so v prvem polletju za 3,31 odstotka prekoračili dovoljeno mejo zvišanja osebnih dohodkov

V letošnjem prvem polletju so slovenska cestna podjetja in podjetje za vzdrževanje avtocest prekoračila dovoljeno povečanje sredstev za osebne dohodke skupno za 0,9 odstotka, med kršitelji pa je poleg cestnih podjetij iz Ljubljane in Maribora tudi novomeško cestno podjetje.

Cestno podjetje Novo mesto je v letošnjih prvih šestih mesecih sicer ustvarilo za 43,1 odstotka več dohodka v primerjavi z lanskim prvim polletjem, osebne dohodke pa je povečalo za 26,65 odstotkov, oziroma za 3,31 odstotnih enot več, kot bi smelo.

Pri tem je treba povedati, da so dogovorjena merila iz resolucije in iz dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letošnjem letu kršili le v TOZD Gradnje in mehanizacija in sicer kar za 46,7 odstokov, medtem ko so v drugih 5 temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb razporedili za osebne dohodke od 1,58 do 27,84 odstotka manj sredstev, kot bi jih lahko. Delovna skupnost skupnih služb v Cestnem podjetju Novo mesto pa je edina, ki dogovora ni kršila, kot so ga vse delovne skupnosti skupnih služb v slovenskih cestnih delovnih organizacijah, ki imajo v svojih sestavih temeljne organizacije.

V novomeškem cestnem podjetju kot razlog za prekoračitev dovoljene meje za zvišanje osebnih dohodkov navajajo reorganizacijo samoupravne organiziranosti v podjetju, ki so jo izpeljali v drugi polovici lanskega leta, s čimer so precej spremenili delovna področja. Vse nove gradnje iz temeljnih organizacij za vzdrževanje so združili v TOZD Gradnje in mehanizacija in pri tem prerazporedili v to temeljno organizacijo veliko delavcev od drugod. Na prekoračitev je vplivala tudi za 5,9 odstotka povečana zaposlenost v letošnjem prvem polletju, kar ni bilo sorazmerno s povečanjem dohodka.

Do konca septembra jih torej čaka resna naloga. Ustrezno bo treba povečati dohodek ali pa pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke pošteno zategniti pasove. Družbeno dogovorjena merila jel treba uresničevati, sicer se družbenim ukrepom, ki jih predvideva zakon o združenem delu, ne bo moč izogniti.

TEKMOVANJE TRAKTORISTOV

Na posestvu Draškovec pri Šentjerneju bo počastitev 35-letnice osvoboditve in 30-letnice samoupravljanja od 29. do 31. avgusta pod pokroviteljstvom Kmetijske zadruge Krka iz Novega mesta in skupščine občine Novo mesto 24. republiško tekmovanje traktoristov in 8. republiško tekmovanje mladih zadružnikov. Tekmovanje se bo začelo v petek, 29. avgusta, s preizkusom teoretičnega znanja. Uradna otvoritev tekmovanja bo v soboto ob 8. uri, ko bodo startali orači, obenem pa bo manjši letalski miting. Čez dan se bodo nadaljevali preizkusi različnih spretnosti. Istega dne, to je v soboto, bodo podelili priznanja najboljšim tekmovalcem. Zvečer bo družabna prireditev.

NOV DOM – Prostovoljno gasilsko društvo Sv. Gregor nad Ortnekom je slavilo v nedeljo, 17. avgusta, osem desetletij uspešnega delovanja v skrbi za varnost in premoženje družbe in občanov. Ob tej priložnosti so izročili namenu nov gasilski dom. Slovesnosti so se udeležila gasilska društva občine Ribnice in nastopila v paradi, slavnostni govornik pa je bil predstavnik pokrovitelja Gozdnega gospodarstva Kočevje – TOZD Gozdarstvo Jelenov žleb. (Foto: France Modic)

Plina spet ni

Zapravljanje energije in časa

Kočevci v teh poletnih dneh težko pridejo do plina. Zasebni ključavničar Mihael Moritz, ki v imenu ljubljanske plinarne oskrbuje Kočevce s plinom, odklanja odgovornost za tako neurejeno stanje. Pravi, da mu pri ljubljanski plinarni na telefonska naročila in vprašanja niti ne odgovarjajo.

Kočevci nagodujejo tudi zato, ker porabijo za nakup jeklenke plina več energije in časa, kot je plin sploh vreden. Nekateri se pripeljejo petkrat, desetkrat ali celo večkrat z avtom po plin, ki ga ni. Tako porabijo veliko bencina, obračunana kilometrina pa bi skoraj odtehtala vrednost jeklenke plina.

Vendar to še niso vsi stroški, ki nastajajo zaradi slabe oskrbe s plinom. Mnogi zaposleni občani tudi zapuste delo v službi, ko zvedo, da je prišel plin. Hitro se odpeljejo domov po jeklenko pa do razdeljevalnice plina. Seveda jih je velika večina prepoznih, ker so tisto malenkost plina že razprodali.

Naj napišemo še, da tak način „varčevanja" z energijo, pomeni le zapravljanje energije, časa in živcev.

JOŽE PRIMC

Z morja se vračajo zadovoljni

Na Šentjanah nad Portorožem tudi letos taborijo dolenjski taborniki – Pester dan – Najmlajše nič ne daje domotožje – Prenosna fototemnica in jutranje razstave

4. avgusta je šotorsko naselje na Šentjanah nad Portoroškim zalivom spet postalo domovanje 85 tabornikov iz odredov v Straži, Bršljinu, Dol. Toplicah in Novem mestu. Za 12 dni so se podali v poletno gozdno šolo, namenjeno pridobivanju taborniškega znanja, veščin in utrjevanju zdravja.

Dan v taboru je pester in zanimiv, saj aktivnost ne preneha vse od 7. ure zjutraj, ko vstanejo, pa tja do 21. ure, ko zamro zadnji plamenčki tabornega ognja. Najprej je na vrsti telovadba pod vodstvom prof. Marjana Dobovška, nato sledi pregled šotorov, učenje v gozdni šoli, preverjanje znanja v številnih spretnostih in veščinah. Vse to napolnjuje dan, izmed katerih vsak prinese kaj novega. Dežurni vod si vneto prizadeva pomagati, da teče delo v taboru po dobrem urniku. Zvečer si sledijo na vsaki dve uri straže: v dvoje pazijo na nočni red, mir in varnost v taboru in krog njega.

V 12 dnevih: 179 novih veščin in 60 preizkušenj iz raznih znanj.

Letošnja posebnost; prenosna foto temnica, s katero sta Renata in Janez s sodelavci pripravila že vrsto posrečenih fotografij, ki jih razvijejo ponoči, naslednje jutro pa v jedilnici že razstavijo. Rdeča prehodna zastavica priča o najbolje urejenem šotoru dneva. Med medvedki in čebelicami je letos na taboru tudi nekaj 8–letnikov, ki so prvič zdoma; kaže, da za domotožje ni ne časa ne potrebe. Tabor je velika, prijetna družina.

Tabor je organiziral novomeški Odred gorjanskih tabornikov, vodijo pa ga izkušeni taborniki iz Novega mesta in Straže.

S. HRAST

KRUHA JE DOVOLJ

Svoje dni je preskrba kruha za Vinico precej šepala in ga je pogosto zelo kmalu zmanjkalo. Letošnje poletje je ta zadeva urejena in je kruha vedno dovolj.

Boštanjska folklora vabi

Komaj slabo leto je minilo, ko so prizadevni boštanjski amaterski kulturni delavci (posebej Peter Simončič, predsednik domačega prosvetnega društva „Anton Umek – Okiški") uspeli oblikovati folklorno skupino, že pogumno širijo narodopisno izročilo.

Deset parov boštanjskih dekleт in fantov je pod vodstvom F. Pavliča razmeroma hitro obvladalo belokranjske in prekmurske plese. Nastopom po domačih krajih so se pridružila vabila za gostovanja izven občine. Boštanjčani so še zlasti ponosni, da jih niso prezrli niti organizatorji velike kmečke ohceti v Ljubljani. Ponos skupine so dokaj redke belokranjske noše, ki so jih sešili urni prsti zalih Boštanjčank. Za noše je nekaj prispevalo tudi domače prosvetno društvo, brez sodelovanja folkloristov pa nikakor ne bi bilo dovolj niti 2,5 stara milijona, poznavalci pravijo, da bi sicer za noše odšteli 8 težkih milijončkov! Ko bodo tokrat potrkali na vrata občinske kulturne skupnosti, odgovorni gotovo ne bodo prezrli navdušenih folkloristov. Tudi zato ne, ker bodo na jesen, ob 1. obletnici, skušali pritegniti še nekaj mladih; prevsem fantov ne bi smeli pogrešati, da bi ustanovili še eno skupino. Izkušeni folkloristi bi se naučili še štajerskih in pozneje gorenjskih plesov, nova skupina pa bi gojila belokranjske in prekmurske plese. September je blizu, zato pohitite s prijavami!

P. PERC

Malo dolžnikov stanarin

Ponekod po Sloveniji imajo samoupravne stanovanjske skupnosti velike težave z izterjavo stanarin za stanovanja; nekateri stanovalci odlašajo s plačilom po nekaj mesecev, nekateri celo po nekaj let. Kako je pri nas?

V Kočevju razpolagajo z 2.030 družbenimi stanovanji, vendar je samo 10 stanovalcev, ki že tri mesece niso poravnali stanarine, je povedal tajnik stanovanjske skupnosti inž. Dušan Oražem. Se pa najdejo med njimi tudi taki, ki niso plačali že nekaj let. Nekdo med njimi ni plačal stanarine štiri leta. Vendar, kot pravijo v Kočevju, se zaradi tega niti ne razburjajo preveč, saj gre za manjša, stara stanovanja, za katera je majhna najemnina. Zdaj se pripravljajo, da bodo stanarine zaračunavali po sistemu položnic. Nekateri so s položnicami že preplačali stanarino, tako da se zdi, da se bo pri rednih plačnikih na takšen način stanje izboljšalo. Sicer pa stanovalci dolgujejo stanovanjski skupnosti le 14.869,80 dinarjev.

„Pri nas v Krškem ni problemov z izterjavo stanarin," je povedala Doroteja Žigante, ki je bila trenutno dosegljiva po telefonu. Če pa se problem pojavi, ga sproti rešijo, najprej z opominom, potem pa s tožbo. Podobno je tudi v Brežicah, kjer se sicer pojavijo dolžniki za en ali dva meseca, potem pa to uredijo z opomini, včasih tudi s tožbami, je povedala Dragica Lazanski, ki ima na skrbi vzdrževanje v tej stanovanjski skupnosti.

V Novem mestu razpolagajo z 2.700 stanovanji, od tega je 435 enomesečnih dolžnikov, kar pripisujejo dopustom, 29 je takih, ki dolgujejo za dva meseca, 15 pa jih je, ki dolgujejo za več mesecev, je povedal Zvone Sakelšek. Petnajst stanovalcev je, ki dolgujejo že več let, vendar od njih po naši zakonodaji ni mogoče izterjati dolga, ker so med njimi tudi brezposelni. Je pa med stanovalci tudi nekaj takih, ki velike vsote dolgujejo hišnemu svetu za kurjavo, vodo in komunalne storitve. Ena izmed takih dolžnic dolguje že 30.000 dinarjev, njene stroške pa solidarnostno pokrivajo drugi stanovalci.

Kot kaže naša kratka anketa, so na Dolenjskem stanovalci redoljubenejši plačniki stanarin kot drugje, kar pa seveda ne pomeni, da bi lahko posnemali vzore od drugod.

J. S.

IZRAVNATI „OVINEK SMRTI"!

Kopica zaporednih nesreč na že tolikokrat kritiziranem ovinku pri Mozlju je z zadnjo smrtno nesrečo v noči od 15. na 16. avgust dobila krvav klicaj. Mozeljčani in drugi uporabniki te ceste nismo presenečeni. Vedeli smo, da bo „ovinek smrti" prej ali slej terjal človeško življenje. Zle slutnje so se uresničile in čas je, da zahtevamo, da se odgovorni zbude in poskrbe za izravnavo nevarnega ovinka. Pod črto računa, ki bi sešteval materialno škodo, bolečine in strah, se je nabralo že preveč!

I. STANIČ

OBLJUBE ZA OLJE

Po poletni zapori za kurilno olje bodo v kratkem kupci dobili prve litre tega vse dragocenejšega kuriva. Na Petrolovih bencinskih črpalkah bo lahko dobil posameznik dnevno 50 litrov kurilnega olja. V sodih bo moč kupiti 400 litrov olja. Kmalu, kot obljubljajo, ga bodo začeli razvažati tudi s cisternami. V Petrolovem skladišču v Novem mestu imajo 2.100 naročil. Prve pošiljke, in sicer bo šlo 1500 litrov v eno „domačo" cisterno, v novomeškem Petrolu obljubljajo okrog dvajsetega avgusta ali prvega septembra. Približno teden dni pred dobavo bodo naročnikom skupaj z obvestilom poslali položnico. Olje bo mogoče dobiti samo s predložitvijo potrdila o plačanem računu.

MARLES ZAMUJA

Po skupnem sestanku trebanjske občinske izobraževalne skupnosti in Marlesom, ki zanjo gradi na Mirni prizidek šole in adaptira stare prostore, kaže da se bo šola vendarle začela septembra. Čeprav so se sprva dogovorili, da bodo šolo predali namenu že 1. septembra, so se zdaj zaradi različnih težav pri gradnji odločili za 6. september, ko bo šolski prizidek do kraja dograjen. Medtem ko je ta zakasnitev šolnikom in izobraževalni skupnosti povzročila mnogo sivih las, pa se je verjetno vesele šolarji, saj bodo po zaslugi Marlesa začeli s šolo šest dni kasneje kot običajno.

IZOBRAŽEVALNI OBISK

Pred kratkim so starešine vojaške enote, ki ji poveljuje Franc Tomažin, obiskali delovno organizacijo SOP Krško. Pogovor je potekal o samoupravljanju, doseganju poslovnih in drugih rezultatov ter o delovanju družbenopolitičnih organizacij. Obisk je bil vsestransko koristen, sodil pa je v okvir idejnopolitičnega izobraževanja starešin.

Igranje za novi dom

Uspešno delo mladincev Drganjih sel

V soboto, 16. avgusta, so krajani KS Straža slavili praznik, ki so ga pod geslom „Srečanje mladine z borci" pripravili mladinci Drganjih sel. Aktiv, ki je eden najmlajših mladinskih aktivov v občini, živi samostojno šele leto dni, pa se lahko pohvali z množico dejavnosti in uspehov. V majhni vasi pod Ljubnom se shaja 26 mladih. Na temeljih stare šole, ki so jo pričeli graditi pred dvajsetimi leti in je niso nikoli dogradili, so si mladi uredili prostor za sestanke in zabave. K uspešnemu delu so največ pripomogli člani ansambla „Drganjski fantje", ki že dolgo igrajo za svoj aktiv, pravzaprav za dograditev doma mladih. Z denarjem, ki so ga zaslužili na plesih in drugih priložnostnih prireditvah, so že postavili novo ploščo in sezidali prostore, ki jim manjka le ostrešje. Vsa dela so opravili prostovoljno.

Proslave sredi vasi so se udeležili številni borci, pionirska brigadirska četa iz Hruševca pri Straži in krajani.

J. P.

ANSAMBEL DARUJE MLADIM – „Drganjski fantje" so v KS Straža kar dobro poznani, nanje pa so še posebej ponosni mladi z Drganjih sel, saj z njihovim zaslužkom in delom raste nov mladinski dom (v ozadju). Člani ansambla so: brata Igor in Andrej Avsenik, Jože Kramar in Zdravko Gorše, ki je obenem tudi predsednik OO ZSMS. Ansamblu včasih priskoči na pomoč tudi Avsenikov Jože. (Foto: J. Pavlin)

CANKARJEVCI V KOČEVJE

Srečanje borcev Cankarjeve brigade bo 27. septembra v Kočevju. Posvečeno bo prazniku občine Kočevje, 3. oktobru. V Lapinjah v kočevski občini je bila septembra 1942 ta brigada tudi ustanovljena. Na srečanju, ki bo v Šeškovem domu v Kočevju, kjer je od 1. do 3. oktobra 1943 zasedal Zbor odposlancev slovenskega naroda, bodo izvolili nov odbor brigade.

Na srečanje bodo poleg borcev te brigade vabljeni tudi predstavniki domicilnih občin brigade, se pravi Črnomlja in Grosuplja, občine Kočevje in republiških organov. O podrobnejšem programu srečanja se bodo te dni predstavniki brigade in občine Kočevje še dogovorili.

VOJAKI GRADILI VODOVOD

Vojaki iz enote Ribnica so 9. in 10. avgusta sodelovali pri gradnji vodovoda Kostel – Banja loka – Nova sela v kočevski občini. Njihov učinek je bil precejšen. V soboto, 9. avgusta, so vojaki skupaj z domačini in predstavniki iz Kočevja organizirali miting. V kulturnozabavnem programu so nastopili vojaki in harmonikarki iz Kočevja. Domačini so vojake pogostili in z njimi zaplesali.

PLINSKE IZKAZNICE?

Sevniški trgovci so zadnje čase najbolj oblegani zaradi pomanjkanja mesa in plina. Medtem ko je povpraševanju po mesu vsaj za silo zadoščeno, tega ne bi mogli zapisati za preskrbo s plinom. Sevniško trgovsko podjetje dobi na teden le kamion jeklenk, kar je polovico manj, kot naročajo. Zadnjič so 160 jeklenk plina prodali v pičle pol ure. Kupci, ki prihajajo tudi iz sosednjih občin, se dobesedno gnetejo v vrstah. Trgovci predlagajo, da bi uvedli plinske kartice, kakršne so že v rabi v Radečah in Celju, da bi plin dobili vsaj domači potrošniki, torej tisti, ki so pri njih kupili jeklenko.

PRIPRAVE NA VOLITVE

V osnovnih organizacijah Zveze komunistov v enotah tovariša Nedeljka Ivkovića potekajo temeljite priprave na nove volitve. Na sestankih komiteja in osnovnih organizacij so v teh dneh pregledali dosežke in slabosti, ki jih je tudi nekaj. Poudarili so potrebo po takih vodstvih osnovnih organizacij, ki bodo s svojimi moralnimi in delovnimi kvalitetami krepila moralno-politično enotnost in borbeno pripravljenost enot.

DUŠKO MARAŠ

SREČANJE TABORIŠČNIC

Komisija za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri RO ZB NOV Slovenije v Ljubljani vabi vse tovarišice iz koncentracijskih taborišč Ravensbrueck in Auschwitz na srečanje, ki bo v Medulinu pri Pulju od 13. do 16. septembra letos. Prijave sprejema komisija do konca avgusta.

Plan bo presežen

Brigadirji presegajo normo

Čeprav letošnje zvezne in republiške mladinske delovne akcije še niso zaključene, je že znano, da bodo brigadirji opravili vsa planirana dela, kljub temu da so zaradi slabega julijskega vremena na delovnih akcijah izgubili več kot 15.000 delovnih ur.

V dosedanjih izmenah je na mladinskih delovnih akcijah delalo 3.577 brigadirjev, ki so presegli normo za 49 odstotkov. Na nekaterih delovnih akcijah v drugih republikah je bil ta odstotek še večji, vendar v škodo drugih brigadirskih dejavnosti, športa, kulture, idejnopolitičnega izobraževanja, ki so prav tako pomembne kot samo delo. Na delovnih akcijah, ki še vedno dela 1.739 brigadirjev, ki bodo pripomogli, da bo letošnji plan – v 500.000 urah opravljenih del v vrednosti 100 milijonov dinarjev presežen.

Velik uspeh letošnjih mladinskih delovnih akcij je tudi večja številčna udeležba, saj se jih udeležilo 500 mladih več, kot se jih je prijavilo v začetku.

pisma in odmevi

KRUH PRODAJATI DRUGAČE

V Dolenjskem listu sem v „Krških novicah" prebrala članek z naslovom „Mesto še brez tržnice." Tu piše, da bo Krško dobilo v novem srednjeročnem obdobju tržnico s specializiranimi prodajalnami za ribe, meso, sadje in zelenjavo. Članek nepove, če bo na tržnici oddelek za prodajo kruha, da tega ne bi več prodajali tam, kot sadje in zelenjavo. To sem napisala, ker prodajajo kruh v trgovinah z zelenjavo. Podobni primeri so na Senovem in v Brestanici, kjer trgovci kruh prijemajo z rokami. Tako je v stiku s sadjem in zelenjavo, za kar vemo, da je škropljeno. Ali je prav, da strankam strežejo na tak način?! Zakaj ne zavijajo kruha kot na primer krofe?

V. M.
Brestanica

BLAŽENA DOLINŠEK

Nedavno tega je bila pokopana magistra Blažena Dolinšek, ki so jo poznali številni Novomeščani in ljudje iz bližnje in daljnje okolice. Od leta 1960 je bila upravnica novomeške lekarne, že dolgo prej pa je bila članica kolektiva.

Magistra Blažena je Novomeščanka. Njeno življenje v mladosti je bilo težko, saj je študirala ob materini vdovski pokojnini, zato ji odrekanje ni bilo tuje. Po končanem študiju se je sprva zaposlila na Jesenicah in v Trebnjem, nato pa že iz predvojnih let ostala zvesta Novemu mestu prav do zadnjega.

Živela je za lekarno in za bolnike. Skušala je vsakemu ustreči in z vedrino je znala napraviti prijetno vzdušje v svojem okolju. Kot predstojnica je bila v kolektivu priljubljena. Z osebnim zgledom delavnosti in vestnosti, ki je v farmacevtskem poklicu še posebej važna lastnost, je številnim mlajšim kadrom pokazala pot, po kateri zdaj stopajo. Ni ji bilo nikdar žal časa, prebitega v lekarni, pa čeprav so običajne delovne ure že davno minile. Kot direktorica lekarne je vselej skrbela tudi za dobro sodelovanje z zdravstveno službo, zato jo poznajo in cenijo tudi številni zdravstveni delavci širom po Dolenjski.

Upokojena je bila pred tremi leti, vse do nedavnega pa se je rada vračala v svoj kolektiv na prijateljski obisk in se živo zanimala za delo in uspehe. Na hitro je zbolela in v 74. letu starosti je njeno življenje ugasnilo.

Avtobusi vozijo mimo

Vaščane Otoka zanima, kaj je krivo, da vsem obljubam navzlic avtobusi ne ustavljajo na urejenem postajališču

Krajani vasi Otok pri Metliki so v okviru priprav za proslavo ob 35-letnici partizanskih letališč in spušč ališč v Beli krajini vložili prošnjo pri DO „Gorjanci" za odobritev avtobusnega postajališča na odcepu za vas Otok na cesti: Metlika – Črnomelj. Navedeno prošnjo je pri DO „Gorjanci" še posebej podprl Republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije, vendar avtobusi ne ustavljajo.

Krajani vasi Otok so v svoji prošnji opozorili na svojo navezanost na obe belokranjski središči Metliko in Črnomelj tako glede zaposlitve, nakupovanja, prodaje, zdravstvenih storitev, kot stikov s kmetijsko zadrugo, kulturno zabavnega življenja in administrativno-upravnih zadev. Obstoječi postajališči Primostek in Podzemelj znatno podaljšujeta peš pot do vasi. To je zlasti neprikladno v slabem vremenu, ko so bližnjice blatne, po glavni cesti, kjer je pot še daljša, je pa življenjsko nevarno hoditi zaradi dokaj gostega prometa na cesti Metlika – Črnomelj. Ker je dober del opravkov v obeh mestih vezan za nakupe, so vaščani vedno obremenjeni tudi z bolj ali manj zajetno ročno prtljago. Razen tega imajo vaščani v okolici Metlike tudi svoje vinograde, do katerih je s takšnimi zvezami še otežen dostop. Skupina vaščanov, ki se vozi na delo v Metliko, vstaja vsako jutro uro prej, da ujame delavski avtobus, ki ima postanek na navedenem odcepu, čeprav bi z rednim avtobusom lahko pravočasno prišla na delo, vendar ta pelje uro pozneje in ne ustavlja. Zato se seveda tisti, ki imajo lastne avtomobile, raje vozijo z lastnimi avtomobili na delo. Ravno tako se vozijo z lastnimi avtomobili in traktorji po vseh drugih opravkih, ker izgubijo manj časa, čeprav je to znantno dražje. Seveda je pa še vedno veliko vašč anov, zlasti starejših, ki nimajo lastnega prevoznega sredstva in so zato nujno vezani na javni prevoz.

Vaščani so bili prepričani, da bodo naleteli na razumevanje v DO „Gorjanci", zato so ob asfaltiranju ceste za vas ob glavni cesti uredili zadosti dolg asfaltiran pas za postajališče avtobusov. Res so v skupnih službah delovne organizacije napravili vse potrebno, da bi vaščanom uslišali prošnjo. Tako so obvestili republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez, da bodo v novi vozni red vnesli tudi zaprošeno postajališče.

Veliko veselje vaščanov je bilo le kratkotrajno. Kljub temu da odgovorni tovariši iz ‚Gorjancev" vedno znova zagotavljajo, da je postajališče v novem voznem redu, pa vozniki avtobusov o postajališču nočejo nič slišati. Resnici na ljubo je potrebno povedati, da tu in tam kakšen voznik le ustavi na predvidenem postajališču, da potniki izstopijo, ni se pa še zgodilo, da bi avtobus ustavil in sprejel potnike, pa čeprav je čakala večja skupina. Tudi tisti vozniki, ki so ustavili, dajo vaščanom vedeti, da je to le njihova dobra volja ne pa njihova dolžnost.

Vaščani so pričakovali, da se bo odnos voznikov avtobusov spremenil, potem ko se je začela družbena akcija za zmanjšanje porabe naftnih derivatov. Po obnašanju sodeč se nekaterih pri nas prav nič ne tičejo niti uvedba „postnih" dni, niti znatna podražitev naftnih derivatov, niti velike težave, ki jih imamo s pridobivanjem dragocenih deviz za uvoz nafte, ki jo, kot lahko vidimo iz našega primera, še vedno včasih brez potrebe trošimo. Zanimivo je tudi, da javni cestni promet terja tudi administrativne ukrepe proti uvajanju režijskega prometa in proti razraščanju privatnih prevoznikov. Toda ali tisti, ki imajo takšen odnos do potreb prebivalcev, res ne razumejo, da ravno takšno obnašanje prevoznikov v cestnem prometu spodbuja razraščanje tistega prometa, ki ga imajo sicer tako v želodcu? In na koncu vaščane le zanima, odkod razkorak med trditvami delavcev skupnih služb in vozniki avtobusov?

A. ŽUGELJ
Predsednik sveta KS Podzemelj

IVA KRŽE

Pokopali smo Ivo Krže, korektorico Dolenjskega lista. Pravijo, da združuje časopis posebno vrsto ljudi, če je res tako, je bila Iva eden od njih. V postopku od ideje do časopisa, ki ga dobimo v roke, je na stotine opravil in korektorsko ni zadnje med njimi. Bistvo stvari pa je, da členi v verigi sodelujejo, si sledijo eden drugemu. Iva Krže je bila na obe strani trden člen, saj je v naši hiši veljalo: če je prebrala Kržetova, ne bo tiskarskih škratov, kot pogosto lepše rečemo zmotam in popravkom.

Še nekaj je bila med nami Iva. Neke vrste univerzalna mati, teta, prijateljica. Vsak je rad prišel k njej, v njeno z rokopisi in stavkom prenapolnjeno delovno sobo. In govorili smo ji o zdravju otrok, kako nas je zapustila punca, kako smo ali bomo dobili stanovanje. In pokarala nas je, spodbudila, razumela in poslušala, kar je pogostoma najbolj važno.

Časopisi in življenje tečejo naprej. Prav vsak človek je nadomestljiv. Kot življenje ali smrt trdna resnica pa je tudi, da je nekoga laže, drugega teže nadomestiti.

SODELAVCI

O ZELENEM VLAKU

Ob vesteh, da zeleni vlak vozi z izgubo, se mi poraja premislek, da bi ne bilo slabo, ako bi zeleni vlak vozil v Ljubljano tudi iz Črnomlja in Metlike. Oba kraja imata razvito industrijo in potrebujeta dobre prometne zveze za poslovne stike z republiškim središčem. Morda bi veljalo vsaj poskusiti, da bi v poslovnem vlaku videli kaj več kot samo deseterico potnikov.

S. SKOČIR
Ljubljana

Za kaj dajemo?

Damo, a hočemo vedeti za kaj

Upokojencem, ki prejemajo več kot 6.000 din mesečne pokojnine, je bilo julija odtrgano od pokojnine kot prispevek za solidarnost 3,22 odstotka, kar znaša 204,78, za samoprispevek 127,18, ostali odtegljaji pa so znašali 63,59 din. Junija so prejeli za rekreacijo 750 din. Od tega ostane po odtegljajih za rekreacijo 545,22 din. Upokojenci z nizkimi pokojninami menijo, da bi jih lahko oprostili takšnih odtegljajev. Samoprispevek in prispevek za solidarnost naj bi bila prostovoljna. Vsak upokojenec bi pač dal prispevek po svoji možnosti. Znesek bi nakazal po položnici na tekoči račun.

Smo za pomoč in prispevek solidarnosti vsem, ki so bili prizadeti zaradi potresa, poplave ali česa drugega, vendar samo prostovoljno. Ne strinjamo se, da se kar odtegne znesek od pokojnine. Na odrezku ni niti označeno, za kakšen odtegljaj gre. To naj bi bilo označeno na primer tako: prispevek za prizadete pri potresu, prispevek za prizadete v poplavi, samoprispevek za gradnjo osnovne šole (ali doma upokojencev), ostali odtegljaji (navesti za kaj).

Ta članek sem napisal na pobudo in željo nekaterih upokojencev.

I. RAZPOTNIK
Kočevje

V Kočevju ponoči ni miru

Vpitje in razgrajanje moti mirne občane – Kdo naj čuva otroke, da ne bodo počenjali pobalinščin?

Še vedno v poznih nočnih urah po mestu kričijo in se nedostojno vedejo mladi ljudje, ko se vračjo z raznih prireditev. Razbijajo oglasne deske, premetavajo po pločnikih posode za smeti ter uničujejo napisne table in prometne znake. Med seboj se tudi pretepajo in se obsipavajo z nespodobnimi psovkami. Prebivalci mesta tako nimajo pravega počitka. Če se ne bo to nevzdržno stanje popravilo, bo potrebno v nočnih urah več kontrole miličnikov. Na kraju samem bo treba ostreje ukrepati.

Tudi starši bi morali svoje otroke opozoriti, da ne smejo uničevati zelenic pred bloki, delati škode po vrtovih itd. Dogaja se, da skupina otrok obišče vse vrtičke in puli povrtnine: česen, čebulo, redkev, korenje in še nedozorele paradižnike. Otroci mečejo tudi pesek in drobni kamen skozi odprta okna v stanovanja.

Posebnost Kočevja je tudi stalno prosjačenje od stanovanja do stanovanja. Vsi taki „berači" so bili že opozorjeni, naj se obrnejo za pomoč na skrbstveni organ občine in na občinski odbor RK, kjer jim bodo nudili pomoč v perilu in oblekah. Tudi prosjačenje je treba preprečiti, saj je dela dovolj za vsakega, ki le hoče delati.

I. RAZPOTNIK
Kočevje

O pristopu, ki zmanjšuje gnečo

V novomeški občini bodo dobili osnovnošolci vse učbenike v šoli – Priporočilo Zavoda za šolstvo za zdaj zaleglo le v osnovnih šolah – Mladinsko knjigo na novomeškem Glavnem trgu bodo jeseni preuredili in povečali prodajne prostore

Knjigame na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju še nekaj časa ponujajo učbenike in druge šolske potrebščine za novo šolsko leto, ki se bo začelo čez dobrih dest dni. Tokrat so založbe dokaj hitro natisnile ali ponatisnile knjige in jih poslale na trg. Kajpak razpečavanje ne poteka povsod brez zatikanja, do kratkih stikov je prišlo predvsem tam, kjer so se knjigarnarji prepozno spomnili na potrebe šolarjev. Slabša pa je založenost z zvezki, risalnim in drugim papirjem, ker teh potrebščin preprosto ni dobiti. Kaže, da bodo pereče pomanjkanje papirja, ki ni samo posledica ustaljenih ukrepov, čutili šolarji vse šolsko leto.

Med tistimi, ki so se na našem območju na potrebe novega šolskega leta dobro pripravili, predvsem pa zgodaj, sta knjigarna in papirnica Mladinske knjige v Novem mestu nedvomno v ospredju. Poslovodkinja Ruža Zupanc pravi, da njihova prodajalna tako ravna že dolga leta. „Pri nas smo vselej takoj ponudili vse, kar je izšlo ali kar je bilo dobiti. To pomeni, da smo organizaciji oskrbe posvetili kar največjo pozornost. Tako je tudi letos. Nekaj tednov pred začetkom pouka smo nabavili v zadostnih količinah vse osnovnošolske učebenike razen šestih, ki še niso prišli iz tiska oziroma jih trenutno še ni."

Običajne vsakoletne gneče v knjigarni, ki se je začenjala sredi avgusta in trajala do druge polovice spetembra, letos ne bo. V Mladinski knjigi pojasnujejo, da zato ne, ker bodo dobili osnovnošolci vse učbenike v šoli. To pa je gotovo razveseljiva novost. Ruža Zupanc in vodja knjigarne Mladinske knjige Janez Brulc povesta: „Na priporočilo novomeške organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo so vse osnovne šole v novomeški občini razen bršljinske dokončno sprejele našo dolgoletno pobudo, naj nabavijo prek naše prodajalne učbenike enotno za vse učence, nadaljnjo distribucijo v oddelke pa uredijo, kakor se jim zdi najbolj primerno. Ta kolektivni nakup pa je šolam omogočila občinska izobraževalna skupnost, ki učbenike sofinancira. Tako bodo dobili učenci knjige v šoli naposodo in jih bodo na koncu šolskega leta vrnili za odškodnino."

Kolikor bo gneča in individualnih nakupov, jih bodo „zagrešili" zlasti srednješolci, ker šole, ki jih obiskujejo, še ne poznajo omenjenega poslovanja z Mladinsko knjigo po osnovnošolskem zgledu. Čestna izjema je Izobraževalni center za tehniške stroke, katerega ravnatelj inž. Božo Kočevar se je osebno zavzel za organiziran in enoten nakup učbenikov za vse šole in smeri v okviru centra. V tem centru bodo zaposlili knjižničarko ki bo skrbela za nabavo učbenikov in nabavo druge potrebne literature. Po dogovoru z novomeško Mladinsko knjigo bodo v centru začeli prirejati tematske knjižne razstave, kjer bodo na ogled izbori dostopne tehniške in druge literature.

Založenost s knjigami za srednje šole je v Mladinski knjigi zadovoljiva, saj se dobijo tačas v knjigarni – po izjavi njenega vodje Janeza Brulca – vse knjige za gimnazijo, ki so sploh dostopne, enako pa tudi učbeniki za druge srednje šole. Založenost najbrže ne ustreza dejanskim potrebam, saj knjigarna ne more vedeti, koliko enot vsakega učbenika naj nabavi. Nabava poteka bolj po posluhu prodajalcev in na podlagi izkušenj minulih let. Ni pa rečeno, da se v Mladinski knjigi tega ali onega ne dobi, vprašljive so le količine. O tem pa bi morale razmišljati tudi šole.

Vprašanje je tudi, ali je Mladinska knjiga, ki se stiska pod arkadami na novomeškem Glavnem trgu, sploh še sposobna storiti kaj več, kot more zdaj. Potrebe po dodatnih prostorih so že dolgo znane, želje kolektiva, da bi se naposled uresničili preureditveni načrti, pa tudi. Dolgo napovedovani dan, ko naj bi se začelo, bo prišel na vrsto to jesen. „S preureditvijo bomo pridobili 550 m2 prodajnih površin, dodatno pa tudi nekaj skladiščnih prostorov. Zdaj gre zares. Seveda bo poslovanje med adaptacijo delno moteno, zato se strankam že vnaprej opravičujemo. Upamo, da motnje ne bodo trajale čez rok, do katerega naj bi izvajalci opravili preureditvena dela," pravi Ruža Zupanc.

Mladinska knjiga bi kajpak rada uresničila še vrsto drugih zamisli, predvsem uredila razstavišče za knjige, organizirala knjižni klub, kjer bi bile tudi literarne prireditve s srečanji z ustvarjalci in podobno. Uresničitev je za zdaj še v rokah drugih, še posebej kar zadeva pridobitev prostorov. Za zdaj ji ostaja le upanje, da bo morda prišlo to na vrsto v naslednji petletki (ali vsaj desetletki).

I. ZORAN

PO POTREBI ARANŽER – Janez Brulc je v novomeški Mladinski knjigi po potrebi tudi aranžer, še posebej pa, kadar je treba opozoriti na kakšno novost.

Lipica v umetnosti

Tudi kultura časti jubilej znamenite kobilarne

Praznovanje 400-letnice Lipice, kjer vzrejajo znamenite konje lipicance, spremljajo zanimive in obsežne kulturne prireditve.

Tako bodo odprli jutri v lipiškem hotelu Maestoso dve razstavi z mednarodno udeležbo. Na fotografski bo na ogled 101 fotografija 78 avtorjev. Razstava bo prikazala lipicance z vsemi njihovimi značilnostmi. Žirija je pripravila za razstavo izbor izmed 694 fotografij, ki jih je prispevalo 227 avtorjev iz 17 držav. Podobno obsežna bo tudi slikarska razstava del, nastalih na mednarodnem likovnem ekstemporu Lipica 80. Na teme ‚Konj". „Lipica" in „Kras" je 189 slikarjev iz štirih držav ustvarilo 219 likovnih del, od katerih jih je žirija odbrala za rastavo 66.

Jutri se bo končal v Lipici tudi mednarodni kiparski simpozij, na katerem od 5. julija ustvarjajo umetniki: Masayuki Nagasea iz Japonske, Villi Bossi iz Italije, Robert Vesely iz Avstrije ter Janez Pirnat in Jakov Brdar iz Slovenije. Le-ti so bili izbrani izmed 18, kolikor se jih je prijavilo na razpis. Na kiparskem simpoziju ustvarjajo udeleženci na temo „Konj" – v lipišk em marmorju. Ob otvoritv razstav in na zaključku simpozija bodo izšli katalogi.

30. avgusta pa bo v jami Vilenica nedaleč od Lipice večer poezije, na katerem bo flavtist Amico Dolci spremljal pesnike Danila Dolcija, Cirila Zlobca, Miroslava Košuto, Marka Kravosa in Aleksandra Peršoljo. Ob tej priložnosti bo izšla tudi skupna pesniška zbirka nastopajočih avtorjev.

Knjige ne samevajo

Brežiško knjižnico bralci tudi poleti marljivo obiskujejo – Oktobra se bo knjižnica preselila v novo stavbo

Z lanskim prirastkom 1.400 knjižnih novosti se je zaloga občinske matične knjižnice povečala na 23.000 knjig. Knjižnična mreža je v občini slabo razvita, saj delujeta le še izposojevališči v Dobovi in v brežiškem domu upokojencev. Zato je tudi to eden od razlogov, da na knjige ne lega prah.

„Ljudje radi bero in obiskujejo knjižnico tudi poleti," je povedala upravnica Mija Šebek. „V teh vročih dneh, ko je čas dopustov, iščejo bralci pri nas zlasti lažje branje. Knjige z zgodbami, pa naj bodo avtorji domači ali tuji pisci. Izkušnje kažejo, da se obiskovalci čedalje bolj odločajo za prebiranje del sodobnih pisateljev. Nemalokrat si posamezniki v oddelku za odrasle, ki je poleti bolj obiskovan kot mladinski, naložijo po deset in več knjig, da jih doma ali na dopustu prebirajo v družini. Redko si kdo izposodi knjigo samo zase. Mislim, da so to dobre bralne navade."

– Zahajajo v knjižnico samo Brežičani ali tudi okoličani?

„Največ je kajpak Brežičanov. Bralci pa so tudi od drugod, posebno iz krajev z dobrimi avtobusnimi zvezami, kakor so Artiče. Včasih pridejo v mesto samo zaradi knjig."

– Kako pa je z obiski v mladinskem oddelku?

„Poleti, med počitnicami, jih je manj. Bolj ‚zaseden' bo ta oddelek med šolskim letom, saj ni treba posebej poudarjati, da so obiskovalci predvsem šolarji."

Matična knjižnica gostuje pod streho zavoda za kulturo. Tam bo še največ dva meseca, saj se bo oktobra preselila v nove, nalašč za njene potrebe grajene prostore v stavbi, kjer bo pod isto streho tudi dom učencev. V novi knjižnici bo na voljo več kot 400 m2, od tega bo samo izposojevališče „zasedlo" kakih 200 m2. Zdaj ima knjižnica za vse potrebe le 176 m2 površin.

I. Z.

Mija Šebek: „Dopolnjevanje knjižnega fonda je pomembno opravilo knjižničarjev."

kultura in izobraževanje

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 22. VIII.

labod

1

17.40 POROČILA
17.45 LETI, LETI PIKAPOLONICA
18.00 DRUŽINA SMOLA, madžarska risana serija
18.30 OBZORNIK
18.40 ROCK KONCERT : RY COODER

V zadnjem času je bilo v oddaji „rock koncert" na sporedu nekaj odličnih izvajalcev: John Martyn, Emmylou Harris, Taj Mahal. V današnji oddaji pa se bo predstavil ameriški kitarist in pevec Ry Cooder, ki ga imajo poznavalci za enega najzanimivejših rock glasbenikov. Cooder je znan tudi po tem, da izvaja stare pesmi iz ameriške glasbene dediščine, zlasti posega na področje bluesa in duhovnih pesmi. Igra tudi glasbo, ki jo označujejo kot „Tex–Mex", se pravi, da gre za mešanico teksaške in mehiške glasbe.
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 MODERATO CANTABILE, zabavno-glasbena oddaja
21.00 BLAKOVIH SEDEM, serijski film
21.50 V ZNAMENJU
22.05 NOČNI KINO: KORENINE, ameriški film

Film je narejen po knjižni predlogi, za katero je pisatelj Romain Gray prejel nagrado. Zgodba pripoveduje o pustolovcih, ki se odpravijo v Afriko. Na prvi pogled bi človek mislil, da gre še za en film o safariju, vendar je poanta nocojšnjega filma drugačna. Med pustolovci je tudi človek, ki gre v Afriko zato, da bi slone zaščitil pred iztrebljenjem. Ko se soočajo različni pogledi v tej pisani druščini, pride tudi do komičnih prizorov, za kar ima precej zaslug Trevor Howard, ki na zanimiv in originalen način igra idealista. V filmu, ki ga je 1958 posnel režiser John Huston, igrajo še Juliet Greco, Errol Flynn, Orson Welles.

2

17.25 – Test – 18.00 TV dnevnik – 18.15 Plavica, otroška oddaja – 18.45 Muppet show – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Gost urednik – 21.05 Portreti: skupinski portret ženske – 21.35 Glasbena oddaja – 21.55 Nenavadno dekle, italijanski film.

SOBOTA, 23. VIII.

labod

1

15.40 POROČILA
15.45 KAKO OBUDITI PRINCESE, češkoslovaški film

Film je posnet po znani pravljici Trnjulčica, le da so imena drugačna. Da bi kralj Dalimil in kraljica Eliška obvarovala svojo hčerko Ruženko prerokbe zlobne tete Melanije, da se bo njun otrok pri 17. letih ranil in za večno zaspal, jo hočeta še pred tem letom poročiti, češ da bo mož še bolj učinkovito preprečil, da bi se prerokba uresničila. Vse že kaže, da zla ne bo moč preprečiti, vendar na koncu le zmaga ljubezen.
17.10 NAŠ KRAJ: MISLINJA PRI SLOVENJ GRADCU
17.25 JUGOSLOVANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

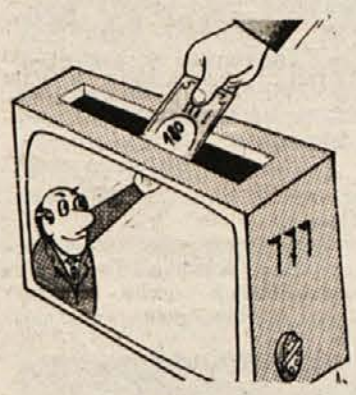

19.15 ZLATA PTICA
19.20 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 C. Dickens: NICHOLAS NICKELBY, TV nadaljevanka
20.55 MUPPET SHOW: DANY KAY
21.20 OSAMLJENI SO HRABRI, ameriški film

Nocojšnji film sodi med uspešnejše vesterne; ustvarjalci so bolj kot je to običajno za ta žarn zanemarili akcijsko plat filma in več pozornosti posvetili osvetlitvi značajev in dramskim spopadom. Zgodba pripoveduje o ostarelem kavboju, ki vdre v zapor, da bi osvobodil prijatelja. Sledi pregon, kavboj skuša pobegniti čez mejo, vendar mu šerif v helikopterju sledi tik za petami. Glavni vlogi sta odlično interpretirala znana igralca Krik Douglas in Walter Matthau.
23.00 TV KAŽIPOT
23.20 POROČILA

2

15.10 Test – 15.25 Split: jugoslovansko atletsko prvenstvo – 18.10 Vaterpolo Partizan : Mladost – 19.00 Dokumentarna oddaja TV Skopje – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Čaz jazza – 21.00 Včeraj, danes, jutri – 21.10 Tri življenja ene generacije – 21.40 Športna sobota – 22.00 Kronika struških večerov

NEDELJA, 24. VIII.

labod

1

9.50 POROČILA
9.55 VIKING VIKI
10.20 UGRABLJEN, mladinska nadaljevanka
10.45 FESTIVAL MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV V CELJU

V peti oddaji si bomo lahko ogledali posnetke z minulega mladinskega pevskega festivala v Celju. Predstavil se bo češki mladinski zbor iz Prage ter zbor iz Vante na Finskem. Oba zbora sta v Celju dobila srebrno priznanje.
11.10 D. Marković: ODPISANI, TV nadaljevanka
12.10 TV KAŽIPOT

12.30 LJUDJE IN ZEMLJA
13.30 JUGOSLAVIJA, DOBER DAN
14.05 POROČILA
15.50 POROČILA
15.55 SPLIT: ATLETSKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE, prenos
18.30 POTOPLJENA MESTA: RT STARI ULCINJ
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 M. Stojević: KITAJSKA VAZA, drama TV Zagreb

Dogajanje nocojšnje TV drame mladega avtorja Milorada Stojevića

je postavljeno v Bakar in na Reko. Upokojeni kapitan Franc živi z ženo in hčerko edinko v razkošni hiši z mnogimi sobami in dragocenimi predmeti. Od vsega pa mu je najlubša dragocena kitajska vaza. Hči se odloči, da bo začela svoje življenje. Preneha študirati in se

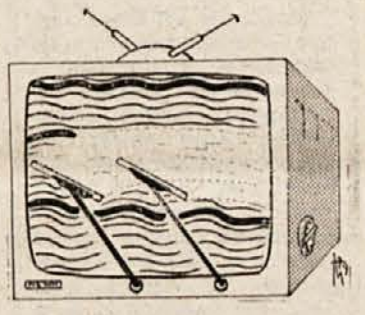

zaposli v ladjedelnici, spoprijatelji se z nekim fantom in z njim zanosi. Vendar očetova hiša z velikimi sobami in čudovito kitajsko vazo nima prostora za mlada človeka.
21.30 DOKUMENTARNA ODDAJA
22.00 V ZNAMENJU
22.15 RISANKA
22.25 ZABAVNO–GLASBENA ODDAJA
22.40 ŠPORTNI PREGLED

2

16.10 TV dnevnik – 16.25 Nedeljsko popoldne – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Sončno mesto – 20.50 Včeraj, danes, jutri – 21.00 Glasbena oddaja – 21.30 Japonski film

PONEDELJEK, 25. VIII.

labod

1

17.15 KMETIJSKA ODDAJA
18.15 POROČILA
18.20 MINIGODCI V GLASBENI DEŽELI

Sedemnajsta oddaja iz finske nanizanke o minigodcih prinaša nova spoznanja. Že znanim notam se bo tokrat pridružila še LA. Lutka pa bo otrokom povedala kratko glasbeno pravljico, v kateri bodo izvedeli zopet nekaj novega iz skrivnostne dežele glasbe.
18.35 OBZORNIK
18.45 MLADINSKA ODDAJA

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 H. Lichtenfeld: ZRELOSTNI IZPIT, zahodnonemška TV drama

Dogajanje te deloma kriminalne zgodbe, kar primeme za poletni večer, se odvija v majhnem mestu v nemški pokrajini Schleswig Holstein. Zakonca Fichte sta nova prebivalca mesta, a se kar dobro

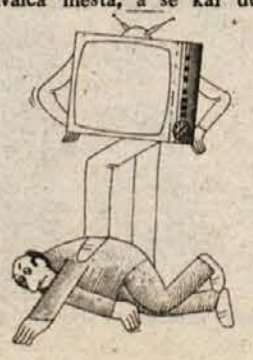

znajdeta v novi okolici. Helmut, ki mu je okoli 30 let, poučuje na gimnaziji in je s službo zadovoljen, pa tudi učenke se dobro razumejo z mladim profesorjem. Med njimi je tudi Sina, simpatično in privlačno dekle, ki ima seveda tudi fanta. Ko ta fant zaloti svoje dekle in profesorja ob jezeru v nenavadni situaciji, se vsa stvar zaplete.
21.50 V ZNAMENJU
22.05 KULTURNE DIAGONALE

2

17.40 TV dnevnik v madžarščini – 18.00 TV dnevnik – 18.15 Slonček Mamfi – 18.30 Šola za junake – 18.45 Glasbena medigra – 19.00 Telesport – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Znanost – 21.00 Včeraj, danes, jutri – 21.10 Cesar Birotteau – 22.05 Kronika struških večerov

TOREK, 26. VIII.

labod

1

17.55 POROČILA
18.00 COLARGOL, lutkovna nadaljevanka
18.15 ZDOMSKE PESMI MLADENA RODELLE
18.35 OBZORNIK
18.45 VELIKA IZKUŠNJA, oddaja iz cikla, Čas, ki živi

V NOB so imeli veliko vlogo borci, ki so se kalili v španski državljanski vojni. To so bili ljudje, ki so se pridružili španski republikanski vojski v boju proti fašizmu. O tem bo spregovorila oddaja, katere del so posneli pred časom, ko so naši španski borci spet obiskali kraje, kjer so se udeležili odločilnih bitk.

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 MEDNARODNA OBZORJA: GREŠNI KOZEL
20.55 PRIJETNI KOTIČEK, zgodba iz TV nanizanke AMERIŠKE NOVELE
21.35 V ZNAMENJU
21.50 IZ BALETNEGA ARHIVA NAŠE TV HIŠE

Tretja oddaja s tega niza bo gledalce seznanila z baleti iz začetka našega stoletja. Najprej bomo videli znani solistični ples „umirajoči labod", ki je preizkus za vsako boljšo balerino. Na glasbo Saint–Saensa bo zaplesala ena najbolj znanih in najboljših balerin vseh časov Ana Pavlova. Odlomek iz Fokinovega baleta „Chopiniana", predhodnika kasnejših abstraktnih baletov brez vsebine, bodo predstavili leningrajski baletniki; ti bodo predstavili tudi odlomek baleta „Ognjena ptica", ki je nastal na glasbo Igorja Stravinskega. Videli bomo še odlomek iz baleta Petruška, Faunovo popoldne, Apolon musagete. V naslednjih petih oddajah bodo predstavili balete, ki so nastali po drugi svetovni vojni.

2

17.40 TV dnevnik v madžarščini – 18.00 TV dnevnik – 18.15 Pionirski TV studio – 18.45 Narodna glasba – 19.30 TV dnevnik – 20.00 Zabava vas Dick van Dyke – 20.50 Včeraj, danes, jutri – 21.00 Porota, dokumentarna serija – 21.45 Poezija

SREDA, 27. VIII.

labod

1

17.50 POROČILA
17.55 VELIKE RAZSTAVE, dokumentarna serija
18.20 GLASBENI TRIANGLI: STOCKHAUSEN IN TOLKALA
18.45 OBZORNIK
19.00 NE PREZRITE
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 IGRE BREZ MEJA, prenos iz Diesta
21.35 V ZNAMENJU
21.50 625

2

17.40 TV dnevnik v madžarščini – 18.00 TV dnevnik – 18.15 Sezamova ulica – 18.45 Glasbeni amaterji – 19.30 TV dnevnik –

20.00 Festival srbskih gledališč – 21.30 Včeraj, danes, jutri – 21.40 Mexico – arhitektura – 22.10 Glasbeni atelje

ČETRTEK, 28. VIII.

labod

1

18.10 POROČILA
18.15 TEHTNICA ZA NATANČNO TEHTANJE, otroška oddaja
18.45 OBZORNIK
18.55 DJERDAP

V potopisni reportaži bodo sodelavci beograjske televizije predstavili djerdapsko sotesko, kjer je ob sodelovanju jugoslovanskih in romunskih graditeljev zrasla ena največjih hidrocentral v Evropi.
19.15 RISANKA
19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 TV DNEVNIK
20.00 FILM TEDNA: ZADNJA NALOGA, ameriški film

Dva mornariška častnika morata odpeljati mladega Larryja na prestajanje osemletne zaporne kazni, na katero je bil obsojen zaradi tatvine. Čeprav sta na začetku poti trdno odločena, da bosta fanta čim prej spravila v zapor, se kmalu premislita. Po svoje prikrojijo pot, ustavijo se v Washingtonu, obiščejo Larryjevo mamo, v Bostonu preživijo noč v bordelu. Vse gre lepo, dokler jima zaporник zadnji dan ne skuša pobegniti. Film prikazuje smešno, a hkrati tudi kruto odisejado. Na začetku vojaška naloga se sprevrže v prispodobo umirajočega prijateljstva, ki se pretrga v prizoru nasilja ob Larryjevem poskusu pobega. Film je režiral Hal Ashby, igrajo pa Jack Nicholson, Otis Young, Carol Kane, Randy Quaid.
21.45 JAZZ NA EKRANU: KVARTET GRAY BURTON
22.05 V ZNAMENJU

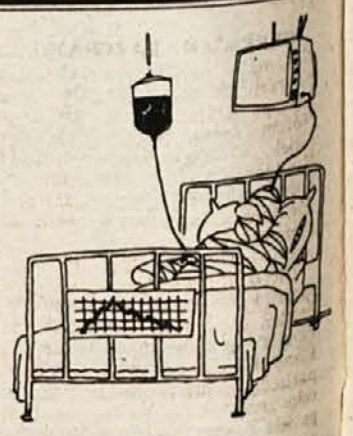

2

17.40 TV dnevnik v madžarščini – 18.00 TV dnevnik – 18.15 Otroštvo mladosti – 18.45 Poezija – 19.30 TV dnevnik – 20.00 3–2–1... gremo – 23.00 Včeraj, danes, jutri

TURISTIČNE ZANIMIVOSTI

BOHINJ – V restavraciji CENTER imajo ob četrtkih ob 20. uri degustacijo sira in vina, v hotelu BELLEVUE pa ob torkih ob 20.30 uri predvajanjo diapozitive s komentarjem o Bohinju.

CELJE – Ob sobotah in nedeljah je za ogled odprt FRIDERIKOV STOLP. Dostop za pešce je po Pelikanovi poti in čez Zagrad.

GORNJA RADGONA – Od 23. do 31. avgusta bo 18. MEDNARODNI KMETIJSKI ŽIVILSKI SEJEM. Obiskovalci si bodo lahko ogledali razstavo goveje živine vseh pasem, plemenskih svinj, ovac in perutnine, prikaz kmečkega doma in okolja, ocenjevanje in razstavo vin. Organizirali pa bodo številna predavanja, posvetovanja, demonstracije in degustacije. Delovala bo posvetovalna služba.

NOVA VAS NA BLOKAH – 24. avgusta ob 13. uri bo Kmetijska zadruga Cerknica organizirala TRETJE TRADICIONALNO SREČANJE KMETOV IN LJUBITELJEV KMETIJSTVA. Na sporedu bodo tekmovalne discipline: košnja, grabljanje, spretnosti pri drugih kmečkih opravilih in nekatere športne panoge. Sodeloval bo klub za konjski šport iz Podnanosa.

ŠKOFJA LOKA – V soboto, 30. avgusta, bodo mladi iz Podlubnika v Škofji Loki pripravili nastop pevcev amaterjev pod naslovom PESEM IZ MLADIH UST. Podlubničani vabijo tudi starejše pevce, ansamble in amaterje. Prijave sprejema OK ZSMS Škofja Loka, telefon: (064) 60–232 od 7. do 14. ure.

TREBNJE – V galeriji Likovnih samorastnikov je na ogled stalni izbor najboljših del, ki zajema dela najbolj znanih slikarjev in kiparjev iz Jugoslavije ter 11 evropskih, afriških in južnoameriških držav.

LJUBLJANA – Jugoagent Ljubljana, Gregorčičeva 13, prodaja vozovnice in daje informacije po telefonu (061) 21–701 za mednarodne trajektne proge, hitre in klasične potniške proge. Potniki naj si pravočasno (več mesecev vnaprej) razervirajo kabine. Pojasnila dajejo tudi za domače trajektne proge.

PLEŠIVEC PRI VELENJU – 24. avgusta bo prireditev TRETJI KMEČKI PRAZNIK, na kateri bodo prikazali kmečke stroje, orodja in različna kmečka opravila. Pomerili se bodo tudi kosci, grabljice in mlatiči.

KIT KMETIJSKA ZADRUGA ČRNOMELJ

TOZD „Živina–meso"
Komisija za delovna razmerja

objavlja
prosta dela in opravila v
delovni enoti „Perutninska farma"
Krasinc

1. OBRATOVODJO
2. 2 DELAVCA ZA DELO NA FARMI

pogoji:
Ad 1: Veterinarski ali kmetijski tehnik.
Ad 2: NKV delavec za dela v perutninski farmi.
Od po pravilniku o delitvi dohodka in sredstev za ODD
Kandidati naj vložijo prijave na splošni sektor KIT KZ Črnomelj v roku 10 dni po objavi tega oglasa.

OSNOVNA ŠOLA XV. SNOUB–BELOKRANJSKA v Metliki

objavlja licitacijo
za prodajo naslednjih
osnovnih sredstev:

1. KOMBIBUS TAM 2001, diesel, letnik 1974, prevoženih 119000 km, registriran do konca 1980, v dobrem voznem stanju, primeren za dostavno vozilo.
Izklicna cena: 55.000 din.
2. GOSPODINJSKI HLADILNIK ZOPPAS, 180 litrov, v uporabnem stanju.
Izklicna cena: 750.– din.

Licitacija bo v petek, 29. 8. 1980. Za družbeno pravne osebe od 8. do 9. ure, za občane in druge pravne osebe od 9. do 11. ure (ponudbe v zaprti kuverti).
Ogled je možen 2 dni pred licitacijo na parkirišču pri šoli (javiti se v tajništvu) od 8. do 10. ure.

627/34–80

POTA IN STRANPOTA

§

dežurni poročajo

ODNESEL LE ZAVITEK CIGARET – V soboto ponoči je neznanec vlomil v osebni avtomobil Novomeščana Josipa Turčika. Vozilo je bilo parkirano pred novomeško splošno bolnišnico. Storilec je nasilno odprl trikotno okence in iz vozila odnesel zavoj cigaret.

TOKRAT SREČNEJŠE ROKE – Noč kasneje je storilec obiskal osebni avtomobil Rajka Rajkosina iz Novega mesta. Vozilo je bilo parkirano na Šegovi ulici, vlomilec pa je nasilno odprl vrata in iz kovčka v vozilu (!) odnesel je 7.000 din.

„LAŽJA" GARDEROBNA OMARICA – V torek, 21. avgusta, so v novomeški tovarni zdravil Krka, tozd Zelišča v Bršljinu, prijavili tatvino denarja iz garderobne omarice Senke Tomović, medtem ko je vlomilec drobiž in dokumente pustil.

OKREPČAN RAZGRAJAL – Novomeški miličniki so v četrtek pridržali do iztreznitve 26-letnega Dragana Krupeža iz Jedinščice pri Novem mestu. Dragan je nasekan prišel v okrepčevalnico hotela Kandije in ko mu vinjenemu niso hoteli postreči, pričel razgrajati. Zagotovljen mu je obisk pri sodniku za prekrške.

GROZIL S PRETEPOM – Pester spored kandijske okrepčevalnice je v četrtek dopolnil 22-letni Zakarijah Paravlić iz samskega doma SGP Pionir. Ko mu, pijanemu, niso hoteli postreči, je pričel noreti in gostom celo groziti s pretepom. Umirili so ga šele možje v plavem, „zdravilo" pa ga čaka še pri sodniku za prekrške.

NEURJE NI PRIZANESLO

Med neurjem, ki je minuli torek divjalo po nekaterih predelih Dolenjske, je strela treščila v lipo poleg gospodarskega poslopja Marije Pestotnik iz Mačkovca 15 pri Dvoru. Prišlo je do požara, ki je v hipu zajel skedenj, in le hitri intervenciji domačih gasilcev gre pohvala, da škoda ni bila še večja. Tako je zgorelo le 3 metre skednja in okoli 6.000 kilogramov detelje, škodo pa so ocenili na 60.000 din.

KJE JE TRISTOKILOGRAMSKA TELICA?

Prejšnji teden je Avgust Murgelj iz Dolenje vasi prijavil miličnikom, da mu je v noči na 6. avgust iz hleva izginila telica, težka blizu 300 kilogramov. Kot je povedal je skupaj z domačini dalj časa brezuspešno iskal žival, zato se pač obrača še na pomoč miličnikov. Upajmo, da telice ne bodo našli v kakšni zmrzovalni skrinji.

TRAGEDIJA PRI MOKRICAH – Tako je bil le nekaj minut po strahovitem čelnem trčenju s tovornjakom videti osebni avtomobil zagrebške registracije, v katerem so izgubile življenje 4 osebe.

Smrt čakala onkraj črte

Strahotna prometna nesreča s štirimi mrtvimi pri Mokricah – Zgolj človeška krivda – 6 ur zaprt promet

Resda je še, vsaj za širšo javnost, marsikaj nepojasnjenega pri vzrokih strahotne nesreče, ki se je pripetila minulo sredo ob 19.25 pri Mokricah, z gotovostjo pa lahko zapišemo, da je magistralna cesta s štirimi novimi žrtvami vnovič potrdila svoj krvavi sloves. Pa čeprav gre tokrat, vsaj po dosedanjih rezultatih preiskave sodeč, za izključno človeško krivdo.

Omenjenega večera je 29-letni Ibrahim Odabašić iz okolice Cazina peljal tovornjak s priklopnikom bjelovarske registracije proti Ljubljani. Pri Mokricah je po izjavi preživele udeleženke, 41-letne Zagrebčanke Nedeljke Herceg, ki je v nesreči ostala brez moža, v levem nepreglednem ovinku, kjer je na cestišču jasno vrisana nepretrgana črta, zapeljal na levo in prehiteval neznano vozilo. Kot je v podobnih nesrečah običaj, je tudi tokrat nasproti pripeljal avtomobil, vozil pa ga je 65-letni Zagrebčan Marko Pušek. Prišlo je do silovitega čelnega trčenja, v katerem je obmilo celo tovornjak s priklopnikom (!), medtem ko je osebni avtomobil ostal na cesti. V kupu zmečkane pločevine so izgubili življenje: voznik Marko Pušek, 71-letni Zagrebčan Matija Jandroković, 52-letna Štefica Herceg in 49-letni Vilibald Herceg, oba iz Zagreba, medtem ko sta bila poškodovana 41-letna Nedeljka Herceg in njen dveletni sin Vilibald. Materialno škodo, ki ostane ob takšnih posledicah popolnoma brez pomena, so ocenili na 170.000 din.

Preiskovalni sodnik je zoper voznika tovornjaka Odabašića odredil pripor, pregled tovornjaka pa je potrdil, da je bilo vozilo tehnično neoporečno. Omenimo še to, da je bil promet na magistralki ob nesreči kar 6 ur popolnoma ohromljen.

„Ko le ne bi nikoli več stekel", je porekel nekdo, ki je bil priča mokriški moriji.

B. B.

ZGORELO 100.000 DIN

V petek ob 16.00 je prišlo do pažara na gospodarskem poslopju v Žabukovju, last Petra Mlakarja iz Žukovega dola 29. Poslopje je povsem zgorelo, zraven pa še 4.000 kilogramov sena, 2 kubika desk, tako da je škode za 100.000 din. Vzrok požara še ni ugotovljen.

STRELA UPELILA HLEV

Med nedeljsko nevihto je strela ob 4.00 udarila v gospodarsko poslopje Vere Požun iz Rožnega 44 pri Krškem. Hlev je povsem zgorel, v dimu sta se zadušila dve kravi, zgorelo pa je tudi nekaj kmečkega orodja, seno in žito. Škode je za okoli 150.000 din.

PRAZNO DENARNICO ODVRGEL V GOZDU

Ljubljančan Janez Karlovšek, ki ima vikend v Šmarjeških Toplicah, je prejšnji teden obvestil miličnike, da je nekdo 11. avgusta ukradel Faniki Leder iz Kungote, ki je bila tačas v njegovem vikendu, 2.500 din. Očitno je tat dobro poznal razmere v hiši, saj si je „sposodil" ključ, ki je bil „skrit" v bližnji lopi. Hkrati je bilo iz bližnjega osebnega avtomobila Ljubljančana Maksa Klasinca ukradenih 5.500 din. Denarnico z dokumenti so kasneje našli odvrženo v gozdu.

Do krivca s pomanjkljivim postopkom

Sodišče odpravilo sklep disciplinske komisije v Novoteksu

Senat novomeškega sodišča združenega dela je pred dnevi obravnaval pritožbo Marije Drašler iz Birčne vasi, ki se ni strinjala z izrečenim disciplinskim ukrepom javnega opomina, ki ga je dobila v novomeškem Novoteksu, tozdu Konfekcija.

Drašlerjeva v svojem zagovoru navaja, da ni bila pobudnica za pretep, do katerega je prišlo v Novoteksu in zaradi katerega ji je disciplinska komisija izrekla javni opomin. Popolnoma enakega mnenja je bilo po opravljeni ustni obravnavi in pregledu vseh listin tudi sodišče. Iz zaslišanja prič je bilo moč ugotoviti, da Drašlerjeva ni imela z omenjenim pretepom nič skupnega. Zato je čudno, kako sta disciplinska komisija in delavski svet v Novoteksu odločala o krivdi Drašlerjeve. Očitno jima ni bilo do tega, da bi zaslišala nekaj prič, pač pa sta odločila na podlagi povsem zgrešenih dokazov. Na koncu koncev je lahko delavec za kršitev delovne dolžnosti odgovoren le, če je zanjo tudi kriv. Krivda pa je možna bodisi v obliki naklepa ali malomarnosti, česar pa v primeru Drašlarjeve ni bilo moč ugotoviti. Sodišče je tako odpravilo izrečeni disciplinski ukrep Novoteksa, članom tamkajšnje disciplinske komisije pa ostaja primer v opozorilo, saj izpeljani disciplinski postopek brez zaslišanja prič nikakor ne more privesti do objektivne presoje o krivdi nekoga.

OBSTAL V TEMENICI

V petek ob 3.15 je prišlo do trčenja na magistralki pri Odrgi, ko je 29-letni Stanko Stojmenović iz Jesenic zapeljal osebni avtomobil na levo in pri tem oplazil nasproti vozeči osebni avtomobil Jeseničana Radoljuba Djukića. Za Djukičem je vozil še Suad Osmič iz Brčkega, ki pa vozila ni uspel ustaviti in je trčil v avtomobil pred seboj. Ob nesreči se je Stojmenovičevo vozilo prevrnilo in po nasipu zdrknilo v Temenico, kjer je obtičalo na strehi. Teže poškodovana sta bila voznika Stojmenovič in Djukič ter sopotnica Olga Stojmenovič. Materialne škode je bilo za 50.000 din.

S CESTE V PEŠAKINJO

V četrtek ob 21.00 se je 22-letni Sevničan Samo Mohorko peljal z osebnim avtomobilom po Kvedrovi ulici. Vozil je prehitro, preiskava pa je pokazala, da vozilo ni bilo brezhibno. Med zavijanjem v levo proti železniški postaji je zadel ob rob pločnika in presekal gumo, zaradi prehitre vožnje pa ga je potem zanašalo sem in tja, dokler ni po 50 metrih zadel pešakinjo, 18-letno Sevničanko Marto Blatnik, ki se je ob nesreči hudo poškodovala in so jo prepeljali v celjsko bolnišnico. Ugotovljeno je bilo, da je Mohorko vozil vinjen, zato mu je bil odrejen odvzem krvi.

DEČEK NEPREVIDNO NA CESTO

V ponedeljek ob 12.30 je na lokalni cesti v Birčni vasi prišlo do prometne nesreče, ko je 10-letni domačin Andrej Lokar z mopedom neprevidno zavijal s stranske na glavno cesto. Po njej je takrat pripeljal tovornjak, ki ga je vozil Franc Vaupič iz okolice Šentjerneja. Prišlo je do trčenja, v katerem se je poškodoval Lokar in so ga morali prepeljati na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

VLOMIL V OKVARJEN AVTOMOBIL

Šentjernejčan Gojko Bučar je v petek pustil svoj osebni avtomobil zaradi okvare na kolovozni cesti na Ratežu. To pa je izkoristil neznani vlomilec in mu do ponedeljka iz vozila odnesel radiokasetofon, demontiral pa je tudi dvoje koles z novimi gumami in jih zamenjal z obrabljenimi. Bučar je oškodovan za 3.700 din.

PREHITRO PO SPOLZKI CESTI

Minulo sredo ob 14.50 je 40-letni Franc Simončič iz Velikega Mraševa vozil osebni avtomobil od Brežic proti Kostanjevici, v Sajevcih pa ga je zaradi prehitre vožnje na mokrem cestišču pričelo zanašati, tako da je oplazil nasproti vozeči avtobus. V nesreči sta se hudo poškodovala voznik in njegov sopotnik, 26-letni Janez Hribar iz Podbočja, medtem ko je bilo gmotne škode za 30.000 din.

KRONIKA NESREČ

RAZBURLJIV KONEC TEDNA – Minuli vikend je dolenjskim prometnim miličnikom prinesel obilico dela. Tako je v soboto ob 4.30 najprej počilo na magistralki pri Štefanu. 38-letni turški državljan Kamil Er je z osebnim avtomobilom pri Štefanu dohitel tovornjak in ga navzlic gosti megli prehiteval. Takrat mu je nasproti pripeljal z osebnim avtomobilom Edvin Koč iz Zah. Nemčije. V trčenju so bili poškodovani voznik Er in njegovi trije sopotniki. Gmotne škode je bilo za 200.000 din.

LE NEKAJ PRASK – Če izvzamemo strahoten davek, ki ga je s prometno nesrečo v sredo pri Mokricah znova terjala magistralka, je minuli teden vse do petka minil brez hujših nesreč na dolenjskih cestah. Bilo je nekaj lažjih trakov, pa prevrnjen tovornjak ob magistrali blizu karteljevskega klanca in seveda veliko vroče krvi v nepreglednih kolonah avtomobilov, ki se vale proti morju ali z morja.

PADEL NA POKROV MOTORJA – V soboto ob 18.45 se je 19-letni Črnomaljčan Pajo Mihajlovič peljal na kolesu z motorjem po lokalni cesti iz Bezgovca proti Dobličam. Med vožnjo po levi v nepreglednem ovinku mu je nasproti pripeljal z osebnim avtomobilom Josip Blažina iz Doblič. Po trčenju je Mihajloviča odbilo na pokrov motorja, nato pa je padel na cesto. Poškodovanega so odpeljali v novomeško bolnišnico, škode na pločevini pa je bilo za 15.000 din.

CIKCAK PO CESTI – 25-letni Jože Miklavčič iz Dobrave se je v nedeljo popoldne peljal na kolesu z motorjem po regionalni cesti Šentjernej – Skocjan. Zaradi cikcak vožnje po cestišču je pri tovarni „Strešnik" v Dobruški vasi padel in se poškodoval, tako da so ga morali odpeljati na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

Novakov memorial Ropretu

Novomeščani gostitelji dveh zanimivih dirk – Papež v soboto za las ob 1. mesto – Olimpijec Ropret brez konkurence – Nedeljska zmaga Zrimška

Ljubitelji kolesarskega športa na Dolenjskem so v soboto in nedeljo prišli na svoj račun. KK Novoteks je ob pomoči novomeške TTKS in KS Grm pripravil dirki, ki sta v Novo mesto privabili prek 100 kolesarjev iz večine jugoslovanskih klubov, za mednarodno udeležbo pa so poskrbeli še tekmovalci iz Madžarske. Največ zanimanja je seveda vzbudila sobotna 3. dirka za memorial Milana Novaka.

Začelo se je že ob devetih z nastopom mlajših mladincev. Junak tekme je bil Novomeščan Sandi Papež, ki je hotel na progi, dolgi 40 km, od Črnomlja prek Dolenjskih Toplic do Novega mesta, domačemu občinstvu pokazati vse, kar zna. To ga je stalo prvega mesta. Vse od štarta do Drske je bil sam na čelu kolone, tu pa ga je dohitela skupina štirih kolesarjev, tako da je na koncu pristal na 4. mestu, vendar v času zmagovalca. Enako razburljivo je bilo pri starejših mladincih, kjer je Ljubljančan Čerin zmagal v istem času, kot za njim uvrščena trojka, v kateri je bil tudi novoteksovec Novak. Največ so gledalci seveda pričakovali od dirke članov. Svojo premoč je na 130 km dolgi progi vnovič potrdil olimpijec Bojan Ropret, ki je brez težav opravil z nasprotniki, poleg tega pa je osvojil tudi obe gorski nagradi na Gorjancih in Brezju.

REZULTATI: mlajši mladinci (40 km) 1. Kavaš (Sava), 2. Kosirnik (Rog), 3. Posabek (Sloga), 4. Papež (Novoteks).

Starejši mladinci (90 km – Novo mesto–Gorjanci–Metlika–Dol. Toplice–Novo mesto): 1. Čerin, 2. Povirk (oba Astra), 3. Marn (Sava), 4. Novak (Novoteks).

Člani (130 km; Novo mesto–Gorjanci –Metlika–Črnomelj–Vinica–Črnomelj– Brezje–Dolenjske Toplice–Novo mesto): 1. Ropret (Sava), 2. Pirš, 3. Penko (oba Rog), 4. Pečnik, 5. Rakuš, 6. Frelih (vsi Sava), itd.

Člani C: 1. Vulić (Banja Luka), 2. Henigman (Dol), 3. Škulj (Franek–Rog), 4. Hafner (Kokrica), 5. Štih (Novoteks), itd.

Enako živahno je bilo na novomeških ulicah v nedeljo na tradicionalni krožni dirki okoli Grma. Nastopilo je 90 tekmovalcev, od pionirjev, članov, članic do veteranov. Zmagovalci med najmlajšimi so bili: v kategoriji „D" Stražan Blaž Dular, v kategorirji „C" Matjaž Drinovec iz kranjske Save, pri pionirjih „B" njegov klubski tovariš Bruno Pirih in pri pionirjih „A" Andrej Jeršin iz Grosupljega. Tokrat so vozile tudi članice. Zmagala je Marija Kurent iz Kranjske Save pred Nevenko Gošnik, članico KD Novoteks. V najzanimivejši kategoriji članov „C" je slavil domačin Franci Zrimšek pred Henigmanom iz Dola in klubskim tovarišem Štihom. Še rezultati veteranov: skupina „F" – Milan Žirovnik iz Roga, skupina „E" – Henrik Neubauer, skupina „D" – Ivan Škulj (oba KD Rog–Franek), skupina „C" – Gabrijel Hrovat (KD Rog), skupina „B" – Alojz Dežman (KD Mokrica), skupina „A" – Jože Hafner (KD Kokrica).

V skupnem seštevku je zmagala ekipa KD Novoteks s 107 točkami pred KD Rog–Franek 66, Savo Kranj 64, Stražo Novo mesto 42, itd.

B. B.

ELAN – BELA KRAJINA 1:3

V nedeljo so se v prijateljski tekmi na stadionu v Novem mestu pomerili nogometaši domačega Elana in črnomaljske Bele krajine. To je bil za trenerja in igralce zadnji preizkus pred začetkom tekmovanja v slovenski nogometni ligi zahod. Črnomaljci so pokazali, da so za prvenstvo dobro pripravljeni in so po dobri igri premagali domačine s 3:1 (2:0). Po igri sodeč, se bo Bela krajina spet borila za uvrstitev prav pri vrhu. V predtekmi pa so mladinci Elana premagali vrstnike Bele krajine s 3:0.

KRMELJČANI V II. SLOVENSKI LIGI

V Andražu pri Polzeli je bilo 10. avgusta izbirno tekmovanje rokometašev za vstop v drugo slovensko rokometno ligo. Med štirimi moštvi so nastopili tudi Krmeljčani, ki so si s priborjenim drugim mestom zagotovili nastop v tem tekmovanju. Krmeljčani niso izgubili nobenega srečanja, premagali so Bakovce s 16:12, neodločeno pa igrali s Kovinarjem 16:16 in Radečami 23:23. Za uspeh so zaslužni vsi, še **posebej pa veteran inž. Milan Papež.**

Šport

Nogometni start

V nedeljo se začne slovenska nogometna liga. V zahodni skupini SNL igrajo tudi trije dolenjski predstavniki: črnomaljska Bela krajina, Kočevje in novomeški Elan; v tej skupini so še: Litija, Tabor Jadran iz Sežane, Primorje iz Ajdovščine, Jesenice in Stol iz Kamnika. V prvem kolu vsi trije dolenjski predstavniki igrajo doma: Elan s Stolom, Bela krajina s Taborom J. in Kočevje s Primorjem. Hkrati s članskimi tekmami bodo tudi tekme mladincev, ki se bodo vedno pomerili v predtekmah; za tak sistem, ki tekmovanje precej poceni, sta si še posebej prizadevala Elan in Kočevje.

V pretekli sezoni se je od dolenjskih klubov najbolje uvrstila Bela krajina, ki se je vseskozi borila za vrh, na koncu pa zasedla tretje mesto; Elan je prav v zadnjem kolu prišel na četrto mesto, Kočevje pa je bilo peto.

NOVO MESTO – TREŠNJEVKA 10:23 (4:10)

Novomeščanke, ki so tačas sredi priprav za bližnji pričetek tekmovanj v drugoligaški konkurenci, so minuli teden odigrale prijateljsko srečanje s prvoligaško ekipo zagrebške Trešnjevke, ki se prav tako v Novem mestu pripravlja na prvenstvo. Novomeščanke so se gostjam uspešno upirale le v prvem polčasu, v nadaljevanju pa so popustile, kar so bolj izkušene gostje s pridom izkoristile in zabeležile visoko zmago s 23:10 (10:4).

INLESOVCI V ŠMARTNEM

Rokometni klub Usnjar iz Šmartnega prireja v soboto ob svoji 15-letnici močan rokometni turnir, na katerem bodo nastopili štirje sedanji ali prejšnji drugoligaški klubi, med njimi tudi Inles iz Ribnice, poleg njega pa še: Jadran Timav, Partizan TUS, Jelovica ter **domačina Usnjar in Radeče.**

SLAVIL NA KROŽNI DIRKI – Zrimšek med zmagovalnim krogom v kategoriji članov C na nedeljski krožni dirki „Okoli Grma". (Foto: Pavlin)

Atleti razočarali v Celju

Skromni rezultati novomeškega zastopstva na republiškem prvenstvu v soboto in nedeljo v Celju

Letošnje republiško atletsko prvenstvo, ki je bilo v soboto in nedeljo v Celju je sicer postreglo s skromno bero dobrih (beri: solidnih) rezultatov, vendar je bilo od novomeškega zastopstva na njem pričakovati kaj več. Po napovedih bi naj osvojili vsaj šest prvih mest v moški konkurenci, ob skromni udeležbi drugih pa še kaj več. Tekmovanje je pokazalo, da je bil to račun brez krčmarja. Novomeščani se vračajo domov s 13 medaljami, vendar sta le dve zlati, 7 je bilo srebrnih in 4 bronaste.

Razočaranja so se za Novomeščane pričela vrstiti že v soboto. Po zadovoljivem nastopu Kržana – 2. mesto na 100 m s časom 11,21 je povsem razočaral Žužek, favorit teka na 1.500 metrov, ki je zasedel šele 4. mesto s skromnim časom 3:55,22.

Veliko presenečenje se je pripetilo tudi v metu kopja, kjer je favorita Cujnika in Globevnika premagal Ljubljančan Černe, Cujnika za vsega 2 centimetra. Od sobotnih slabših izidov velja omeniti še 5. mesto Bučarja na 10.000 metrov s časom 33:23,1.

Nekaj vedrine je v novomeški tabor prinesla le nedelja, ko so Dolenjci zabeležili dve dvojni zmagi. V troskoku je slavil Kranjčič s 15,19 pred Šimuničem 14,63, v metu diska pa Oklešč en z 49,82 pred Cunikom 43,96 in Virantom (vsi Novo mesto) 43,42. Z nedeljskim nastopom je zadovoljil še Janez Penca v teku na 400 metrov z ovirami, ko je zasedel 2. mesto s časom 54,67. Ponovno je razočaral Žužek v teku na 3000 metrov z ovirami, saj je bil šele tretji z zanj skromnim dosežkom 9:03,3. Zadovoljila nista tudi Bučar v teku na 800 metrov s 4. mestom in časom 1:55,1 niti Koleta, ki je v skoku s palico preskočil vsega 400 centimetrov.

AVGUSTOVSKI NASLOV DERSTVENŠKU IN BLASU

Na turnirju ŠK Milan Majcen iz Sevnice za avgust sta prvo mesto osvojila Rudi Blas in Franc Derstvenšek s po 8 točkami, sledijo pa: Martin Povše 6, Rudi Šoper in Janko Blas 5, itd. V skupnem seštevku dosedanjih osmih turnirjev vodi Derstvenšek s 54 točkami pred Jankom Blasom 51, Jožetom Blasom 42, Kolmanom 31. itd.

J. B.

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal: Milan Markelj

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

V Krki ni več kopalcev

KRKA JE LETOS zaradi stalnega dežja tako mrzla, da si le redki upajo v vodo. Kopališče je zadnje dni skoraj prazno, prav tako travniki ob Krki, kjer je prejšnja leta kar mrgolelo kopalcev. Ker smo že v poznem poletju, skoraj ne verjamemo, da bi se voda kaj prida ogrela.

PRETEKLI TEDEN je prišel na dopust na Studenec nekdanji domačin. Postavil si je šotor, napeljal elektriko in montiral – televizijski aparat. Na Studencu pravijo, da so domačini iz okoliških vasi spremljali program tja do ene ure ponoči in da se jih je zbralo tudi do 50 okoli aparata. To je dalo misliti prosvetnemu društvu; zdaj pravijo, da bodo zastavili vse sile, da bi jim zimske večere pomagal preživeti domač televizor.

SLOVENSKI HMELJ je za varjenje piva odličen in ima lepo ceno na svetovnem tržišču. Ni se torej bati, da pridelka naših dolenjskih, belokranjskih in spodnjeposavskih hmeljarjev v prihodnjih letih ne bi mogli vnovčiti.

ČAS BLAGOSTANJA je tudi v kmetijstvu blizu, seveda le če bodo hoteli naši kmetje z manjšimi stroški in hitreje več pridelati. To je seveda našim kmetom težko dopovedati, zato so potrebni odloki o agrominimumih. Našim kmetom gre vsak dan bolje, tudi tistim, ki nočejo gospodariti po novem. Saj prav ti priznajo, da niso pojedli pred vojno toliko belega kruha in da jim ni bilo nikoli tako lepo, kot jim je zdaj. S temi kot tepke trdimi posamezniki gre res težko in prav zaradi njih je treba sprejemati odloke o agrominimumih.

NIKAKOR NE SMEMO več dopustiti, da bi stali gledalci okoli golov in okoli igrišča, ker so zanje pripravljene tribune. Na zadnji tekmi so bili prav gledalci krivi, da nogometna tekma ni potekala v redu. V mislih imam tiste gledalce, ki so za golom z neprimernim vedenjem motili igralce.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
18. AVGUSTA 1960

PO SVETU OKOLI

NI POMAGALO – Vulkan na gori St. Helen spet kuha jezo, kar je zanesljivo znamenje, da ga niso pomirili nenavadni „strokovnjaki", ki so po prvih izbruhih iz letala vrgli plastično lutko v ognjenikovo žrelo. Nameravali so sicer vreči mlado dekle – devico, kot veleva prastar običaj, a se nobena ni javila za prostovoljno smrt, ali pa ni bila devica. Naj bo kakor koli že, pomirjevalci vulkana so se odločili za plastično žensko lutko z izgovorom, da je plastična lutka bolj v skladu z izumetničeno sodobno družbo. Vulkan pa je še zdaj jezen in puha in kuha . . .

HALO, SHAKESPEARE! – V telefonskem imeniku Londona je kar 11 Shakespearov, med njimi pa tudi William Shakespeare. Samo ne bo se oglasil duhovni oče Hamleta, Othela in Macbetha, temveč neki starinar, kar pa nič ne de, saj je važno, da se da po telefonu dobiti W. Shakespeara. Kdor ne verjame, naj gre pogledat v London.

NE ZLEZE V GLAVO – Če se bodo pivci vina po svetu navdušili za najnovejši izum francoskega enologa Henrija Margulisa, potem se bodo pijančki zaman nalivali z vinom, „od zore do mraka, od mraka do dne"; ostali bodo trezni kot kamni. Margulis je namreč odkril postopek za pridobivanje brezalkoholnega vina, ki po aromi, okusu in barvi v ničemer ne zaostaja za vrhunskimi vini. Izum naj bi zajezil naraščajoči alkoholizem. Vendar je vprašanje, ali bo žeja po brezalkoholnem vinu tudi tako močna kot po dobrem starem vinu, ki ima še to značilnost, da zleze v glavo.

BREZ DOKAZA – Prav gotovo se ni napajal z brezalkoholnim vinom Detroičan Frank Boss, katerega je policija prignala pred sodnika pod obtožbo, da je v pijanosti do krvi ugriznil policista. Nažehtani Boss je obtožbo odločno zanikal in zavračanje krivde podprl z nespodobitnim dokazom. Sodniku je pokazal, da v ustih nima niti enega zoba več.

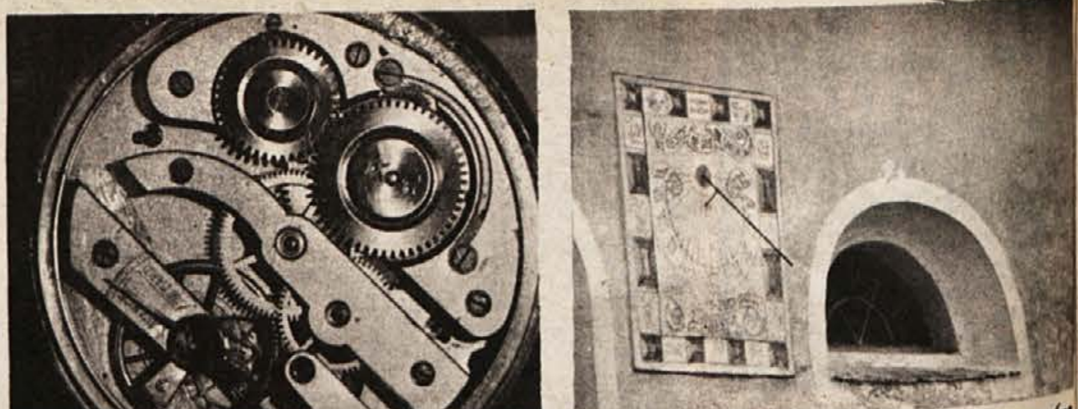

Za vsakdanjo rabo zadosti natančno meri čas kolesje mehanske ure, primerna je tudi sončna ura (na sliki je lep primerek z Dolenjske), ko pa gre za milijoninke sekunde, pride do veljave najnatančnejša naprava za merjenje časa na svetu – atomska ura.

„Prosim, koliko je točno ura?"

Če danes govorimo o točnem merjenju časa, mislimo na natančnost, ki se v običajnem življenju meri z minutami, pri športnih rezultatih pa so dostikrat odločilne in pomembne stotinke sekunde. Strokovnjaki govore o točnosti šele takrat, ko gredo meritve v milijoninke sekunde, torej ko gre za tako neznantne drobce časa, da si ga niti predstavljati ne moremo. Naprava, ki zmore človeku postreči s tako čudovito natančnostjo, je atomska ura. Na zunaj je videti kot navadna kovinska škatlja, njena notranjost pa predstavlja vrhunski dosežek človeške spretnosti in znanja.

Atomska ura predstavlja prekretnico v zgodovini merjenja časa. V tem desetletju, kar so prišle v uporabo, se je merjenje časa naslonilo na dogajanje v notranjosti atoma in ni več odvisno od gibanja nebesnih teles, po katerem je človek tisočletja meril trajanje časa. Z atomsko uro je človeštvo preskočilo v drugo skrajnost; prej mu je kot časomer služilo neizmerno vesolje, zdaj mu služi neznansko majhen delček snovi – atom.

Pri konstrukciji atomske ure so uporabili spoznanje atomske fizike. Atomi nekaterih kovin imajo na svojem najbolj zunanjem robu elektron. Ta drobceni delec se s strahotno hitrostjo vrti okoli jedra in pri tem niha v določeni frekvenci. Pri ceziju, zelo redki kovini, ki jo prvenstveno uprabljajo za atomske ure, je frekvenca nihanja „približno" 9,192,631.770 nihajev na sekundo. Približno nismo zapisali zato, ker bi nihanje ne bilo točno, ampak zato, ker so naše časovne mere pregrobe za natančen izračun.

„Uporaba astronomske sekunde pri meritvah časov v atomu je podobna uporabi metra, kateremu je hišni kuža pogrizel oba konca," je nazorno pojasnil eden od strokovnjakov.

Navadni sekundi namreč strokovno pravijo astronomska, ker je kot časovna enota preračunana iz gibanja nebesnih teles. Leta 1884 so se znanstveniki vsega sveta odločili, naj sekunda pomeni tisti del časa, ki je potreben, da Zemlja opravi 86.400. del dnevnega obrata okoli svoje osi. Toda ker zaradi vpliva sončnega vetra, potresov in premikov skorje naš planet pri vrtenju bodisi zaostaja ali prehiteva za kakšno desetinko sekunde na leto, so ugotovili, da je takšna definicija sekunde premalo natančna. Leta 1960 so se strokovnjaki zedinili, da bodo sekundo izračunali iz vrtenja Zemlje okoli Sonca. En obrat, se pravi eno leto naj bi bilo dolgo 31.556.925,9747 sekund. Žal tudi takšna opredelitev sekunde ni skrajno točna, saj znašajo letni primanjkljaji ali viški kakšno milijoninko sekunde. Zares točno je le merjenje časa z atomsko uro. Končno pa so „nezanesljivost" gibanja nebesnih planetov prvikrat izmerili šele, ko so že izumili atomsko uro.

Od januarja 1972 se čas na našem planetu meri po novem načinu. Uradno se imenuje koordiniran svetovni čas. Sloni na meritvah 18 časovnih središč, kjer atomske ure opravljajo svoj super natančni posel. Središča so posejana po vsem svetu. Tako usklajevane meritve so natančne do desetmilijardinke sekunde, kar z drugimi besadami pomeni, da bi bilo treba šele čez četrt milijona let atomske ure popraviti za sekundo.

Tolikšna natančnost se zdi navadnemu Zemljanu nepotrebna, a strokovnjaki jo potrebujejo, napovedujejo pa, da bo potreba po izjemni natančnosti še narašč ala. Že v teh nekaj letih, kar delujejo atomske ure, so možnost super natančnega merjenja časa uporabili v telekomunikacijskih satelitskih zvezah, pri uravnavanju delovanja gigantskih generatorjev in v elektronski navigaciji. Tudi prve zares natančne meritve oddaljenosti Lune od Zemlje bi ne mogli opraviti brez izredno natančnih ur, če je seveda ta izraz sploh še primeren.

S pomočjo atomske ure so fiziki ugotovili, da hitrost svetlobe ni natančno takšna, kot so prej izračunali, ampak da je dejanska hitrost za drobec časa manjša. Prav tako so s pomočjo atomske ure potrdili eno od Einsteinovih teorij. Slavni fizik je namreč zatrjeval, da je v skladu z njegovo relativnostno teorijo čas raztegljiv pojem. Pred leti sta dva ameriška znanstvenika opravila poskus, ki je teorijo potrdil. Vkrcala sta se na letalo s štirimi atomskimi urami in najprej obletela Zemljo proti vzhodu, nato pa še proti zahodu. Kot je predvidel Einstein, je [illegible] potekal za nekaj milijardink sekunde počasneje, ko je letalo letelo v smeri Zemljine rotacije, in hitreje v nasprotni smeri vrtenja Zemlje. Razliko so odčitali, ko so atomske ure z letala primerjali z uro [illegible] Zemlji.

Za vsakdanje življenje [illegible] atomske ure res niso. Koga pa zanimajo milijoninke sekunde, ko je treba ujeti vlak [illegible] avtobus, pa ta vozi po dobrih starih minutah, pri tem pa je natančnost omejena na „minuto gor ali dol"?

Zvesti hoji

Človek se še najlažje navadi na redno sprehajanje

V poplavi trimanja, tekanja, telovadenja in ostalega ukvarjanja s telesnimi vajami, ki naj bi omajano zdravje sodobnega človeka postavile na krepkejše noge, je še največ priznanja strokovnjakov dobila navadna rekreacijska hoja. Vse bolj jasno je, da navdušenje za tekanje, trimanje in telovadenje kmalu poide in človek se zavali nazaj v nedejavne navade in razvade, medtem ko hoja postane večini stalna navada. Analiza ameriških strokovnjakov je pokazala, da je najmanjši osip prav med ljubitelji hoje in da se ta zdrava navada ohrani pri ljudeh do pozne starosti.

In kakšna so priporočila za hojo? Predvsem opozarjajo, da je treba hoditi redno na daljše sprehode. Vsak drugi dan je treba hoditi najmanj pol ure, da ima hoja pravi krepčilni učinek. Pri tem niti ni važno, koliko kilometrov je dolg sprehod, temveč je pomembno le, da hoja poteka s primerno intenzivnostjo. Toda pretiravati ni potrebno. Če sprehajalcu prične zmanjkovati sape, naj mirno obstane in si odpočije, svetujejo strokovnjaki. Odsvetujejo pa hojo takoj po obedu, v zelo vročem ali zelo hladnem vremenu ter v soparnih dnevih. Dobro je tudi posvetiti nekaj pozornosti obleki, ki naj bo lahka in udobna, medtem ko je potrebno obuvalo skrbno izbrati. Čevlji ali copate morajo imeti nizko peto in morajo biti dovolj čvrsti, saj premehka obutev za stalne sprehode ni najbolj primerna.

Pri zmerni enourni hoji zgori v telesu od 300 do 360 kalorij, zato je hoja primerna tudi kot blaga shujševalna kura.

Toplotna ura

Že lep čas se najboljše glave v urarski industriji trudijo, da bi izdelali ročno uro, ki bi ohranila natančnost sedanjih kvarcnih ur, a bi bila hkrati neodvisna od vloženih virov energije. Kvarcne ure so namreč res natančne, vendar pa jim je potrebno od časa do časa zamenjati pogonsko baterijo, saj sicer obstanejo, samo zamenjavo pa vsakdo tudi ni sposoben opraviti. Urarska družba Bulova je naznanila, da je izdelala prvo uro na svetu, ki jo poganja telesna toplota lastnika ure.

Kvarcna ročna ura Thermatron, kot so jo nazvali, ima v svoji notranjosti toplotni električni generatorček, ki ga poganja toplotna razlika med človeško kožo in zrakom. Že samo stopinja razlike je dovolj, da generatorček proizvede električni impulz 8 – 12 mikrovatov, ki polni napolnljivo baterijo, ta pa poganja običajni kvarčni mehanizem ure.

2

Janez Tr[illegible]

VRTIL[illegible]

pa milo zdihuje po svojih zrač[illegible] vendar se dostikrat vda ter [illegible] zaslužku veliko laglje od Dolen[illegible] primorski puščavi, žegi in burj[illegible] in tihe dolinice.

Dolenjec, ki stanuje v Trstu [illegible] in druge selice, ki gredo proč, [illegible] Pride, prebije nekoliko let, včas[illegible] začne toževati, kleti, pohajkovat[illegible] in se nikdar več ne povrne. Za[illegible] izmed deset dolenjskih prihod[illegible] Primorju in še njega zadružuje [illegible] nesrečno naključje. Slovenec se [illegible] samo v takih krajih, katerih po[illegible] od domačega, na priliko: v gora[illegible] Minesoti. Sčasoma se mu bo p[illegible] Bosna in Srbija; goreče in pusto [illegible] pa ga bo gotovo zmerom dolgočas[illegible]

Najzanimivejši človek, katerega [illegible] Reki, je bil Egiptovski Jožef. Vp[illegible] pomeni to ime. Rekli so mi, da s[illegible] da ga ne zove nihče drugače kak[illegible] mu je krstno ime Jožef in živi ve[illegible] fabriko si je pridobil to sijajno [illegible] njene krasne izdelke v orient[illegible] Egipčanom so se tako močno pri[illegible] še bolj od francoskih in angleških [illegible] domači obrtnosti, postavil jo je z[illegible] Dvor popotuje vsako leto, da nam[illegible] posel v Egiptu in kaj bi trebalo pre[illegible] še bolj razprostre in dvigne. On [illegible] slavo temu zavodu, ki je do njega [illegible]

Jako sem obžaloval, da mi ni b[illegible] dalj časa občiti s tem Jožefom, da[illegible]

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Izvanredno lenobo kaznujejo

(K a k o) slabo ravnajo s kaznjenci v Zjedinjenih državah ameriških, je razvidno iz naslednjega zanimivega dopisa. Zvečer po jedi ženejo kaznjence v lesene barake, kjer so ob stenah trda ležišča. Vsak jetnik nima v baraki nič več nego 40 kubičnih čevljev zraka za dihanje; da se človek zdrav ohrani pa je potreba najmanj 250 kubičnih čevljev zraka. Nepokorščino ali izvanredno veliko lenobo kaznujejo s pretepanjem. Vjetnika slečejo, polože na tla in mu z debelim jermenom naštejejo 25 ali več udarcev. Nekteri dan izvršujejo to kazen nad večjim številom kaznjencev. Kdor poskuša uiti, dobi na nogo železen obroč, na kterega je pritrjena veriga s težko krogljo. Včasih mora kak nesrečen vjetnik krogljo s seboj nositi leta in leta.

(S e d e m d e s e t i) rojstni dan presvitlega cesarja praznoval se bo po vsi državi. Ker je cesar odklonil vsake večje potratne slavnosti, se bodo mesta večjidel razsvetlila in s zastavami okinčala, v cerkvah pa se bode zanj molilo.

(B r o d s k a) občina je hotela poslati na pariško svetovno razstavo hrast, ki gotovo nima na celem svetu sebi enakega, a zavolj orjaške velikosti ni mogla ga odposlati. Hrast meri v premeru 3 metre in 10 ctm. Stroški za peljanje hrasta iz gozda na kolodvor znašajo 300 kron. Na kolodvoru se je izkazalo, da se orjak ne more naložiti na noben železnični voz. Hrast je star blizu 1000 let.

(D a m l e k o) na deželi kaj malo zaleže, to je pa gola istina, kajti resnica je, da ga družina skoro več uživati ne mara – v saj v toliki meri ne, kakor nekdaj. Istina je, da je tudi masla za domačijo kmalu zadosti, in kako se ga tudi lahko proda, da v primeri k porabljenemu mleku le malo odleže, odločno najmanj odleže pa gotovo prešičem pokladano mleko in naj bode še tako posneto.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
15. avgusta 1900)

AVTOMOBIL BOLJ ZAŽELEN KOT OTROK

Tragikomično dejstvo, da bo domač kupec v svoji lastni državi in za dinarje spet lahko kupil avto Industrije motornih vozil Novo mesto, je bilo samo iskra za neko drugo, po vsem svetu razširjeno razmišljanje: „Ima avtomobil prihodnost? Ga ne bo zamenjalo neko drugo, revolucionarno prevozno sredstvo?" Sta postavljeni vprašanji sploh smiselni, mar ne gre za preprosto provokacijo v času pasjih dni in razredčenih časopisnih stolpcev?

Poznavalci pravijo, da ne. Avtomobil da je precej večna zadeva, ki zlepa ne bo izumrla. Pri tem pa nimajo v mislih samo osebnega avta, čeprav je tudi njegov pomen v prometu velikanski. Odločilno je namreč dejstvo, da vsako v visoko razvito in zato tudi neznansko mobilno gospodarstvo ne more živeti brez cestnega prometa, po cestah pa se, kot vemo, vozijo avtomobili. Železnica je sicer izhod, vendar se nad njo nihče ne navdušuje. Tako na primer v ZR Nemčijo 90 odstotkov potnikov prepeljejo avtomobili in avtobusi. Delež voženj z osebnim avtomobilom pa se bo, predvidevajo tozadevno dokaj nezmotljivi Nemci, do leta 2.000 še povečeval. Tovorni promet seveda tudi.

Nekateri se boje pomanjkanja nafte, saj avtomobili vendar vozijo na bencin ali plinsko olje. Nafte je po današnjih ocenah na svetu še za kakšnih 250 milijard ton, če pa računamo tudi dostopne zaloge v oljnih škriljevcih in pesku, drži naftni „sodček" okoli 750 milijard ton. S to zalogo v avtomobilskih tankih se lahko neomejeno vozijo še naslednje tri generacije človeštva. Pravzaprav več, računajo namreč, da bodo nafto v splošni porabi (energetika, ogrevanje) zamenjale druge vrste energije, na primer atomska, stari dobri, vendar okolje dušeči premog, Sonce, les itd. Nafta naj bi torej v prihodnje bila prihranjena za kemijsko industrijo in vsemogočni avto, oziroma cestni promet.

Velike rezerve nafte, ki naj bi po mnenju napovedovalcev služile predvsem prometu, pa nikakor niso vzrok za mirno spanje svetovne avtomobilske industrije. Varčevanje z gorivom je v naprednih državah prva zapoved. Evropski proizvajalci avtomobilov so se zavezali, da bodo porabo avtomobilov do sredine osemdesetih let zmanjšali za 10 do 12 odstotkov. Sedma generacija avtomobilov iz tovarne BMW že danes porabi desetino manj bencina kot predhodniki, ki tudi niso bili na „žejnem" glasu.

Avtomobil in njegova bodočnost pa nista odvisna samo od zalog nafte. Če je bencina še za tri generacije, to še ne pomeni, da je tudi dovolj drugih surovin, brez katerih jeklenega konjička ne bi mogli postaviti na kolesa. Jekla, aluminija in kroma je dovolj, bolj vprašljive so zaloge cinka, bakra, cina, svinca in ne nazadnje tudi azbesta — surovine za sklopke in zavore.

Ob tem niti ni nujno, da bi teh surovin zares zmanjkalo. Preprosto se lahko zgodi, da jih države, ki jih imajo, ne bodo odstopile državam, ki jih potrebujejo.

Svetovno avtomobilsko tržišče je pod pritiskom vse večje konkurence. Proizvajalcev je vse več, kakovostne zahteve večje. Najbolj črnogledi napovedovalci sicer menijo, da se lahko zgodi, da bo avto zaradi objektivnih (surovinskih) razlogov hočeš, nočeš izgubil nekaj atraktivnosti, preživel pa bo. Pa naj bo šel na bencin ali na neko drugo snov, ki jo bodo zanesljivo izumili še precej prej, ko bo porabljena zadnja kaplja nafte.

Neka študija namreč kaže, da v željah mladine med 10 in 19 leti zavzema avtomobil prvo mesto. Za avtomobilom je na vrsti stanovanje, potem žena ali mož, na koncu seznama teh želja je otrok. Zanimivo je, da tako menijo dečki in deklice, razlike so samo v obdobju, ko naj bi se te želje realizirale.

Avtomobil torej ima prihodnost. Tudi zato, ker bo delovni čas še krajši, počitnice daljše, starost bolj odmaknjena. Potovanja imajo svoj čar itd. Pa ne samo to. Danes velja, da avto nesporno na neki način boljša življenje. Tako bo tudi v prihodnje.

Še posebej, ker prometne nesreče in žrtve, ki jih terjajo, niso nujno zlo. Dejstvo je namreč, da se da število prometnih nesreč zmanjšati, čeprav število avtomobilov raste. Pri nas, žal, še nismo tako daleč, po mnenju odgovornih je previdnost bolj zdrava kot moderna cesta, hkrati pa smo tudi srečno presrečni, da nam nekdo proda avto, ki ga zaradi zastarelosti na svetu nihče več ne izdeluje.

M. B.

po dopustu – služba

Dopusti se iztekajo, vročina je popustila in že je v zraku vonjati nadih poslavljajočega se poletja. Začenja se običajen vsakdanjik s potjo na delovno mesto. Za takle čas in za ne več „rosno" mlade žene nekaj predlogov za obleke.

košara za dojenčka

Če posebej kupite košaro za nošenje dojenčka, boste ob sapo, ko vam bodo povedali ceno. Pa imate zato vseeno lahko košaro, morda še lepšo. Potrebujete dve okrogli močnejši palici, kos platna ali močnejšega blaga, karton in nekaj spretnosti pa bo košara zagotovo v treh urah nared za sprehod.

turki

Res žalostno je pogledati po naših gozdovih in videti eno najokusnejših in najuporabnejših gob, ki se skoraj v ničemer ne razlikuje od pravega gobana, ležati razmetano in obrcano po tleh.

Čeprav skorajda vseh gobarskih priročnikih piše, da turki (pravijo jim tudi konjči, kozaki palčki, turčini, ipd.) rastejo od maja do novembra, bo držalo, da jih je na Dolenjskem najpogosteje najti od druge polovice avgusta dalje. Rastejo pod brezami, topoli, bukvami, gabri, še najraje pa v grmovju in med resjem.

Poglavitna značilnost turka je mesnat, vzbočen, oranžno rjavkast klobuk, ki je obrvlagi, tudi rahlo spolzek. Kocen je bel, črnoluskinast in trden. Še verjetno najbolj zanimiv pa je podatek, da meso turka ni nikoli črvivo, edino, kar koga zmoti, je, da meso ob prerezu počrni. Toda tudi to pomanjkljivost turka se da enostavno odpraviti.

Vsem, ki se boste odpravljali na iskanje turkov še ohrabrujoče opozorilo iz gobarskih priročnikov, da njegova zamenjava s strupenimi gobami ni mogoča.

GOBJA SOLATA

Ker je turk goba, ki ob prerezu potemni, kar sicer prav nič ne zmanjšuje njegove kulinarične vrednosti, je pač bolje, da tisti, ki jih to moti, gobo prevrejo v 2-odstotni solnici. Sicer pa je turka mogoče pripraviti na več načinov, lahko ga kuhamo, pečemo, cvremo, dušimo, odličen je tudi za vlaganje v kis ali solnico, le za sušenje ni. Kot mnoge druge gobe je turka moč pripraviti tudi na solati. Kako?

Cele turke operemo in jih nato na poljubne kose narežemo v že vrelo slano vodo. Pustimo jih, da se nekaj minut kuhajo, jih nato odcedimo in počakamo, da se ohladé. Turke potem pripravimo kot vsakršno drugo podobno solato. Nekaj narezane čebule, malo česna in peteršilja, po potrebi dodamo še sol in poper ter na koncu začinimo z oljem in kisom. Poleg odličnega okusa ima takšen način priprave gob še eno prednost. Gobjo solato lahko namreč brez škode za več dni postavimo v hladilnik.

VOJAŠKI KOTIČEK

DAN GRANIČARJEV

15. avgust je praznik čuvarjev naših meja, graničarjev. Tokrat so praznovali svoj 36. rojstni dan in sicer v spomin na 15. avgust 1944, ko je bil z odločitvijo nacionalnega komiteja ustanovljen korpus narodne obrambe (KNOJ), kateremu je bilo poleg številnih drugih zahtevnih nalog med vojno po osvoboditvi poverjeno tudi zavarovanje naših meja. Njegova poglavitna naloga ob ustanovitvi pa je bilo bojevanje proti sovražnim skupinam na osvobojenem ozemlju.

Dan graničarjev pa ni le praznik čuvarjev naših meja, to je praznik nas vseh, saj si uspešnega varovanja naših meja ni moč zamišljati brez tesne povezave graničarjev s prebivalstvom, ki živi na obmejnih območjih.

Z ukazom vrhovnega komandanta Josipa Broza Tita so se enote KNOJ januarja 1953 preimenovale v graničarske enote. Graničarji so sestavni del Jugoslovanske ljudske armade, njihova temeljna naloga je čuvanje državnih meja Socialistične federativne republike Jugoslavije. Tako na kopnem kot na morju. Graničarji so razporejeni vzdolž mejne linije.

Najtesneje sodelujejo z drugimi enotami JLA, teritorialno obrambo, skupščinami občin, delovnimi organizacijami in seveda z organi za notranje zadeve. Naši graničarji so zbrani v brigadah in manjših enotah, opremljeni so z najmodernejšim orožjem in tehniko. V operativnem smislu je obmejni teritorij razdeljen na cone, odseke in rajone, zavarovanje je določeno s posebnimi zakoni in navodili.

Ob dnevu graničarjev poglejmo še, kaj je tako imenovani obmejni pas in kaj obmejno območje ali cona. Obmejni pas je del državnega ozemlja ob mejni liniji. Je posebej zavarovan, širino in globino suvereno določa vsaka država posebej.

Obmejni pas je lahko globok od nekaj metrov do nekaj kilometrov, kar je odvisno od konkretnih političnih, vojaških, strateških in drugih ocen. Običajno je obmejni pas globok 100 do 300 metrov. V obmejnem pasu velja poseben režim gibanja, prebivanja, pristopa itd.

V nasprotju z obmejnim pasom je obmejno območje veliko globje. V nekaterih evropskih državah celo 30 kilometrov. Obmejna cona je prva in najbolj neposredna fizična vez med dvema državama, zato je eden najbolj pomembnih elementov sistema zaščite in obrambe države. V času zaostrenih meddržavnih in mednarodnih odnosov postane obmejna cona prepovedano območje. Komuniciranje se prepove ali pa omeji na najmanjšo možno mero, kar je spet odvisno od stopnje sovražnosti ali resnosti situacije.

Po drugi svetovni vojni je bil pri nas obmejni pas sestavni del obmejne cone, ki je bila globoka 15 kilometrov. Režim prebivanja in gibanja je bil strogo reguliran. Zakon o narodni obrambi iz leta 1965 je obmejno cono ukinil, jugoslovanski obmejni pas je globok 100 metrov, na morju pa dve milji teritorialnega morja.

KALIBER OROŽJA

Vojaška enciklopedija pravi, da je kaliber orožja premer med dvema nasprotnima točkama gladke ali dvema nasprotnima poljema izžlebljene cevi ognjenega orožja, ki ga izmerimo na ustju cevi. Pri specialnih konusnih in konusno-cilindričnih ceveh uporabljamo dve številki. Na primer 120/80 milimetrov. Prva številka se nanaša na premer na začetku vodišča, druga pa na ustje cevi.

Vse do sredine 19. stoletja so kaliber orožja označevali drugače, največkrat s težo železnih (pri topovih) ali kamnitih (havbice in možnarji) izstrelkov. Tako je na primer za 24-funtni top pomenilo, da strelja 24 funtov težke železne izstrelke, medtem ko je 7-funtna havbica streljala 7 funtov težke kamnite krogle; notranjost cevi pa je bila pri topu ali havbici približno enaka – okoli 15 centimetrov.

Zanimivo je bilo tudi označevanje kalibra ročnega orožja. Med drugim so ga označevali tudi s številom svinčenih ali železnih kroglic, kolikor jih je bilo za funt. Mušketa 1/14 je imela naboj 15 kroglic, ki so tehtale funt–približno pol kilograma.

Na sedanji način označevanja kalibra orožja so prešli vojaki takrat, ko so okrogle izstrelke nadomestili s podolgovatimi. To je bilo sredi 19. stoletja. Kaliber cevi označujemo z milimetri, centimetri ali inčami. Ena inča je 2,54 centimetra. S kalibrom pa merimo tudi dolžino cevi. Če pravimo, da je cev dolga 50 kalibrov, njen kaliber pa je 50 mm, pomeni, da je cev dejansko dolga 2500 milimetrov.

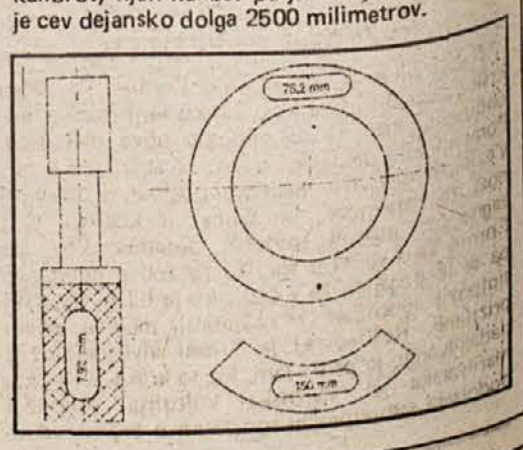

ATELJE POD MILIM NEBOM

„Tu je prelepo. Ker živim v Tokyu, velikem mestu, kjer lako vidim le košček neba, me je Dolenjska prevzela. Mir, enkratno ustvarjalno okolje in delo na prostem mi omogočajo, da klešem skulpturo, kakršne bi se doma ne mogel lotiti."

S temi besedami Yutake Toriyame, udeleženca letošnjega mednarodnega simpozija kiparjev Forme vive v Kostanjevici, bi se prav gotovo strinjal vsak od desetin kiparjev, ki so v preteklih dvajsetih letih prišli sem in v ateljeju pod milim nebom v hrastovino iz Krakovskega gozda vdolbli svoje umetniške zamisli. Tako je na prostranem vrtu kostanjeviškega samostana in na travniku onkraj potoka nastala naša največja galerija na prostem in bi ji tudi v svetu težko našli par.

Začetki kostanjeviške Forme vive segajo v leto 1961, ko so na samostanskem vrtu nastale skulpture prvih osmih udeležencev. Že prvi simpozij je sprožil val navdušenja med kiparji. Francoski kipar Jean Touret je izjavil, da je simpozij ena prvih oblik, ena prvih manifestacij kolektivnega umetniškega ustvarjanja na področju kiparstva. „Ustvarjanje na simpoziju je sprostitev za umetnika, saj se lahko svobodno posveti uresničevanju svojih umetniških zamisli," je menil.

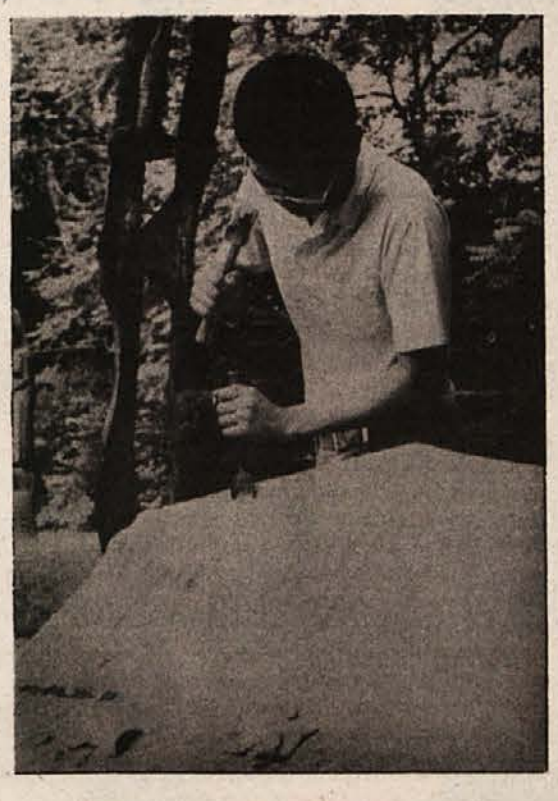

ZAČETEK Z APOKALIPTIČNO PTICO . . .

Švicar Silvo Mattioli pa je na prvem simpoziju povedal: „Svet si želi miru. Rad bi vam vklesal goloba miru v starodavno deblo vašega krakovskega hrasta, toda ne morem ga. Današnji svet živi v svetu taborov, živi v času divjega oboroževanja, zato sem izklesal apokaliptično ptico s podivjano človeško glavo, s praznino na mestu, kjer bi naj bilo srce, z divjo razkrečenimi kreljutmi. Apokaliptično ptico, ki divja nad svetom, namesto goloba miru. Zraven stoji deblo in vanj sem vrezal človeka, ki se s svojimi hotenji vzpenja kvišku, ki hoče navzgor, hoče delati, ustvarjati in živeti. In ornamente sem vrezal v klop, ki sem jo postavil poleg. Sedite nanjo in razmišljate o zgodbi o apokaliptični ptici uničenja in o človeku — ustvarjalcu, ki hoče kvišku."

Kiparski simpozij ni naš izum. Pred Slovenci so ga priredili na Avstrijskem. Ob koncu petdesetih in na začetku šestdesetih let so na takem delovnem srečanju v St. Margarethnu ustvarjali kiparji iz številnih evropskih držav. Po enkrat sta se ga udeležila tudi slovenska kiparja Jakob Savinšek in Janez Lenassi. Bila sta tako navdušena, da sta predlagala, naj bi podoben simpozij priredili tudi v Sloveniji. In na to ni bilo treba dolgo čakati.

NAŠA FORMA VIVA NI DELAVNICA ZA ZASEBNIKE

V času, ko se je porajal pri nas prvi mednarodni kiparski simpozij, so se vrstila podobna kiparska srečanja tudi drugod. Toda samo naš, z deloviščema v Portorožu in Kostanjevici, je bil resnično mednaroden. Od drugih se je od vsega začetka razlikoval še po nečem. Medtem ko so dela, ki so jih kiparji ustvarili na simpoziji v St. Margarethnu pa v nemškem Kirchneimu in Zahodnem Berlinu, polnila zbirke petičnih privatnikov, bila so torej ustvarjena za prodajo, so bile na našem simpoziju nastale nove skulpture že po osnovni zamisli določene, da obogatijo družbeno zakladnico umetnosti. Dodati pa je treba še to, da je bila prav pri nas prvič dana možnost umetnikom iz vsega sveta, da ustvarjajo v lesu. Prav to pa je izvima jugoslovanska, naša ideja, ki je dobila z dvajsetletnim delovanjem kiparskega simpozija v Kostanjevici polno potrditev.

K samemu rojstvu Forme vive sta s svojo zavzetostjo in organizacijsko sposobnostjo pomagala Vilma Pirkovič, takratna podpredsednica novomeškega okraja in ravnatelj kostanjeviške osnovne šole in kulturni delavec Lado Smrekar. Slednjemu so veliko pomagale izkušnje, ki si jih je pridobil kot prvi mož Dolenjskega kulturnega festivala, tedaj delujočega že pet let. Pobudniki in uresničevalci zamisli nove kiparske kolonije so morali v glavnem orati ledino, ne nazadnje tudi pri imenovanju simpozija. S posrečeno izbiro latinskih besed „forma viva" (živa oblika) so nakazali najglobljo smisel tovrstnih prireditev, ki so se kasneje razrasle po Sloveniji. Tako so v Seči pri Portorožu kiparji ustvarjali v kamnu, na Ravnah na Koroškem v Železobetonu in v Mariboru v železu.

Na vseh teh deloviščih je bilo do lani kar 31 mednarodnih simpozijev kiparjev, na katerih je 179 avtorjev iz 27 držav ustvarilo več kot 200 umetnin, od tega največ v Kostanjevici. Slednja je namreč postala in ostala srce Forme vive.

RAZPOTJE IN REŠITEV

Razumljivo je, da širjenju Forme vive sama krška občina ni bila kos. Enako se je godilo tudi občinam, kjer so se odpirala nova delovišča. Pomanjkanje denarja, slaba organizacijska povezanost delovišč, neenotni pogledi na namembnost te dejavnosti, ob čemer je kopnela tudi zagnanost najbolj zavzetih posameznikov, so Formo vivo večkrat spravili na rob propada, to pa se je dogajalo že v času, ko je bil ta kiparski simpozij ovenčan z neštetimi mednarodnimi priznanji. Rešitev, ki je Formi vivi zagotovila nadaljevanje, je prišla lani, ko so krška, piranska, mariborska in ravenska kulturna skupnost podpisale samoupravni sporazum o organiziranosti in delovanju tega kiparskega simpozija. Tako so postavili temelj, na katerem je bilo moč vsa štiri delovišča povezati v organizacijsko celoto. Te spremembe je potrdila na novo ustanovljena skupščina Forme vive, ki se je na prvi seji sestala 21. aprila in začrtala novo smer delovanja združeni kiparski koloniji. S tem je bil urejen tudi dolgoletni problem — gmotni položaj simpozijev, ki se vrstijo vsako leto v drugem kraju.

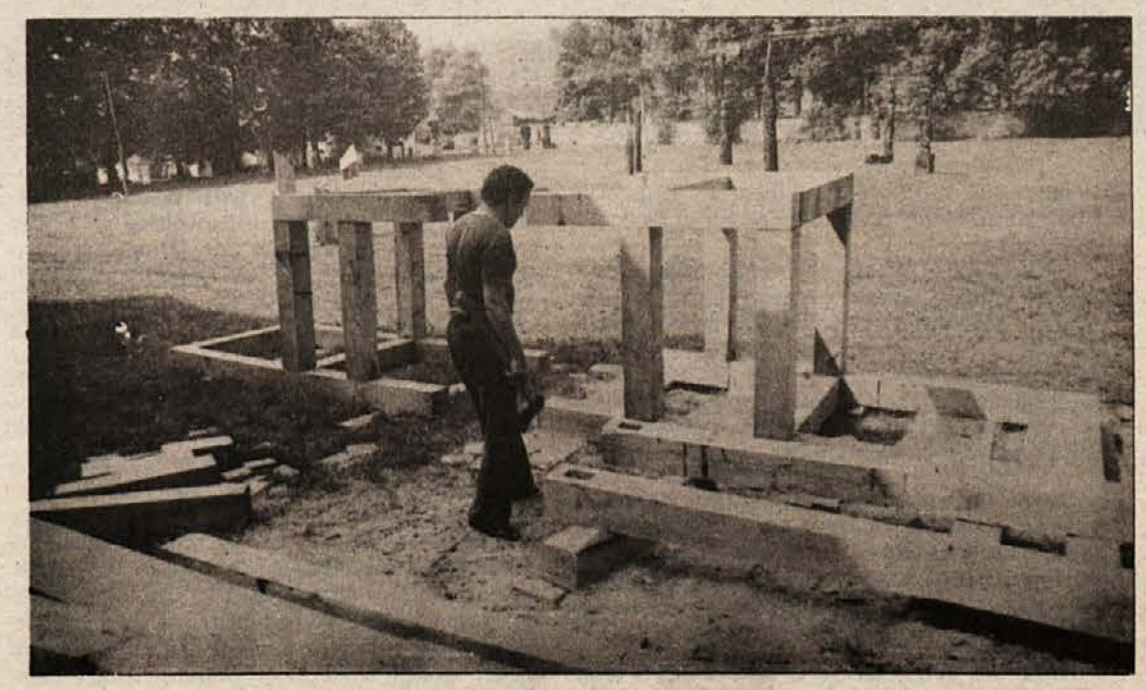

LETOS: PETERICA

V dolgoletnem delovanju Forme vive so postale nekatere hibe vse bolj očitne. Domači kiparji, ki bi naj bili nosilci te dejavnosti, so bili nemalokrat odrinjeni na rob. Očitno je bilo tudi, da prireditelji niso vabili umetnikov iz dežel v razvoju oziroma neuvrščenih držav, s čimer je bila nedvomno prezrta pomembna vloga naše države pri razvoju in utrjevanju kulturnega sodelovanja med nauvrščenimi. V načrtu je bilo, da bi letos slednje zastopal mozambiški kipar Alberto Cissano, a ga zavoljo spodrsljaja, ki je nastal pri nas, ni med udeleženci simpozija v Kostanjevici. Petrico kiparjev, ki so se že prve dni julija zbrali v hladu samostanskega zidovja, zastopa našo državo Slovenec Negovan Nemec, naše bližnje sosede Doru Covrig iz Romunije in Margarita Poueva iz Bolgarije, zahodne umetnike Britanec Michael Pennie, Daljnji Vzhod pa Japonec Yutaka Toriyama. Domače zastopstvo torej še vedno ni dovolj ustrezno.

Kiparji ne poznajo oddiha. Prvo avgustovsko soboto, ko je dopoldanska sparina pregnala večino ljudi v hlad in brezdelje, je ustvarjalni nemir prignal dva iz pisane mednarodne druščine k začetim skulpturam, drugi pa so se napotili v slovensko prestolnico na ogled znamenitosti.

Yutaka Toriyama je letos prvič v Evropi počutil pa se ni popolnega tujca. V Kostanjevici je takoj prepoznal dela svojih kolegov in sorojakov. Kar našteval jih je po imenu in z roko pokazal na njihove stvaritve. Toriyama je namreč član istega kiparskega umetniškega združenja kot Takedo, Tomura, Sinada in drugi, katerih dela bogatijo veličastno galerijo na prostem.

USTVARJALNA SPROSTITEV

Toriyama se je učil kiparstva v privatni šoli pod vodstvom izkušenega učitelja. V tej šoli je več kot pol „učnih let" namenjenih tradicionalnemu japonskemu kiparstvu. Zato je razumljivo, da Toriyama tudi v moderno zasnovano plastiko vnaša nekatere značilne elemente dicionalnega japonskega kiparstva. V Kostanjevici rezbari svoj največji kip do zdaj. „To je prava priložnost, da naredim plastiko velikih dimenzij. Ko sem premišljal, kaj naj v Kostanjevici ustvarim, mi je prišla v roke moja stara risba curka vode. V nji sem našel osnovno vodilo za delo. Obliko sem moral le še prilagoditi danemu materialu, se pravi lesu. Kot vidite, mi nastajata dva elementa, katerih simbolni pomen je lahko različen, pa naj ju gledam kot dvoje kril, dvoje rezil, dvoje plamenov ali, kot mi je narekovala spodbuda, dva curka vode. Predvsem sem našel način, kako organizirati prostor skulpture v harmonično celoto."

Toriyama je dodal, da je z bivanjem v Kostanjevici, delovnimi pogoji in sploh z življenjem v tem kraju zadovoljen, saj je zanj, kot je poudaril, vse novo: pokrajina, ljudje, naselja, arhitektura, navade, prehrana in ne nazadnje tudi jezik. Razumljivo je, da se domotožja ni mogel popolnoma otresti, saj je prvič tako daleč od doma, svoje žene in otroka. „Všeč pa mi je, da se srečujemo tukaj kiparji iz vseh dežel in najrazličnejših ustvarjalnih nagibov in izkušenj," je zaključil pogovor.

Tisto soboto je delal druščino Japoncu 38-letni Romun Doru Covrig iz mesta Dete, nedaleč od jugoslovansko-romunske meje. Covrig je že izkušen udeleženec kiparskih kolonij, saj jih ima za seboj že šest. Toliko izkušenj je lahko dobil, ker mu je kiparstvo edini poklic, za katerega se je pred osmimi leti izšolal na akademiji v Bukarešti.

COVRIGOVI STOLI

Kot kiparja zanimajo Covriga vsi materiali. Delal je že v bronu, v stekleni masi, železu, tokrat pa seveda dela v lesu. „Priložnost imam, da tukaj uresničim svojo davno zamisel, ki je v svojem premajhnem ateljeju v Bukarešti, kjer živim, nisem in ne bi mogel. Delam ambient z dvema stoloma. Velikost stolov je predimenzionirana in že s tem dosegam čisto določen učinek. V načrtu sem imel sicer ambient s petimi stoli, vendar je časa za tako zahtevno izvedbo premalo."

Tudi Covrig je Kostanjevico vzljubil. „Tu je prelepo, obilje miru in vsega drugega, česar v velemestu, kot je Bukarešta, ni. Delovni pogoji v zavetrju tega samostana so več kot zadovoljni. Potožim lahko le to, da trenutno ne morem delati, ker se mi je pokvarilo osnovno pomagalo — motorna žaga."

ISKANJE NI RAZSELITEV

V Kostanjevici torej nastaja najmanj šest novih skulptur za galerijo na prostem, ki je sicer že na gosto „zasajena" z deli prejšnjih udeležencev kiparskih simpozijev. Galerijski vrt je v resnici prenatrpan, na kar nekateri že nekaj časa opozarjajo in predlagajo, naj bi del skulptur premestili na druga mesta. Prav gotovo bi lahko ta ali oni kip okrasil trg v mestu, park pred šolo ali kakšno drugo javno zgradbo. Tako bi omogočili, da bi v Kostanjevici nastalo umetnino videlo še več ljudi, se pravi, da bi umetnost še bolj približali množicam. Kajpak pa to ne pomeni, da bi bilo potrebno galerijo razseliti, ampak naj bi v njej ohranile svoj prostor za Formo vivo najbolj značilne in umetniško najbolj dognane stvaritve. S tem pa bi lahko Kostanjevica spet dala zgled drugim, kot ga je pred dve desetletjema, ko je ponudila streho novo rojeni mednarodni kiparski koloniji.

MILAN MARKELJ
IVAN ZORAN

GOBARJEV NE VZGAJAŠ Z ODLOKOM

Pri nas je veliko nabiralcev gob, vendar malo pravih gobarjev. Pristnega odnosa do gob še nismo uspeli izoblikovati. Še veliko je v nas tradicionalnega prepričanja, da gre pač gobe nabirati, če le so, vse drugo je nepomembno. Kaj se dogaja, pravzaprav kaj se bo zgodilo, potem ko smo odtrgali lepega gobana, na to ne pomislimo. Vse bolj je jasno, da bo od nas samih odvisno, ali nam bo narava še naklonjena s temi gozdnimi sadeži, brez katerih bi bilo mnogo ljudi od konjička in mnogo ljubiteljev dobrih jedi brez poslastic.

Letošnje leto gobarjem ni naklonjeno. Tako pravijo poznavalci in priložnostni nabiralci. Morda je že v tem nekoliko posmeha narave, ki smo jih že dolgo samo jemali. Gobarji letos še niso prišli na svoj račun, za kar je prav gotovo krivo v veliki meri slabo vreme. Veliko vlage, ki je je letos res zadosti, namreč še ni dovolj. Če ni sonca, tudi gob ni. Ob vsem tem pa je človek tisti, ki ima precej v rokah usodo gob.

Zato je potrebno ohraniti in paziti na to, kar imamo.

„Smisel gobarske družine", ki je bila na Dolenjskem ustanovljena leta 1978, je prav v tem", pravi Alojz Serini, navdušen gobar, sicer zaposlen pri Gozdnem gospodarstvu Novo mesto." Tak mora namreč biti pravi gobar: ne samo nabiralec, ampak tudi ohranjevalec gobjega bogastva in s tem tudi prirode," meni Milan Šinkovec, tudi strasten novomeški gobar.

„Ampak to naši nabiralci še niso. Mlade namreč že vzgajamo tako, da jim čista narava ni mar. Danes pionirji ne poznajo drugega kot polivinil. Na Dolenjskem imamo resda še dokaj čiste gozdove, mnogo slabše. Potem bo tudi gob vse manj."

Gobe moramo znati nabirati. Pomembno je, kako trgamo in kaj trgamo. „Načinov trganja je več", pravi Serini, „jaz zagovarjam tistega, pri katerem gobo primemo in jo zavrtimo. S tem se najmanj poškoduje podgobje."

Pomembno je, da nabiramo gobe, ki jih poznamo. Poznamo pa jih bolj malo. „Pri nas povprečno štiri vrste," menita gobarja. Vse druge so „neužitne", zato jih uničujemo. „To nikakor ni prav," pravi Serini. „Pustimo gobo, ki je ne poznamo, tam, kjer raste. Sleherna goba obogati gozd, kjer raste. Če pohodimo rdečo mušnico kot „strupeno", ker je ne poznamo, je tako, kot če bi potrgali vse rdeče rože samo zato, ker ne vemo, kako se imenujejo."

Gobe so pomemben sestavni del biološke celote. Posebno pomembno mesto imajo t. i. soživke, ki so življenjsko povezane z rastlinjem. V drugo vrsto spadajo gniloživke, ki „uporabljajo" odmrle dele rastlin, značilne pa so tudi gobe smetarji, ki razkrajajo vegetacijo.

„Gobe so tesno povezane z življenjem v okolju, kjer rastejo," ugotavlja sogovornik Šinkovec. „S tem smo že skoraj povedali, katera je ena od nevarnosti, ki vedno bolj preti tudi gobam. Uporabljamo vse več škodljivih kemičnih sredstev, pred katerimi se niti gozd ne more zavarovati, in kaj lahko se zgodi, da se bo vpliv teh poznal tudi v manjšem gobjem pridelku."

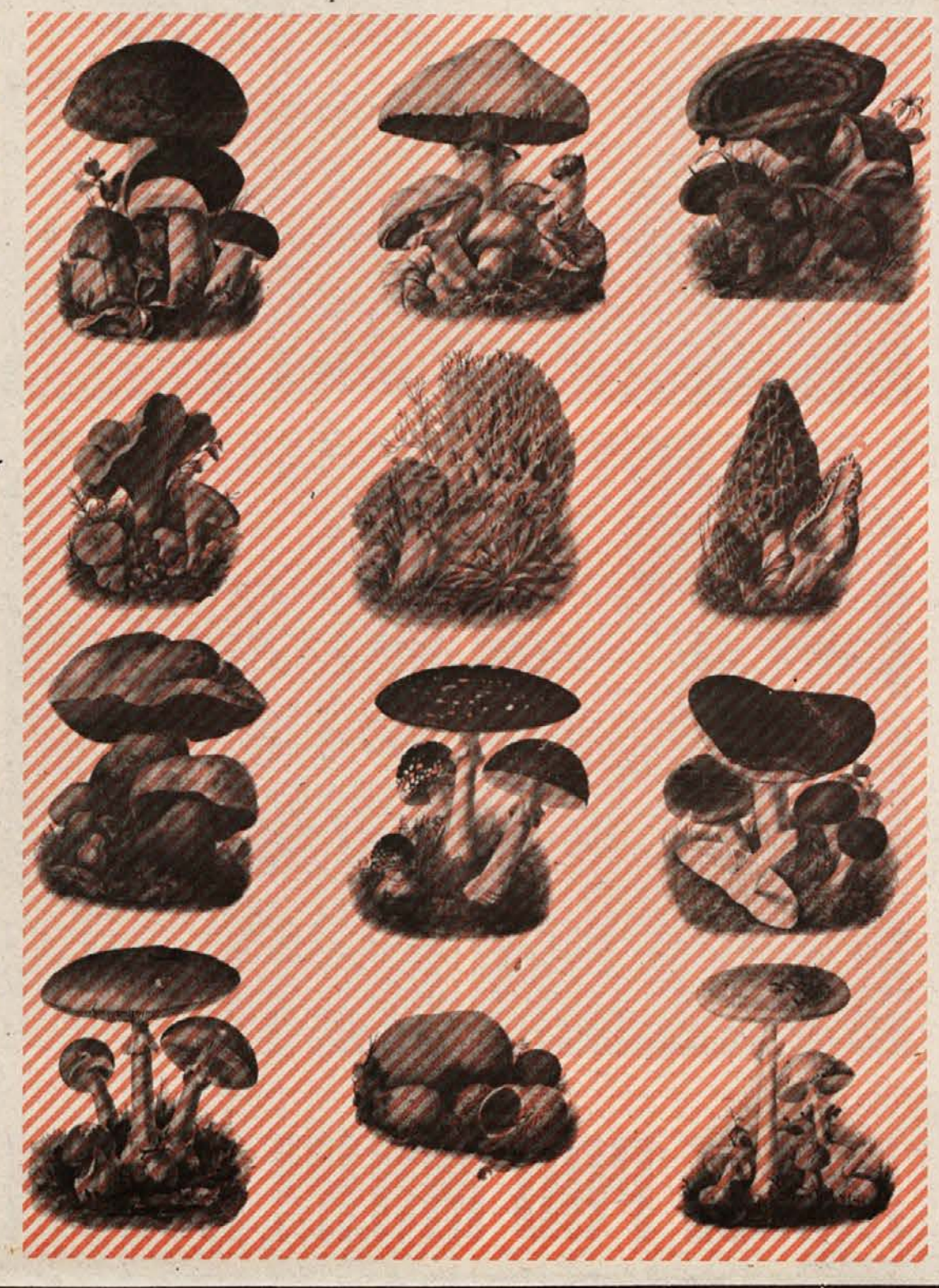

Dolenjski gobarji se čutijo nekako varne, saj imajo v svojih vrstah nekaj dobrih poznavalcev. Serini pozna okrog petdeset, Šinkovec pa okrog sto vrst. Dr. Dušan Vrščaj se s svojim poznavanjem gob uvršč a v sam jugoslovanski vrh, priznani strokovnjak je tudi dr. Boh.

Vzgoja gobarjev je pri nas pomanjkljiva. Domače literature ni dovolj. Problem zase je izrazoslovje, ki ni enotno in kaj lahko zavede nabiralca, ki ni pri prebiranju gobarskih priročnikov dovolj natančen.

Promet z gobami je lahko precej donosen posel. „Poglejte," pravi Šinkovec, „letos je bilo veliko marčevk. Mi ne vemo, oziroma do nedavnega nismo vedeli, da je ta vrsta užitna, zato je nismo nabirali. Poznajo pa jo dobro Italijani in ko so zvedeli, da je pri nas letina dobra, so navalili k nam. Organizirali so celo avtobusne izlete za gobarje. Ali pa so jih pri nas poceni kupovali in jih doma v Italiji prodali za velike denarje. Ampak to pomeni ropanje našega narodnega bogastva. Preprečevanje takih „pohodov" je del samozaščite."

Gobe so lahko prijetna popestritev vsakdanjega jedilnika, posebno pomembno vlogo pa bi imele v primeru vojne. Tu se spet pokaže, da je lahko poznavanje gob mnogo več kot le konjiček. Če bi bili prisiljeni prebivati v gozdu, kjer bi bilo med drugim tudi veliko vrst gob, bi lahko preživeli.

Goba, ki je pri nas strupena, morda kje na severu ni. Ali obratno. Učinek je namreč močno odvisen od tal in podnebja. Sleherno bitje je tesno povezano s svojim življenjskim okoljem in vsako poseganje v naravno ravnotežje je lahko usodno. Za gobo je lahko usodno že to, da hodimo po predelu, kjer raste.

„Ni prazen rek, da goba več ne raste, ko jo vidimo," menita gobarja. „Samo da tega ne povzroči naš pogled, ampak korak, ki nas je približal gobi. S hojo namreč pretrgamo micele pod površino in na ta način onemogočimo rast."

Tudi o posodi, imajo gobarji svoje mnenje. „Ne nabirajmo gob v polivinilaste vrečke, ampak v košare," pravi Serini. Malenkost morda, vendar je tudi to del gobarske kulture.

Nedvomno bomo morali odnos do gob spremeniti. „Pa ne z odlokom," sta prepričana tako naša sogovornika kot mnogo drugih. „Ljudi je potrebno vzgajati. Mi se še nismo niti pokvarili niti poboljšali, ampak se še kvarimo!"

Manj divjih smetišč, manj nedeljskih ognjev v skritih gozdičkih in predvsem več znanja o gobah, pa bo le-teh najbrž tudi še v bodoče. Za vse, za nabiralce gob in za gobarje.

MARTIN LUZAR

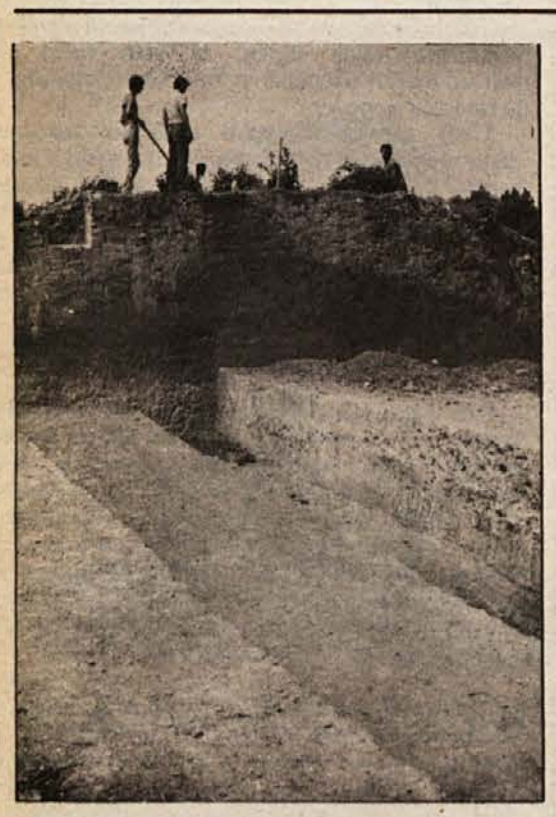

KAJ SKRIVA MALENŠKI GROB?

Velike Malence s sledovi daljne poseljenosti že dolgo privabljajo pozornost arheologov. Vzpetina gradišče nad vasjo v neposredni bližini izliva Krke v Savo je bila zaradi izredno pomembne strateške lege priča burnih življenjskih tokov.

Tam je bila že tisočletje pred našim štetjem prazgodovinska naselbina Ilirov, pozneje pa mogočna utrdba starih Rimljanov. Vanjo so se zatekali predvsem prebivalci bližnjega Neviodunuma, da jih je v času propadajočega rimskega cesarstva ubranila pred napadi ljudstev z vzhoda.

Malenška utrdba sodi med pomembne ilirske naselbine na skrajnih obodih Krškega polja, kot so Libna, Stari grad nad Podbočjem in Vinji vrh pri Šmarjeti. Ta postojanka ob brežiških vratih je nadzirala plovbo po Savi in Krki in vsiljivcem zapirala vstop v dolino reke Krke. Mimo Malenc je bila speljana rimska cesta od Ljubljane do Siska (Siscie), ki je ostala do izgradnje ceste bratstva in enotnosti Ljubljana – Zagreb – Beograd edina povezava med osrednjo Slovenijo in Hrvaško.

Sistematično raziskovanje arheološkega kompleksa Velikih Malenc je začel letos Posavski muzej v Brežicah z odkopavanjem izradno velike gomile. V Malencah je deset vidnih prazgodovinskih gomil. Večino teh je v letih 1890 – 91 prekopal Jernej Pečnik. Pri svojem raziskovanju je v gomilah odkril ilirske grobove, v neposredni bližini pa poznorimsko grobišče.

Davna malenška preteklost je štiri desetletja pozneje zamikala Balduina Saria. Raziskoval je utrdbe na gradišču in odkril mogočno s stolpi utrjeno rimsko obzidje, pod njim pa prazgodovinski nasip. Sredi gradišča je bila tedaj odkrita prva starokrščanska cerkev na Slovenskem.

Naselbino okrog cerkve sv. Martina je v letih 1929/30 raziskoval novomeški muzej. Začeto delo nadaljuje Posavski muzej, ki je že leta 1968 opravil manjše raziskave.

Gomila, ki jo odkopavajo to poletje, je bila še približno tri desetletja nazaj nedotaknjena. Po ustnem izročilu se v njej skriva zaklad, zato so se navdušeni iskalci tedaj poskušali dokopati do „skritih" dragocenosti. Ker o zakladu ni bilo nobenih sledov, so kmalu odnehali. Gora zemlje je zahtevala preveč napornega kopanja.

Luknja vrh gomile je nato privabila vaške otroke. Spremenili so jo v skrivališče, ki jim je omogočilo veliko prijetnih uric. Grmovje je jamo vztrajno zaraščalo in tako so skrivališče zapustili tudi otroci. Kustos Posavskega muzeja arheolog Mitja Guštin za zdaj še ne ve povedati, koliko je iskanje zaklada uničilo osrednji grob v gomili, ker izkopavanje še ni končano. Začeli so 21. julija in bodo delali do konca avgusta. O dosedanjih odkritjih je Mitja Guštin povedal tole:

„Malenška gomila predstavlja za slovensko arheološko javnost novost. Kot sedaj kaže polovica odkrite gomile, se ta povsem razlikuje od sočasnih gomil, ki so jih spoznali pri izkopavanjih v Novem mestu in Stični. Čeprav še nismo odkrili centralnega groba, dosedanje izkopavanje kaže, da je bila tri metre visoka in dvanajst do petnajst metrov široka gomila nasuta na en sam grob in da so na prvo nasutje imeli običaj polagati oziroma darovati glinaste posode. To darovanje smo lahko odkrili le s potrpežljivim sistematičnim delom, kajti posode so prosto ležale v nasipani plasti. Seveda so bile od časa in teže zemlje podrobljene, vendar jih bomo z restavriranjem lahko ponovno rekonstruirali.

Do zdaj smo našli dvanajst posod. Večje so bile na majhni nogi z bogatim okrasom. V enem primeru je bil okras napravljen s koleščkom, v drugih primerih pa je bil izdelan v obliki reber ali vrezanih črt. V dveh večjih posodah smo našli glinasti skodelici z ročajem za zajemanje pijače iz posod. Po odkritju centralnega groba bomo skupaj s temi posodami dobili dobro predstavljen in dokumentiran povsem določen časovni krog, ki ga na podlagi izkopanih posod uvrščamo v leto 600 pred našim štetjem."

Za gomilo v Malencah je v strokovnih krogih veliko zanimanja. Povabilu na ogled izkopavanja so se odzvali številni arheologi arheoloških muzejev v Zagrebu ter strokovnjaki iz Slovenije, med njimi seveda tudi novomeška arheologa Tone Knez in Danilo Breščak.

Posavski muzej bo nadaljeval raziskovanje malenškega arheološkega kompleksa tudi v prihodnjih letih. Z večjo sondo namerava spoznati stanje in ohranjenost slojev v naselbini, z nekaj manjšimi sondiranji pa ugotoviti razsežnost antične kmetije. To rimsko kmetijo so odkrili leta 1968 na območju današnjega pokopališča in obrobnih njiv. /Posavski muzej je naročil tudi izdelavo natančnega geodetskega posnetka Malenc, za zavarovanje tega območja pa je v pripravi odlok, s katerim bo občinska skupščina v Brežicah v skladu z novim zakonom o spomeniškem varstvu sprejela prvi ukrep za reševanje naravne in kulturne dediščine.

JOŽICA TEPPEY

TRIMOV USPEH TUDI SPODBUDA DRUGIM

Malo je delovnih organizacij, ki bi se lahko pohvalile, da so v kratkem desetletju dosegle takšen razvoj, kot ga je Trebanjska industrija montažnih objektov ali Trimo. Število zaposlenih se je v tem kolektivu v tem času od 60 delavcev povzpelo na več kot osemsto, prihodek pa se je od nekdanjih treh milijonov povzpel na letošnjih dvanajst milijard, medtem ko o rasti količine njihovih proizvodov skoraj ni mogoče govoriti, ne da bi vzbujali nejevero. In kar je sedaj najpomembnejše: Trimo se je v tem letu povzpel med največje izvoznike ne samo v trebanjski občini, marveč celo na Dolenjskem. Ob vsem tem imajo v tem delovnem kolektivu še velik posluh za vprašanja delavcev, k čemur prispeva razvito samoupravljanje. O vsem tem so se lahko prepričali obiskovalci ob otvoritvi novih proizvodnih zmogljivosti, pa tudi o zadnjem obisku izvršnega sekretarja predsedstva CK ZKS Franca Šetinca.

Ker živimo v času, ko vse pogosteje govorimo o gospodarskih težavah, je prav, da toliko bolj poudarimo vse uspehe, ki jih dosežena. K sprotnemu spremljanju uspešnosti našega gospodarjenja sodi namreč tudi primerno seznanjanje z njimi, in ne samo s težavami in slabostmi. Kot je rekel neki gospodarstvenik, morajo uspehi služiti kot spodbuda drugim delavcem, drugim delovnim organizacijam. In če kdaj potrebujemo spodbudo, potem jo zdaj prav gotovo.

Čemu Trimo lahko pripisuje uspeh? Najprej je delavcem te delovne organizacije uspelo, da so povezali več manjših obratov, ki so prej sami komaj životarili. Potem je bil tu še izredno perspektiven proizvodni program industrijske gradnje objektov za potrebe industrije in drugih uporabnikov, ne nazadnje tudi stalne naložbe v kadre in kot posledica tega še v sodobno tehnologijo.

Izdelki Trima niso samo izredno iskani na jugoslovanskem trgu, marveč tudi v tujini, še posebej v deželah v razvoju, za katere smo vrsto let govorili, da z njimi premalo trgujemo. Seveda ta izreden prodor v tujino, ki ga bomo kasneje še ilustrirali s številkami, ni prišel sam od sebe. Delavci Trima, ki delajo v komerciali, so v sedanje uspehe vložili veliko dela v preteklih letih. Vodja komercialne službe inž. Tone Kotar je povedal, da bodo z letošnjim izvozom presegli celo lastna pričakovanja in načrte. S svojimi izdelki se bodo pojavili v Iraku, Maliju, Vietnamu, Nemški demokratični republiki, Sovjetski zvezi, Švici, Angoli. V Angoli bodo v sodelovanju z beograjsko firmo Planum podpisali pogodbo za 5,5 milijona konvertibilnih dolarjev, gradili bodo objekte v Iraku, kier v kasnejših letih pričakujejo še večji prodor, v Nemški demokratični republiki bodo podpisali pogodbo za 1,7 milijona dolarjev. S to državo nameravajo

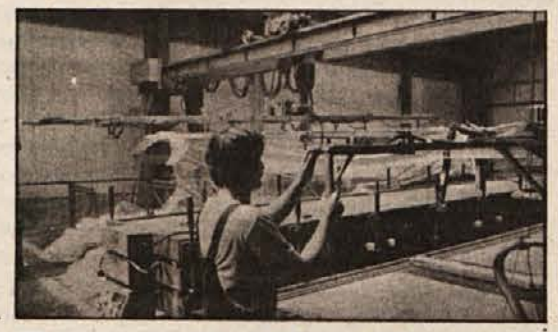

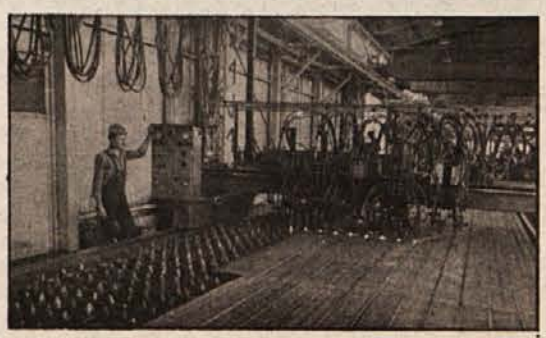

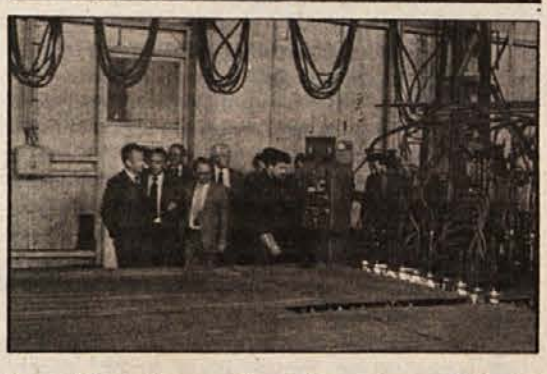

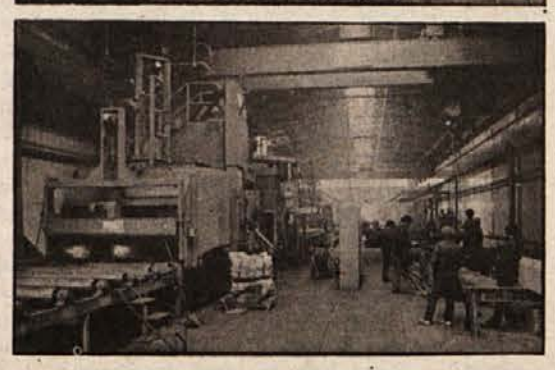

še razviti poslovne odnose, ker od tam dobivajo precej surovin za svojo proizvodnjo, med drugim pločevino, ki je precej cenejša od naše, pa poliuretanske komponente, ki jih pri nas še ne izdelujemo. S Sovjetsko zvezo so podpisali pogodbo, po kateri bodo v to državo dobavili za več kot 7 milijonov dolarjev jeklenih konstrukcij in sendvič plošč. Samo do konca letošnjega leta bodo v SZ odpremili za 2.300 ton materiala. Že dalj časa pa potekajo razgovori med alžirsko vlado in Rudisom, ki naj bi v tej državi gradil veliko tovarno čevljev in kjer naj bi Trimo izgradil objekte za blizu 10 milijonov dolarjev. Ob vsem tem seveda v tej delovni organizaciji ne pozabljajo na domači trg, na katerem bi lahko prodali še več kot doslej, če bi le imeli več sredstev za kreditiranje. Seveda pa bodo sodelovanje z domačimi inženirskimi hišami še poglabljali, saj je tudi zasluga teh — Energoprojekta, Smelta, Rudisa, Energoinvesta, da se je Trimo tako dobro uveljavil na zunanjem trgu.

Da so objekti, ki jih Trimo gradi tako iskani, je zasluga hitre gradnje, saj 2.000 kvadratnih metrov velik objekt 10 monterjev postavi v enem mesecu. Hkrati pa so ti objekti izredno funkcionalni, varni pred ognjem, primerni za vse vrste namenov. Trimo lahko ponudi zelo veliko izbiro in primerno kvaliteto. Kvaliteta pa je zasluga sodobne tehnologije v tovarni.

Nazadnje so v tej tovarni dobili novo linijo za proizvodnjo jeklenih konstrukcij, s katero so šele lahko začeli veliko serijsko proizvodnjo jeklenih konstrukcij v tako imenovanem pajner sistemu. Tehnološki postopek za te konstrukcije se začne na računalniško krmiljenem stroju, s katerim dosegajo veliko točnost, hkrati pa lahko programe razreza shranijo in jih uporabijo še kdaj drugič. Varjenje teh pajnerjev opravijo moderni varilni stroji, končni izdelek pa gre potem še v avtomatsko napravo za peskanje in antikorozijsko zaščito. Na tej liniji v Trimo proizvedejo glavne nosilne elemente bodočih konstrukcij. Letošnji plan predvideva proizvodnjo 6.600 ton jeklenih konstrukcij.

Izredno važen sestavni del Trimovih objektov so gradbene plošče, ki so izdelane iz zunanje obloge in vmesne izolacije. Medtem ko so zunanji deli izdelani iz aluminijeve ali jeklene pločevine, je polnilo iz poliuretanske pene, s katero dosežejo tako toplotno izolacijo, kot bi jo dosegli s polmetrskim zidom. Letos nameravajo proizvesti okoli 900.000 kvadratnih metrov teh plošč.

Seveda se kolektiv ne namerava ustaviti pri doseženih rezultatih. Veliko že razmišljajo o boljši izkoriščenosti svojih kapacitet, če pa bodo te premajhne, bodo vložili denar v nove, razširjene. Razmišljajo pa tudi o novih izdelkih, med katerimi imajo za zdaj največ uspeha s proizvodnjo zabojnikov ali kontejnerjev, ki lahko služijo kot priročna skladišča ali kot bivalni prostori za gradbene delavce. Za zabojnike se zanimajo zlasti v Švici, pa tudi v deželah tretjega sveta, kjer Trimo pričakuje še več naročil, še več izvoza, ki je za naše gospodarstvo vedno večja nuja.

JOŽE SIMČIČ

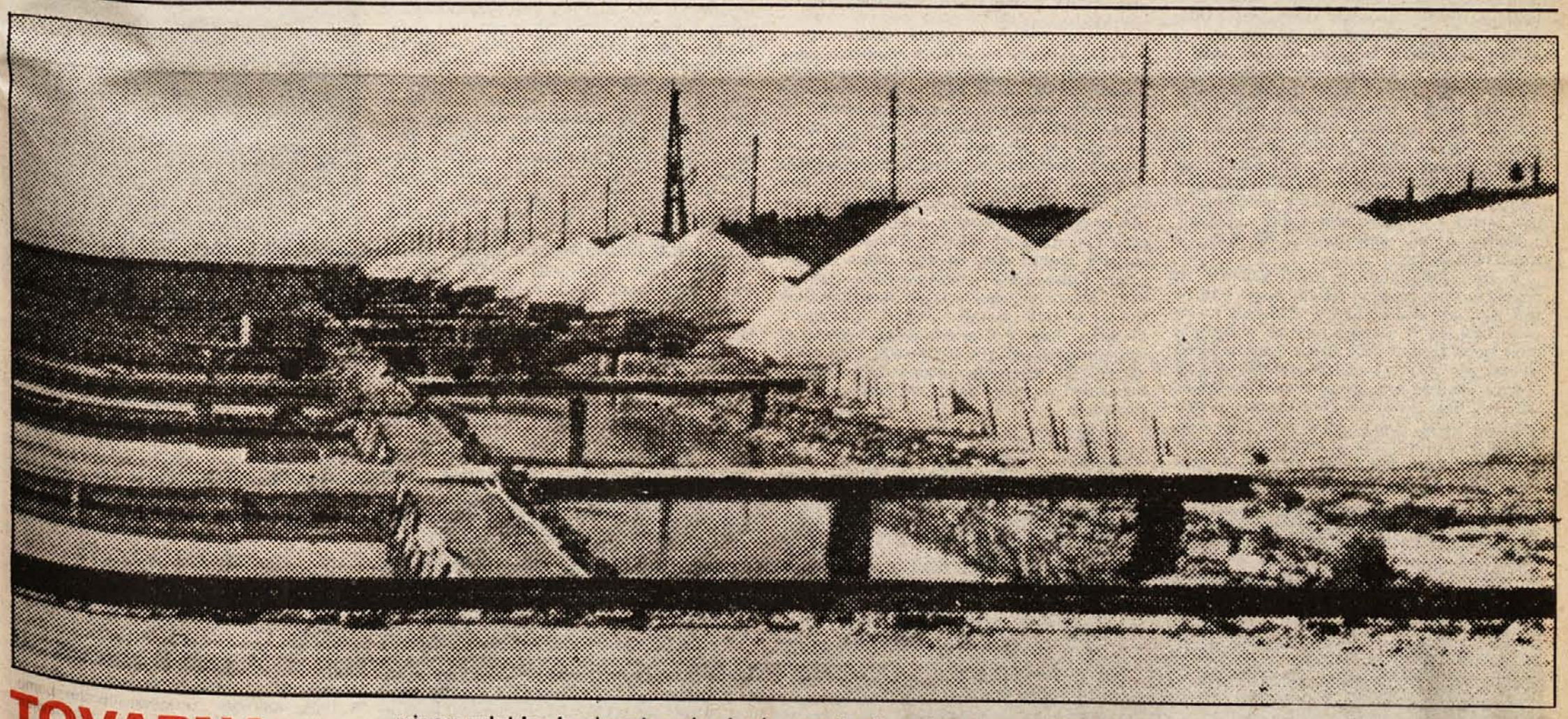

TOVARNA, KATERE SUROVINA JE ZASTONJ?

Na Sečoveljskih solinah pridobivajo sol že več kot 1000 let. Sol je bila od nekdaj važen prehrambeni in strateški artikel, spomnimo se samo, kakšne težave je imel med tihotapljenjem soli silak Martin Krpan. Poraba soli v svetu narašča, vendar je večina ne gre v lonec. Sol je namreč tudi izredno pomembna surovina silovito se razvijajoče kemijske industrije; zato soli tudi pridevek strateška.

V Jugoslaviji porabimo na prebivalca 17 kg soli letno, v srednje razvitih industrijskih državah do 150, v razvitih pa do 300 (!). Poraba soli pri nas stalno narašča, domača proizvodnja ne krije povpraševanja, zato moramo vsako leto uvoziti 200 do 300 tisoč ton soli. V smernicah za pripravo naslednjega jugoslovanskega plana je sol na seznamu 26 surovin—nekovin, ki jih na jugoslovanskem tržišču še posebej primanjkuje.

Prav zato je bila proizvodnja soli uvrščena med prioritetne dejavnosti, prav zaradi tega tudi ideja o portoroški tovarni soli, ki bi pridobivala sol neposredno iz morske vode, s čimer bi solinarji postali neodvisni od nezanesljivega sonca.

O novi tovarni morske soli je na nedavni tiskovni konferenci govoril Ciril Somrak, predstavnik tozda Soline, ki deluje v okviru portoroške Droge. Po njegovih besedah je zavod za tržne raziskave ugotovil, da bomo prihodnje leto potrebovali v Jugoslaviji že dobrih 800.000 ton soli, leta 1985 pa že več kot milijon ton. Naslednje leto bomo morali uvoziti 439.000 ton soli, čez pet let pa kljub bistveno večji porabi samo še 382.000.

„Veliko več soli bomo pridelali predvsem v petih morskih solinah na Pagu, v Ulcinju in v Portorožu," je rekel Ciril Somrak. Prešli bomo na industrijski način proizvodnje. Čez pet let bodo soline pridelale toliko soli kot naš največji proizvajalec Soda—So iz Tuzle.

Slovenci porabimo na leto 70.000 ton soli. Nova tovarna soli v Portorožu bi s 100.000 tonami soli na leto v celoti zadovoljila vse slovenske potrebe, 20.000 ton bi lahko celo izvozili. Tovarna bi delala kar 330 dni v letu, podobne že stoje na Japonskem. Sol ni posebno cenjen artikel, za liter mleka dobite na primer dva kilograma soli, vendar ima sol to prednost, da je surovina za njeno pridobivanje torej morje, zastonj, da o količinah niti ne zgubljamo besed. Po svetu velja, da je v soli velik denar.

Morsko vodo bomo koncentrirali z elektrodializo, na koncu postopka bo samo še sol. Za pridobivanje sta poleg tovarne in opreme potrebna samo še električna energija in malenkost kemikalij. Tovarna bo imela kombinirane izvore energije. Ob konicah naj bi prižgala svojo termoelektrarno na plin. Sicer pa je poraba elektrike pri pridobivanju soli desetkrat manjša kot pri pridobivanju aluminija.

Morsko vodo bi črpali ob dnu v Sečoveljski dolini. Tam je morje čisto, poleg tega bo „zajetje" 200 metrov od obale. Preostanek vode ob elektrodializi bi porabili v rastlinjakih. Tako bi bilo na voljo vsako uro 45 ton na 50 do 70 stopini Celzija ogrete vode. Koristen „odpadek" bi bila tudi slanica, uporabljali bi jo za zdravljenje v termah, ki jih v Portorožu že imamo.

Odveč je bojazen nekaterih, da se bo morje v zalivu zaradi tovarne morske soli preveč ogrelo. Topla voda iz tovarne je proti neizmernemu morju kot liter vrele vode v Blejskem jezeru."

Tako Ciril Somrak. Portoroška tovarna soli bi stala milijardo starih dinarjev, podražitve so upoštevane. Zaposlovala bi do 60 ljudi. Do danes je podpisalo samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za tovarno soli že 50 temeljnih organizacij združenega dela. Graditev tovarne podpirajo tudi obalne občine, medobčinska gospodarska zbornica Koper, združenje industrije rudnikov in nekovin v Ljubljani in Beogradu, poslovno združenje jugoslovanskih proizvajalcev soli in še nekateri.

Vprašanje je samo, če bo portoroška tovarna soli vključena v dogovor o temeljih družbenega plana SR Slovenije. Če se to ne bo zgodilo, bo Slovenija ostala brez lastne proizvodnje soli. Slovenci bomo morali sol uvažati, ali pa soinvestirati v podobno tovarno v kakšni drugi republiki. Obenem bo prepuščeno morju, torej uničenju 600 hektarjev solin v Sečovljah, solinarstva na Slovenskem ne bo več, tisočletna tradicija bo prekinjena.

M. BAUER

Vitomil Zupan: MENUET ZA KITARO

(Odlomek)

Majhen ptič je priletel na vejico grma, ki je zakrival vhod v jamo, živahno je obračal glavico, zvedavo pogledal k nama in odletel. To kaže, da ni ljudi v bližini.

„Vsi tisti fantje, Anton . . ." sem vprašal, „ali bi se moral prej umakniti? "

Molčal je. Tudi to je bil odgovor. Le kako, da so imeli bele rogove?

Lahko rečem, da ni nobena stvar pomembna in da so vse zamisli sveta izmišljene. Lahko prekolnemo vojne in se posmehujemo miru. Lahko se napravimo bebce, se režimo in spuščamo slino po bradi. Lahko se igramo vestne uradnike. Lahko se damo obsoditi in ubiti za idejo.

V zibelki nam je še vse odpuščeno, kasneje pa nas tehtajo na različnih tehtnicah, ki kažejo različno in tudi uteži so čisto različne; merijo nas z merili,n na katerih so čisto različne mere. Učijo nas, vadijo nas, vodijo, vzpodbujajo, hvalijo in grajajo. Nobena rastlina, nobena žival, noben predmet, noben kamen — nič ni krivo ali vredno, mi smo pa krivi ali vredni dvakrat; pred drugimi in pred samim seboj, in kako malokdaj se oboje ujema. Nekaj velikanskega ni prav, nekaj usodnega. Vsi slutimo — nihče ne ve.

Ostaniva do konca, večno tukaj, Anton. Vse napačno in vse pravilno je z nama. Kaj mi mar, kaj bo mislil zadnji človek. Nič drugega ko midva. Seveda: kadar se ustaviva; ne kadar drviva z drvečimi. Ali bova zmogla?

„Čas bo, da se odpraviva," je po daljšem molku rekel Anton.

Pred votlinico, v kateri sva prebila svojevrstno noč, sva obstala za nekaj trenutkov. Ves gorski svet nedotaknjenega kanjona je stal pred nama v jutranji spokojnosti, gozdovi, skalne stene, grape, skaloviti stolpiči; spodaj je šumela reka; nekje je pel ptič. Odpravila sva se po strmini pobočja v smeri, kamor je tekla reka, usmerila sva se nekoliko navzgor. V ušesih mi je proti volji zazvenela pesem, ki sem jo slišal v dolini, pred hajko . . ." s puško na rami, v boj za svobodo, za kruh . . ." Posušena obleka, zašite glavne luknje, lačna nisva, prespana in nekoliko spočita, vsako jutro nova. Opasač sem nekoliko bolj zategnil. Res so naju boleli sklepi, res so nama bile noge nekoliko trde, a vse to bo minilo, ko naju hoja ogreje. Stopala sva čez kamenje in korenine, se vzpenjala čez mahovite skale, se prebijala skozi grmovje in prišla v strugo majhnega hudournika, poganjala sva se s kamna na kamen, gazila ostro gorsko travo in se vzdignila na vzpetino za gričem, za katerim je ostalo šumenje vode v dolini. Sprejela naju je prozorna zelenina srednje gostega gozda. Jaz sem stopal spredaj, Anton — ko zvesta želva — za menoj. Udarci detla, ki je s kljunom tesal drevesno skorjo. Prišla sva do gozdne steze, na katero je pršela sončna luč izza mladih oblakov. Treba se je bilo odločiti; ali kreneva navzdol ali navzgor. Sledila sva nagonu — navzgor! Prevezana rana: kakšna malenkost na prvi pogled — a kakšno udobje vliva v počutek.

Hodiva počasi, enakomerno. Ne skrbi, je sinoči rekel Anton.

V varni dolinici sva se hkrati spomnila, da morava urediti črevo in mehur. Bogve kdaj bo spet tako primerna priložnost. Računala sva na prste, kdaj sva šla nazadnje na stran. Nikakor se nisva mogla zediniti glede sranja. Stvar bo ostala nejasna tam nekje v meglenih snežavah velikega Mokrca. Jaz sem stvar opravil še kar z manjhnimi težavami, tisto olivno olje v ribji konzervi je stvar pognalo naprej. Anton pa je imel zlato žilo. Bridko se je pritožil čez naravo, ki mu je na eni strani telesne cevi dala piškave zobe, na drugi pa hemoroide. Jaz sem že sedel na skali in kadil droben zvitek z nekaj praški tobaka, on je pa čepel in stokal, vmes pa delal pripombe, ki niso imele nobene zveze s položajem. „Nobene knjige nisem stavil, da je ne bi prebral. Zmeraj sem upal, da najdem našega človeka v kakšni knjigi; pravega, resničnega Slovenca, takega kakor je, po svoje tečen, po svoje pa hecen." Vprašal sem, kakšna mešanica je to? " „Po eni plati beda, uradnik, pezde; surov in omejen hlapec; po drugi pa spet drugačen, težko je reči, kakšen. A spomni se: poleg Bosancev, so bili Kranjski Janezi najhujši šturmerji v avstrijski vojski; ker so pijanci, boš rekel, Kranjca nalij z rumom, pa gre nad hudiča; vraga! Nalij Laha, pa ga prime amore in canzone. Martin Krpan ni nikoli, to je uvožena pobožna povestica; je pa v Evropi malokje toliko mrtvih in seštihanih od noža ob sobotah kakor pri nas. Prešernovih Črtomirov je veliko; zmeraj, kadar se je spremenil režim, so se prekrščevali, prekrstijo se in si mislijo svoje. Boš videl, kako bo po osvoboditvi! Že kar vidim cele vrste prekrščencev." Začel se je smejati, iz smeha pa prešel v stokanje, kri je šla od njega. — Nadaljeval je nekoliko jezno: „Hlapec Jernej išče svojo pravico! Ti, Berk: poišči mi no kakšno mehko listje, ta praprot je preostra za moj zlati rudnik." Nad nama so peli ptiči, čudno za ta čas. „Vsi tisti zmatrani ljudje po naših knjigah ti uničijo še zadnje veselje do branja. Samo jamranje, same krivice, ja, pravim, saj sem hodil malo po svetu, pa sem videl, kako ljudje živijo in vem, kako živimo doma; včasih z betom, včasih s pesom, so ohceti pa so tudi pogrebi, hudiča. Pa ne gre za to . . . ne znam povedati, kaj je narobe. Neki Francoz je učil svoje, da človek ni ne angel ne beštija. Jaz bi rad videl, da bi eden naših opisal, kako Slovenci nismo ne mile Jere ne Martini Krpani. Madona, sem nadrajsal, moram malo počivati; takole sranje me bolj uniči ko cela hajka." Uredil si je hlače, zategnil preozki, oguljeni pas, in sedel na hlod, gibal je enakomerno z nogami, da razmaje kolena, ki so mu od čepenja postala trda. Zraven je govoril, ne da bi se menil zame: „Martin Kačur je še najbolj resničen Slovenec, ki se zapije in vrže ideale na smetišče in gnojišče, od koder jih kasneje — ko pride čas konjunkture — pobirajo praktični sosedi . . . Sicer boš pa videl še marsikaj . . ." Videl? Ali ne bova videla oba?

„Misliš? " To je bilo vse, kar je rekel. Potem sva šla naprej.

Steza je postajala položnejša in se je zlivala na ozek travnik med gozdnimi strminami. Tam so bile neke posteve.

Bili so partizani, eni so sedeli, drugi stali, nekaj jih je ležalo, tudi kuhali so, kadili, se pogovarjali; v sredini je stal nekak štab, to je bilo videti po revolverjih za pasom, po opravi in našitkih na rokavih; nihče se ni posebej zmenil za naju z Antonom, ki sva sedla v bližino kuhinje na parobku. Sami neznani obrazi. Spet sva pripadala neki enoti, četi, odredu ali čemu kdo ve? Sam mir, sama vojna vsakdanjost. Človek z zelo rdečim obrazom in debelim vratom si je z dolgo nitjo šival gumb na suknjič. Z njim sem začel govoriti. Izvedel sem, da smo stepeni z vseh vetrov. Zaseda je bila na stari partizanski poti čez Krim. Nemci so udarili z dveh strani, od Blok sem pa so prišli ta beli . . Nemci so še zdaj v Vintgarju, baje. Ko so nas držali v pesti, so nenadoma popustili. To so pa Nemci. Oni delajo redno. Videl sem prihod patrulje, ki je stopila k štabovcem na poročanje, to sem sodil po salutiranju.

Pravijo, da mora znati dober vojskovodja predvidevati. Vojaku tega ni svetovati, vse bo zmeraj dugače, kakor pričakuje. Komaj se na eno vrsto dogodkov, ko se način docela spremeni.

Postrojili so nas, dva zapored sta imela govor, eden od neuničljivosti naše vojske, drugi o bližnjih nalogah; nemška zver da je smrtno ranjena, narodne izdajalce prijema panika, ljudstvo kot en mož stoji za svojo narodnosovobodilno vojsko, ki po vsej državi slavi zmago za zmago; naša četa bo varovala dostop v dolino Iškega Vintgarja; štirje smo bili določeni za izvidniško patruljo v smeri Iške vasi; Antona sem si komaj pridobil, s svojo ob vezano glavo in celo s pojavo ni zbujal zaupanja; mene je komandir čete, dečko z bistrimi sivimi očmi in nemškim šmajserjem, določil za vodjo patrulje. Menaža.

Anton se je pogovarjal z nekaterimi fanti, videti je kar nekako dobre volje. „Dalje prihodnjič" pravi, „za zdaj kaže, da smo jo spet unesli." Jaz pa gledam komandirjev šmajser in se z otožnostjo spominjam ravno takega, kako je bil tam zgoraj v Mokrcu zapičen v sneg — samo nekaj metrov pod mano, pa nisem mogel do njega. Lahko je reči: pojdi in vzemi orožje od Nemcev. Zelo sem radoveden, kako si je mladi sivooki pridobil to črno, sijočo stvar; a bil bi prekršek zoper lepo vedenje, če bi kar tako na lepe, vprašal; dobil bi kak zasmehljiv odgovor, češ, „o, na starini sem ga kupil", ali „na hruški je visel, pa sem ga snel". Tele reči zdaj že poznam.

Do roba neke grape gremo s četo, potem se odpravimo štirje po kolovozu navzdol. Naročilo je tako: razgledati dolino Vintgarja, verjetno so Nemci še dol, z motorizacijo, slišati je bilo brnenje strojev; po možnosti pogledati, ali bodo držali nočne zasede spodaj na cesti; če pridemo do vasi — ena zadnjih hiš je po domače pri Kramarju, to je naša javka tam bomo izvedeli od gospodinje Špelce, kako in kaj. Razhajkane borce pošiljati gor.

Nova dva borca brez posebnosti, dva taka polvojaška mladeniča z italijanskima puškama po lovsko čez rame, eden je imel še staro triglavko na glavi, drugi nizko kapico, pritisnjeno tesno na debelo glavo. Skušal sem začeti pogovor z njima, da bi izvedel, kako sta preživela pretekli dan, a nič prijemljivega nisem mogel izvleči iz njiju; ko da nočeta lagati, čiste resnice mi pa tudi ne zaupata. Kolovoz je bil speljan v lagodnih ovinkih skozi laz; tod so kmetje vozili les iz gozdov v dolino na žago. Pot je bila toliko široka, da smo hodili po dva in dva, midva z Antonom spredaj. Debeloglavi pozna teren; če Nemci niso ubili starega mlinarja, dobimo pri njem kruha in žganja. Na desni se odpre travnik. Oblaki sijejo od sonca, ki se zaman skuša prebiti skoznje. Takole hodijo vojske, nastane strašna „gužva", ko da bi se podiral svet, ljudje padajo, skačejo, tečejo, ubijajo in so ubiti, potem pa pride mimo jutro, ko da ni bilo nič, nikjer ni mrtvih ne ranjenih, nobenih sledov bojev ni, kar nek miren, prijazen kolovoz se zvija v dolino, preračunan v vožnjo s konji. Ni važno, ali se poznamo ali ne. Hodimo skupaj, imamo svojo nalogo. In spet bo minil dan.

„Kozarček žgania bi se pa res prilegel," pravim Antonu, samo da ne bi molčal. Tiste hude jutranje sanje so že nekoliko obledele, samo tu in tam se vrne kakšna podrobnost, nekaj iz tistih podob, hiteča množica postav v haljah, sipine rjavega peska. Praprot se nehava, gosto grmovje obdaja zgornji rob poti, spodnji pa je poln okleščkov, tu je nekdo tesal hlode in jih odpeljal, nemara v pretekli jeseni. Seveda tu je bila še nedavno naša država, svobodni teritorij gozdov. Potem so prišli Nemci, zdaj so odšli; nihče ne more predvidevati, kako se bo stvar razvijala naprej. Ne skrbi, bi rekel Anton, Tudi zgoraj se gozd umika v breg, pot teče po čistini, kolovoz je čedalje globlje urezan v ilovnato zemljo. Koliko pa je do mlina? Takole počasi kakšne tričetrt ure, uro. Roke v žepe, puško čez hrbet. Onadva zadaj sta se vzpela na rob kolovoza, vsak na eni strani sta hodila zgoraj, midva z Antonom spodaj. Pod nami je kolovoz tekel v grmovje in izginjal v gozd. Lagodno smo se spuščali po lahni strmini navzdol. Noben list se ni nikjer preganil, noben ptič se ni oglasil. Temu se reče: mir Zemlje in Neba.

Bližali smo se grmovju spodaj. Ali se niso tam zamajale veje? Korak se je zaustavil sam. „kdo pa je tam? " sem zaklical. Odgovor je prišel v dolenjskem narečju: „I, mi smo. Kar naprej!" Onadva, ki sta hodila po zgornjem robu kolovoza, skoraj v višini najinih glav z nogami, sta se pomaknila brezskrbno naprej, midva z Antonom sva za hip zastala.

Tedaj pa so že skočili iz grmovja in potegnili po nas s šmajserji. Nemci, pravi Nemci v šekastih močeradastih bluzah, s čeladami na glavi — in vendar bi prisegel, da sem obraz enega videl do podrobnosti jasno, rdečelas je bil, rožnate polti, nekoliko pegav, dolg, krepko raščen, dober poteg z orožjem je imel, ko je kosil po nas. Onadva zgoraj sta takoj padla, to sem videl v kotu očesa, ko sem napravil svetovni rekord v skoku v višino, v breg, naravnost v gosto robidovno, ki ni pomenila zame nikaršne ovire, v skokih sem se poganjal v višino, kakor bi plaval po žitnem polju, za mano je pokalo ko da teče en sam rafal, a ta neskončno dolg. Ko sem začutil v srce v grlu, na nogah pa ovijajoče se trnjeve veje, sem bil že visoko in daleč, samo tu in tam sem še slišal kroglo žvižgati nekje mimo v mir Zemlje in Neba, madona buh! Nekje na levi pod mano so lomastile še neke noge; veselo se mi je posvetilo; da jo je odnesel tudi Anton.

Trajalo je, da je prisopihal za mano; seveda sva v tistem grmovju drug zraven drugega in si z odprtimi usti oddihovala. A zdaj pa nisi občutil srca, Anton, se mi je poblisnilo. Ni bilo časa, a? Vse skupaj se mi je zazdelo zelo zelo smešno, a od sopihanja se nisem mogel nasmehniti . . . „zdaj v roke puško," poje partizanska pesem, „zdaj naj zapoje mitraljez . . . sovrag naj vidi, kako gorak je z nami ples . . ."

„Življenje ni praznik," sem v razsekanih zlogih rekel Antonu. On pa me je pogledal, pokimal in zelo tehtno pripomnil; „Je-bem-ti, a?"

predstavljamo vam

Bralec, ki je že večkrat segel po prozi z narodnoosvobodilno tematiko, bo pri branju „Menueta za kitaro na petindvajset strelov" Vitomila Zupana (pred kratkim je Pomurska založba poslala na trg drugo izdajo romana) postavljen pred novo bralni izkušnjo. Na drugačen način se bo srečal z obdobjem, katerega utrip je bil v slovenski literaturi več ali manj ideološko obarvan, izrisan prej v črnobeli tehniki kot v zniansiranih tonih. Srečal se bo z izkušnjo, ki veliki čas demitizira, zato se mu bodo v pripoved o herojskih časih kot tujki vrivali elementi dvoma, neuglašenosti z zaokroženo in jasno podobo, motila ga bo junakova neutemeljenost delovanja, skratka odkril bo sodobnega razklanega človeka v zgodovinskem okviru, kjer takih razklanih osebnosti ne bi

pričakoval. To neskladnje je seveda predvsem v načinu branja, saj „Menueta" ne gre brati kot pristno človeško izkušnjo, kot spomine, ampak kot leposlovno delo.

Avtor je v kratkem spremnem zapisu zabeležil, da je roman napisal po vojnih zapiskih, vendar je zapisk e temeljito predelal, izbral, dal jim je drugačne poudarke. Roman sam majboljše razkriva skrivnost svojega nastanka. Zupan ga je ustvaril nekaj desetletij kasneje, kot so nastajali zapiski, vanj je vnesel sodobno izkušnjo, tako da je strnil razkrmiljeno osebnost človeka sedemdesetih let s partizanom borcem in tako ustvarjen literarni tip preskušal v življenjskih položajih, značilnih za zadnjo vojno, ko so človeške usode nihale na samih mejah eksistence. Prazna človeška lupina sodobnika je iskala smisel v časih, ki so nosili v sebi smisle. Tod ali je junak Berk, tako zastavljen in postavljen, izvlekel odrešujočo nit? Zupan nam daje na nekaj mestih v romanu slutiti, da ne. Potrebna bi bila še ena vojna, da bi se krog dopolnil, da bi iz sodobnega sveta pregledana in preskušena zadnja vojna postala osnova za dejanja v neki drugi vojni, kjer bi Zupanov junak drugače deloval. Če bi?

Zanimivo je pripomniti, da je filmu, ki so ga lani posneli po tem romanu, naslov „Nasvidenje v naslednji vojni".

obzorja

prebrali smo

SPET V POLNO

Alberto Moravia že domala pol stoletja velja za enega najboljših italijanskih pisateljev, še važnejše pa je to, da njegove knjige ne ostajajo neprebrane. Širok je motivni svet romanov, novel pa tudi dram, ob katerih bralci ne ostajajo ravnodušni, s pripovedmi o moralnih vprašanjih meščanskega človeka, o pojavih nagonskega samoljubja in nemoralnosti, o tegobah spolnega dozorevanja, o krepostih in slabostih, nedolžnosti in krivdi, notranji praznosti sodobnega človeka in še o čem — torej s temi pripovedmi (dokaj je poslovenjenih) je Moravia vselej zadeval v občutljive točke bivanjske pojavnosti ljudi in družbenih razmer.

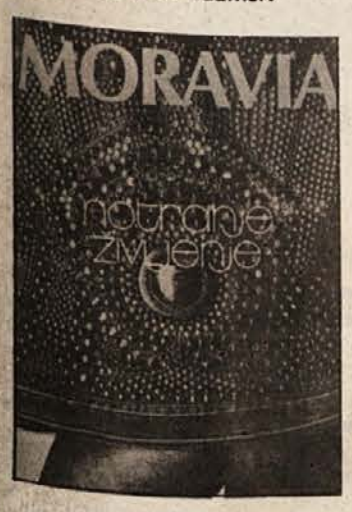

Sposobnost, da s pripovedjo stopi na žulj zdajšnjosti, je pisatelj spet dokazal z „Notranjim življenjem", romanom, ki je v izvirniku izšel pred dvema letoma, za izdajo pri Pomurski založbi pa ga je prevedel Miro Poč. Tokrat je predmet umetniškega popisa terorizem, se pravi zločinska dejavnost, ki čedalje usodnejše vpliva na raznovrstna dogajanja na škornjastem polotoku.

Zmotil se bo tisti, ki bo jemal v roke ta roman z željo, da bi se naslajal nad potekom napetih terorističnih akcij ali čem podobnim. Moravia je pač umetnik v pravem pomenu besede in tako je terorizem razgalil na docela svojski način. Pripoved je zastavljena v obliki dvogovora med spraševalcem (imenuje se Jaz, večkrat pa se izkaže, da gre za pisatelja) in junakinjo Desiderio, ki prvemu pripoveduje o še tako skrivnih poteh svojega zunanjega, zlasti pa notranjega življenja. Za obe plati njene pojavnosti in sploh vseh ravnanj pa je odločilno, kar ji prišepetuje Glas globoko iz duše, kjer je nekakšna svetloba.

Dekle Jazu, ki iz odgovorov ne povzema sklepov, temveč z novimi vprašanji sili k še podrobnejšim izjavam, govori o ozadju svojega upora zoper lastno zakoreninjenost v bogati meščanski družini, zoper odtujen družbeni razred in družbo nasploh. Pripoveduje o tem, kako se je lotevala skrunjevati ljubezen, kulturne dobrine, verska prepričanja, zasebno lastnino in denar, razkrinkava svoja dejanja, ki so dolgo na meji zločinskosti, slednjič pa zdrknejo tudi v zločin.

Dekletova usoda jasno kaže, kako se znotraj nezadovoljnega človeka rojevajo teroristična nagnjenja do samega sebe, zlo pa se sčasoma razleze tudi navzven. Razrvanost se sprevrže v hudo sovraštvo do vsega, to prekipi v prekrške, številne skrunitve in celo zločin, ta dejanja pa pogojuje zavrta čustvenost, ki se dokajkrat sprošča v blodni čutnosti. Za tako junakinjo „življenje nima in ne more imeti konca", ona je nenehno lahko samo tisto, kar je. Nazadnje Desideria Jazu zabrusi tudi tole: „Na koncu bom ostala samo še v tvojem pisanju, kot odtis, kot literarna oseba."

D. R.

knjige

SLOGOVNO ZANIMIVO

V zbirki Ljudska knjiga, ki izhaja pri Prešernovi družbi, je letos izšel roman Pajek francoskega avtorja Henrija Troyata. Avtor kot pisec leposlovne literature doslej ni bil znan slovenskemu bralstvu. Pri nas so bile prevedene le njegove biografije ruskih klasikov Lermontova, Puškina, Dostojevskega in Tolstoja. Zato bi lahko rekli, da je Pajek prvo njegovo literarno delo, ki smo ga dobili v slovenskem prevodu.

Čeprav je to delo leta 1938 dobilo znamenito francosko literarno nagrado Goncourt, pa delo bralca ne prepriča. V njem gre za psihološki problem bolestne navezanosti mladega Gerarda na mater in njegove tri sestre. Zaradi svoje telesne in psihične šibkosti, še posebej pa zaradi neprilagodljivosti pravemu, živemu življenju, hoče Gerard obdržati pri sebi in okoli sebe vse štiri ženske. Seveda svojega sveta, v katerem vladajo literatura in bledikavo filozofiranje ter nenehno izmišljanje ukrepov, s katerimi bi zadržal ženske pri sebi, ne more obvarovati pred zunanjim svetom. Najprej se poroči ena izmed sestra, potem mu umre še mati, nazadnje, ko je pred poroko tretja, to je zadnja

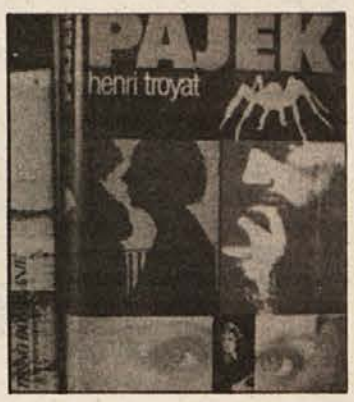

sestra, Gerard ne zdrži več. Da bi sestre spet zbral okoli sebe, inscenira samomor. Vendar po nesreči vzame preveč strupa in umre. Šele tedaj se mu razkrije pomen besed enega izmed prijateljev, da si življenja ni mogoče jemati ali se ga polaščati, ampak ga je treba sprejemati, takega kot je, ne pa vkljenjenega v nekakšne ideje, ki nimajo zveze z resničnostjo.

Kljub temu da roman v psihološkem smislu ne prepriča, pa je kaj lahko branje, zanimivo tudi po slogovni plati. Avtor je tekst napolnil z vrsto živih dialogov in iskrivih opisov, še posebej pa je v njem zanimiva, kot pravi založbin recenzent, optika gledanja. Pisatelj namreč ne pripoveduje ves čas samo z enega vidika, marveč se ta vidik od poglavja do poglavja seli z enega junaka na drugega, tako da je s tem uspelo pisatelju ustvariti dinamično in slikovito pripoved, ki ne utruja.

J. S.

SKORAJ DOKUMENTARNO

Indija je prej kot slej za vse nas velika neznanka, čeprav o njej lahko vsak dan slišimo ali preberemo kaj novega. In tako je tudi s poznavanjem njene bogate literature. Na indijski podcelini je namreč v nasprotju s preprostim vedenjem doma cela vrsta narodov, od katerih ima vsak tudi svojo literaturo, katerih mnoge imajo večtisočletno tradicijo. Literatura, pisana v jeziku hindu, ki je v Evropi najbolj znana, pa je celo najmlajša in je stara „komaj" osemsto let. In če je tako, potem je vsako novo seznanjanje z indijsko literaturo še kako pomembno in za iskalce novega, kar pisatelji ponujajo, celo zelo privlačno.

V zbirki Mostovi, ki izhaja pri Pomurski založbi, je nedavno izšel roman Dan Bombaya indijskega ali točneje rečeno marathijskega pisatelja Aruna Sadhuja. V tem delu, ki ga spremlja dovolj izčrpen predgovor o indijski književnosti izpod peresa Janeza Staniča, nam ta mladi pisatelj, ki je bil rojen leta 1942, razkriva podobo sodobne Indije. Bombay je namreč trgovsko, finančno in industrijsko središče in je kot tak tudi daleč od zahodnjaških romantičnih predstav o Indiji. V njem se nam razkrivajo politične in kriminalne spletke velikega mesta in države, kar pa bi vse lahko brali tudi v kakšnem drugem romanu o kakšnem drugem mestu. Sodoben pa je tudi način pisanja tega pisatelja. V njem ne gre za umetniško sintezo in prikaz sodobnosti, marveč za nekako reporterski opis dogajanj v velikem mestu. Vse to gre pripisati avtorjevemu poklicu; pisatelj je novinar; deloma pa tudi vplivu sodobnega ameriškega romana, ki se loteva skoroda dokumentarnih tem.

Kljub tem pomanjkljivostim, za nekatere, ki ljubijo dokumentaristično literaturo, pa celo prednostim, roman predstavlja zanimiv in poučen vpogled v življenje sodobne Indije. Po drugi strani pa bi znal med kazalci vzbuditi vedoželjnost in potrebo po spoznavanju starejše indijske literature, kolikor je je pač prevedene v slovenščino.

J. S.

iz izložbe

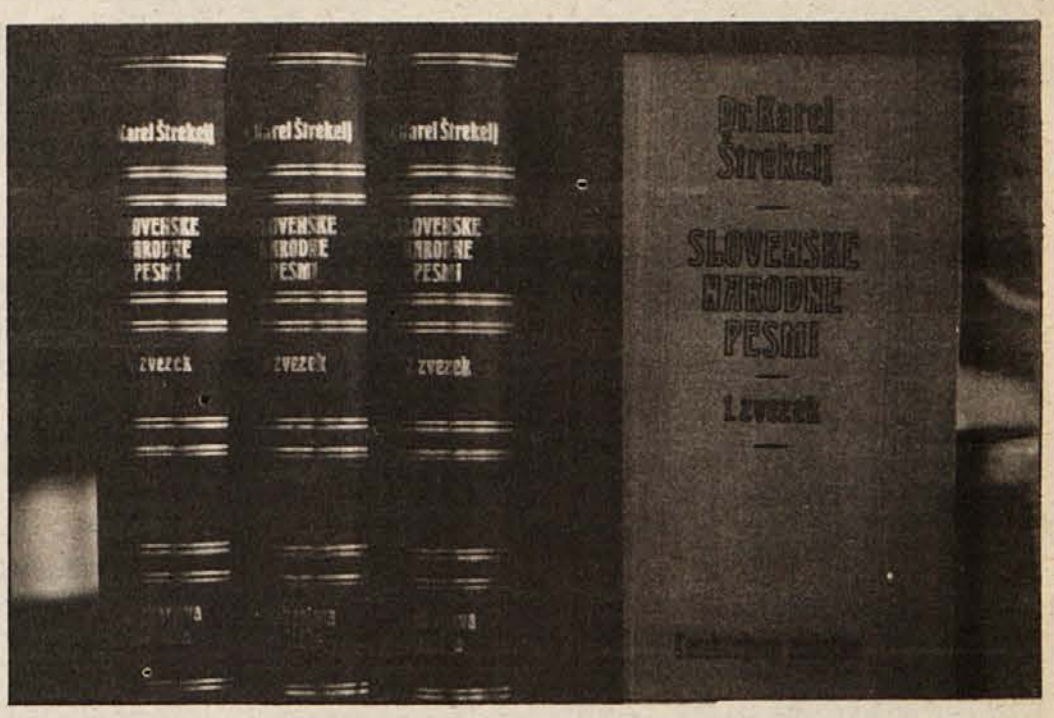

Tako imenovano ljudsko blago, v katerega štejemo vso ljudsko ustvarjalnost, kot so pesmi, pripovedke, pravljice in podobno, je pratemelj narodove kulture in ogledalo njegove duše. Zato je pozornost do ljudskega blaga še kako razumljiva, žal pa se pri nas doslej ni mogla kdove kako nasititi, ker ni bilo na voljo kompletne zbirke te ustvarjalnosti.

Zdaj, ko je Cankarjeva založba iz Ljubljane ponudila našemu knjižnemu trgu ponatis znamenite zbirke dr. Karla Šterklja Slovenske narodne pesmi, ki je izhajala v letih 1985 — 1923, bo ta vrzel nekoliko zapolnjena. Slovenci namreč s tem ponatisom zopet dobivamo na knjižne police delo, ki je v svojem času veljalo kot najpopolnejša zbirka ljudskega pesništva med slovanskimi narodi. V tem obsežnem delu, ki je tudi sodobno zamišljeno, tako da je razporeditev pesmi še danes sprejemljiva, se bomo lahko seznanili z okoli 8.700 pesmimi. V prvi knjigi bomo našli pripovedne pesmi, v drugi ljubezenske, v tretji pesmi za posebne prilike, to je različne obredne pesmi, v četrti pa zabavljive in posmehljive pesmi. Seveda je Štrekelj samo nadaljeval delo številnih zbiralcev pred njim, med katerimi najdemo tudi taka imena, kot so Trubar, Zupančič, Jernej Kopitar, Smole, Vraz, Korytko in drugi. Pomeni pa v nekem smislu njegova zbirka vrh organiziranega zapisovanja, zbiranja in izdajanja ljudske poezije, ki se je pri nas začelo v 19. stoletju.

Karel Štrekelj je živel od leta 1859 do 1912. Bil je študent Frana Ramovša na Dunaju, pri katerem je promoviral iz slovenske in klasične fizologije, kasneje pa je bil izredni profesor na graški univerzi. Njegovo delo pri urejanju antologije slovenske narodne poezije, ki ga je Štrekelj začel leta 1871 in ga opravljal do smrti, je za njim prevzel dr. Joža Glonar.

pravljice

Izbor več ko petdesetih ljudskih pravljic znamenitih bratov Grimm je Fran Albreht poslovenil že pred poltretjim desetletjem. Nimamo podatka, kolikokrat je doslej izšla ta dragocena knjiga, ki razveseljuje mlado in staro — pri Mladinski knjigi so jo za zbirko Zlata ptica nedavno tega natisnili že četrtič. Za to ali ono Grimmovo pravljico (naj omenimo le domala vsem znane Sneguljčico, Trnuljčico, Janka in Metko, Rdečo kapico) je značilno, da „oživlja mrtve predmete in naravo, bogati siromaštvo, nagrajuje dobro, preprosto srce in zvesto ljubezen", na drugi strani pa „se posmehuje in kaznuje neumnost, lakomnost in požrešnost, a slavi zvijačnost in prebrisanost" (Albreht).

Vdrugič pa je pri Mladinski knjigi izšla zbirka šestih pravljic iz „Tisoč in ene noči". Pravi in hkrati najpopolnejši slovenski izbor proslavljenih Šeherezadinih pripovedi je začel izhajati pred sto leti pri novomeškem založniku J. Krajcu, dotlej pa smo od „Tisoč in ene noči" dobili le nekaj drobcev. Tudi pričujoča knjiga ne nudi kaj več od bežne seznanitve s staro orientalsko zbirko, branja (prevod je delo Vladimira Kralja) je zgolj toliko, da človeku vzbudi slo še po drugih pripovedih. Res je že čas, da tudi na Slovenskem dobimo „Tisoč in ene noči" vreden izbor.

SO VRATA ZAPRTA?

Najprej nisva vedela, kje bi se pogovarjala tistega vročega, soparnega dneva v avgustu. Kdo bi zdržal v hiši, ki stoji ob vedno živahni cesti, ki seka vas napol, pa v soparici, ki se dviga iz asfalta. Potem pa so morda obema naenkrat vstale pred očmi razorane deske vinskega hrama, za katerimi je tudi v vročih dneh najti prijeten hlad.

In res sva se potem s pesnikom Ivanom Gregorčičem odpravila čez šentruperško polje, mimo mogočne cerkve v Šentrupertu, proti Dragi in pobočju nad njo, kjer ima skromen hram. In od tam doli se odpira prelep razgled na Veselo goro, Mirno in potem proti Mokronogu in hribi za njim. Tišine tam ni paral niti trušč reaktivnih letalskih motorjev.

Poglabljale so jo potemnele, kdo ve s kakšnimi starimi kodi popisane deske hrama, velika preša, sod in nekaj kadi. Na majavo mizo je postavil polič svetlo rdečega cvička, po okusu in barvi pravega kmečkega vina, kakršen je bil nekoč, ko še ni bilo tako znano vino. In potem sva začela pogovor o pesnjenju.

Z Ivanom se poznava že dolgo. Kljub temu pa sva morala najprej razčistiti vprašanje, od kdaj sploh piše. V šoli, ki sva jo skupaj obiskovala, Gregorčič namreč na zunaj nikoli ni kazal kakšnih posebnih znakov, da je pesnik. Niti dolgolas ni bil. Prejkone je bil zelo umirjen in na zunaj neopazen, vase zaprt človek. Toda pesnil je že tedaj, samo da nikoli ni našel poti v Stezice, čeprav je bilo tudi nekaj mlačnih pobud, naj bi kaj objavil. Dobil pa je že v osnovni šoli edini honorar za svojo literarno stvaritev.

Zdaj je Ivan Gregorčič profesor slovenščine na mirenski osemletki. Od časov, ko naj bi objavljal v gimnazijskih Stezicah, se svet bistveno zanj ni spremenil. Le da se mu je zdaj možnost objavljanja odprla v domači Samorastniški besedi, drugam pa še ni nič poslal in tudi za zdaj ne namerava, kot ne namerava nikoli zapustiti svoje doline, kjer se počuti v resnici doma.

Kaj ga žene v pesnjenje?

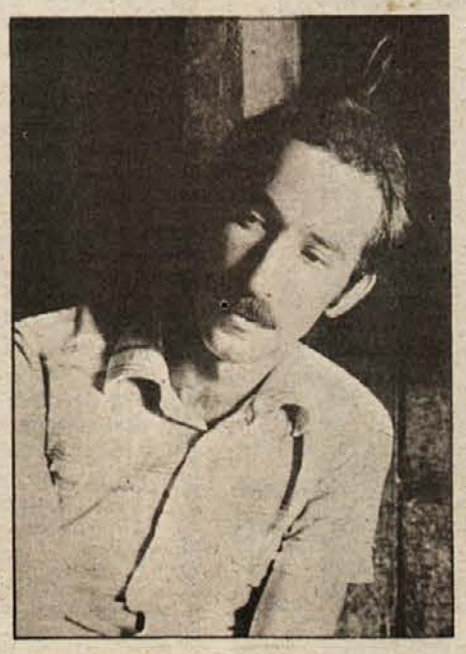

„Predvsem človekova ujetost v beg, ki je hkrati tudi lov za srečo, lepoto, ljubezenijo, kar pa spet beži pred nami. Vse to nas navdaja s strahom, ki je bistvo sodobnega človeka. Izgubljamo občutek za resničnost, za prvinskost, vse bolj podlegamo površini stvari, zunanjosti, blišču. To velja tudi za odnose med ljudmi."

Čeprav je o svojem odnosu do sveta, do tega trenutka, pripravljen eksplicitno govoriti na takšen način, pa je njegova poezija vendarle obrnjena k čutnemu. Zanjo je značilno čutno — nazorno slikanje izredne zgoščenosti in intenzitete, ki naj v bralcu vzbudi močna vizualna občutja, ki kažejo to, kar je pesnik povedal tudi eksplicite. Pesem, ki morda najbolj točno kaže to pesnikovo občutenje sveta, hkrati pa izreno ekspresivnost njegovega jezika je:

ZAPRTA VRATA

Zaprta vrata.
In skrite črne stopnje
mimo
v snegu.

Škrlaten ogenj
za okni
in tople oči
na oknu
pozabljene v begu.

Blazna jablana
naslonjena na plot
in ledena sinja ostrina
na nebu.

Med pesniki ima najraje Lorco, ne razume pa, kaj govori svetu in človeku Eliotova poezija. Po njegovem mora biti pesem neke vrste razodetje, ki prevzame vsega človeka: njegov razum čute, čustva, pesem je treba zadihati. Tako zahteven do sebe in drugih tudi počasi ustvarja, čeprav sam pravi, da je vmes tudi malo lenobe. Čeprav pravi, da ljudstvo še ni pobralo bele krizanteme (umetnosti) iz blata, pa so pogoji danes za pesnjenje vendarle veliko boljši. V mladih letih sam ni mogle preverjati svoje pesniške govorice z objavljanjem v šolskem glasilu, ker ga ni bilo. Danes ima vsaka šola svoje glasilo. Objavljanje se mu namreč zdi precej važna postaja na poti ustvarjanja, za katero je na Dolenjskem le malo možnosti.

JOŽE SIMČIČ

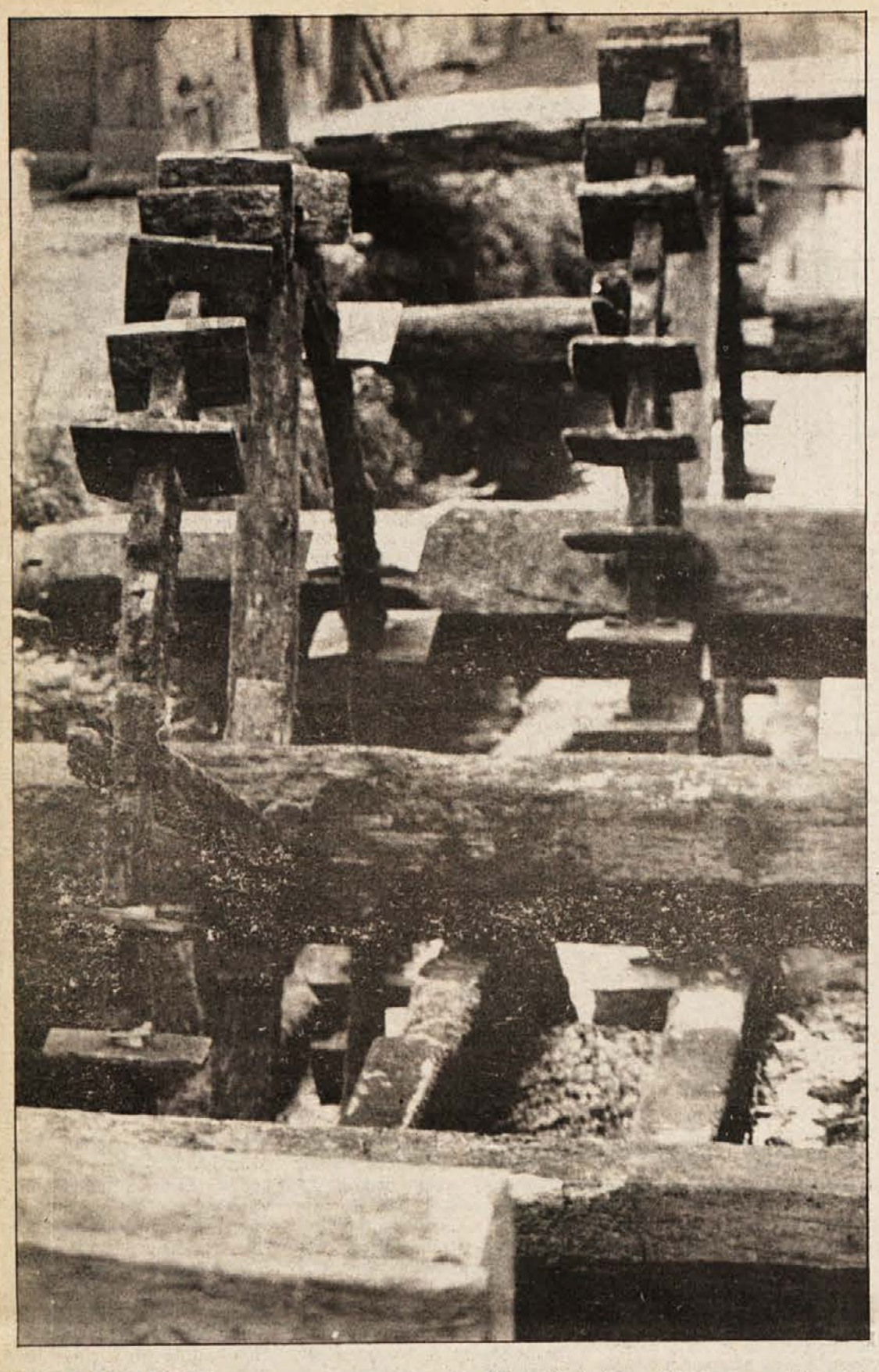

V TRI STOLETJA STAREM MLINU

Franc Muren je še vedno mlinar, čeprav ne melje več veliko. Poznaje ga od Gabrja do Stopič in sleherni tamkajšnji prebivalec bo vedel povedati, kako se pride do njega. „Pri Murnovih", tako poznajo Francevo domačijo. Sela pri Zajčjem vrhu, številka petnajst.

Mlin je star okrog tristo let. Veliko stvari v njem je še iz časov, ko je bil ves lesen, precej je spremenjenega in obnovljenega. Sprva je gnala mlinska kolesa samo voda, amapk ta ni zanesljiva. „Klamfarski potok ni zmeraj dovolj močan", pravi Franc. „Pomagali smo si drugače." Tako je v mlin začela prodirati tehnika. Najprej so kupili motor na oglje, ki je preko transmisije poganjal kolesa. „Ta motor je bil dober, ampak oglje! Iskal sem ga po Gorjancih, kjer so takrat še žgali kope." Potem so napeljali v mlin elektriko. „Če smo hoteli obdržati stranke, smo morali kupiti elektromotor. Elektriko smo dobili pred približno osemindvajsetimi leti" se spominja Franc Muren.

Včasih so imeli v mlinu stope. Danes jih ni več, ker jih pravzaprav ne potrebujejo več. Izpodrivajo jih tiste v velikih, moderno urejenih mlinih. „Danes se splača imeti valjčni mlin. Drugače ne shajaš", pravi Franc. V teh besedah je nekaj grenkobe, morda prikrite žalosti. Kako tudi ne? ! „V mlinu sem delal, odkar sem ga prevzel od očeta. Ves čas sem mlel, samo v začetku vojne sem za nekaj časa prenehal. Šel sem v partizane, ampak sem prav hitro spet prišel domov. Mlel sem in pekel kruh za partizane", pripoveduje Franc.

V mlinu je dovolj kruha, vendar je življenje lahko po svoje tudi težko. Pri Mrunovih imajo poleg mlina nekaj zemlje, ki ni hudo radodarna. Več je vzela, kot je dala, vendar nekako se je dalo preživeti. Franc, ki je imel še nekaj bratov in sester, je vse to kmalu spoznal. Rodil se je 1912. in čez dobrih deset let je že pomagal očetu v mlinu. S šestnajstimi leti je opravljal že skoraj vsa dela, kmalu potem pa je prevzel obrt. Delo, ki se ga je naučil od očeta, je rad opravljal in tudi danes ni nič drugače. Pesem koles je del njega samega. Več kot trideset let je opravljal mlinarsko obrt.

Mlin počasi utiha. „Včasih smo mleli noč in dan", se spominja Murnov stric. „Vsipal sem žito, potem sem lahko zadremal za uro ali dve, če me je bila volja. Ropotalo je ves čas. Da, včasih . . ." Danes se delo ne izplača. Francev sin si je poiskal kruh v tovarni. Meljejo le še toliko, kolikor potrebujejo doma. „Veliko ne meljem več. Amapk mlin še vedno vzdržujem, da bi lahko takoj spet začel delati, če bi bilo treba. Dokler bom zmogel, bom delal, pa ne zaradi denarja. Na tako življenje sem se navadil."

Tako razmišlja Franc Muren, mlinar ob potoku Klamfar. Življenje tu ni lahko. Ta samotni kraj ni daleč od Hrušice, prav tako ne od Pangrč grma ali od Gabrja. Ampak od trgovine, od šole in avtobusne postaje je še vedno daleč. Pa vendar Franc pravi, da je tu lepo. Prav zaradi mlina. „Kar zdi se mi, da bo mlin še prav prišel. Dobro je vzdrževan in če bi bilo treba, bi še mlel. Tako kot včasih."

M. LUZAR

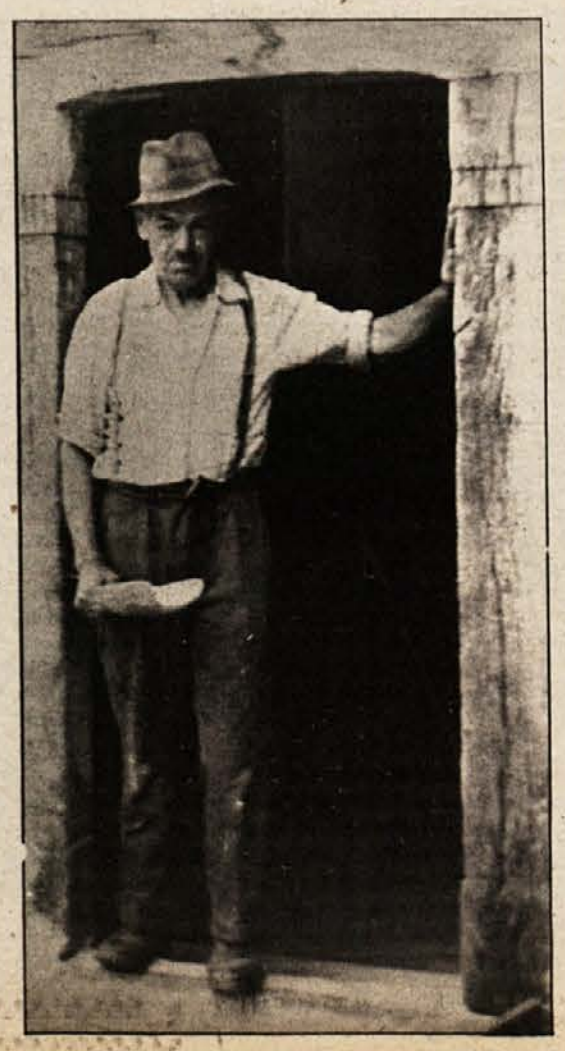

NAŠI ZAKLADI

Drobci slavne preteklosti

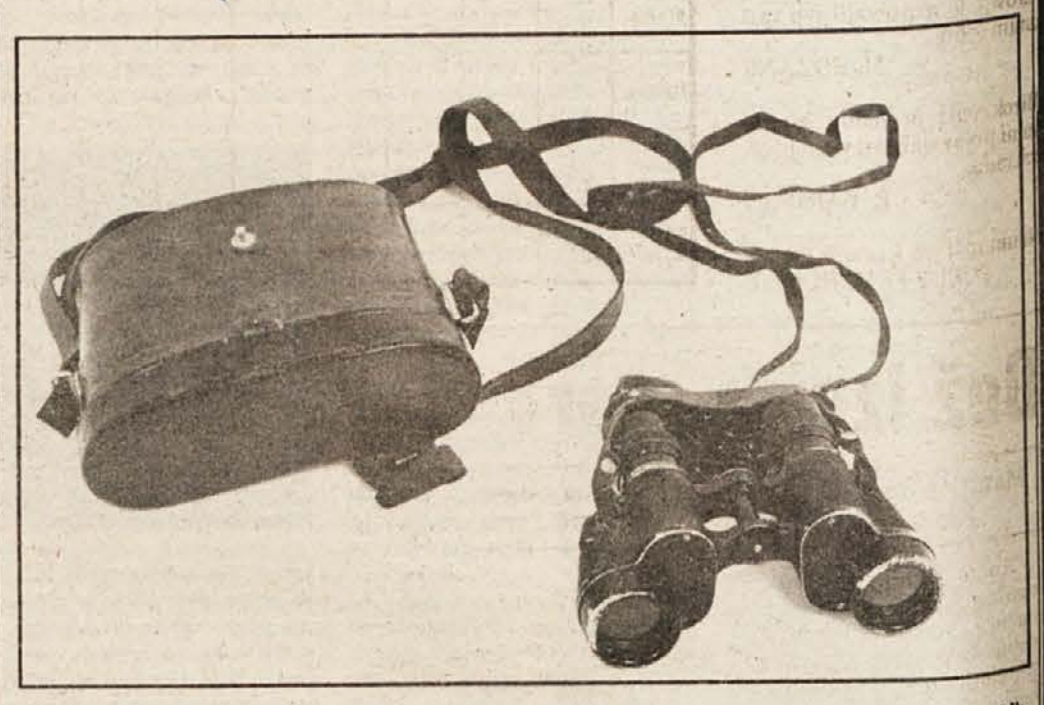

Nedvomna je zgodovinska vrednost materialnih preostankov — najrazličnejših predmetov, slikovnega in pisanega gradiva — iz obdobja delavskega gibanja in narodnoosvobodilne vojne, saj vsak dokumentira določeno dogajanje iz herojskih časov naših narodov.

Za to je povsem razumljiva skrb za zbiranje in ohranjanje teh materialov takih, kot so jih naši očetje, dedje, strici rabili v boju za svojo in našo lepšo in boljšo prihodnost.

Z izgradnjo nove stavbe Dolenjskega muzeja v Novem mestu pred dvema letoma je tudi oddelek NOB dobil veliko boljše pogoje za normalno delo, čeprav seveda sama stavba še ni dovolj, če ni ljudi, ki bi jih zanimalo in veselilo raziskovanje tega težkega obdobja v naši zgodovini, pravi vodja oddelka Anton Štampohar. Ena osnovnih nalog v oddelku NOB je torej zbiranje in dokumentiranje teh predmetov in dokumentov, saj dobijo svojo vrednost šele s tem, ko so o njih znani in zabeleženi vsaj osnovni podatki: v kakšne namene je bil uporabljen, kje in kdo ga je rabil, itd.

Akcijo zbiranja materialov so ob gradnji nove muzejske stavbe še pospešili in razširili, vanjo pa so skušali vključiti kar največ ljudi.

Pozivu so se odzvale mnoge šole, krajevne organizacije ZZB in mnogi posamezniki, ki so muzeju darovali številne predmete iz vojnih časov. Ob tem je nastala tudi krajevna muzejska zbirka v Dolenjskih Toplicah — s pomočjo osnovne šole — njihovo oblikovanje pa načrtujejo tudi v Žužemberku in v Pleterjah. Seveda pa je največ odvisno prav od muzejskih delavcev, da poizvedujejo na terenu in zbirajo materiale, ki jih je še vedno veliko med ljudmi, čeprav se vojni čas vse bolj odmika. Zato akcija zbiranja še ni zaključena.

V zadnjih nekaj letih je muzej dobil precej muzealij in dokumentarnega gradiva, slikovnega in pisanega. Iz vsega gradiva naj bi vsaj za letošnji občinski praznik postavili čimbolj popolno stalno muzejsko zbirko, za katero je vsebinsko v glavnem že vse pripravljeno, ostajajo pa mnoge tehnične težave, ki so že do sedaj ovirale postavitev razstave.

Od predmetov in gradiva, ki so v zadnjih letih izpopolnili muzejsko zbirko, naj naštejemo nekatere najbolj zanimive in dragocene. Tako hranijo daljnogled italijanske izdelave, ki ga je uporabljal in muzeju podaril Franc Leskošek—Luka, pa artilerijski daljnogled — last 13. hrvaške proletarske brigade, ki se je v naših krajih zadrževala aprila 1943. leta. V zbirki imajo tudi busolo, ki jo je okupatorjem zaplenil narodni heroj Vinko Robek. Dobili so tudi precej različnega orožja, npr. brzostrelko, ki jo je v vojni vihri uporabljal borec zaščitnega bataljona Glavnega štaba NOV in POS na Bazi 20, Franc Bradač iz Meniške vasi. Stane Goršič je muzeju podaril mitraljez, ki so ga uporabljali borci zaščitne desetine bolnišnice Pesjak pri Velikih Laščah, pri katerem kopito ni originalno, ampak so ga preuredili ranjenci v bolnišnici Pesjak. Zanimiva je brzostrelka, — odstopil jo je Martin Pavlin iz Novega mesta — ker so ji v bojih v okolici Žužemberka poškodovano cev prenovili v partizanskih delavnicah v Starih žagah. Tudi zaponko na opasaču, ki ga je dal Anton Kocjančič iz Škofje Loke, so izdelali partizanski orodjarji v Starih žagah. Vojaško torbico, last Rudija Pintarja, je izdelal čevljar 12. brigade. Na ogled je tudi sedlo, ki ga je uporabljal partizanski komandant Franc Rozman—Stane.

Hranijo pisalni stroj Erika, na katerem so že pred vojno razmnoževali ilegalno marksistično literaturo in revolucionarne pesmi. Pa edini dokument — Delavske bukvice, ki ga je izdala revolucionarna oblast v Kandiji ob koncu leta 1918. Okrog 100 brošur, periodičnega tiska, letakov, knjižic in nekaj primerkov tiska iz prvih povojnih let je prispevala za zbirko Novomeščanka Mila Sitar, ki je kot mlado dekle delala v Partizanski tiskarni na Rogu.

Od dokumentarnega gradiva, ki so ga dobili v zadnjem času, velja omeniti tudi 45 strani obsegajočo „Spomenico slovenskemu kleru", ki doslej morda sploh ni bila znana, sprejeli pa so jo partizanski duhovniki na konferenci decembra 1944 na Štajerskem. Pred kratkim so našli doslej neznano fotografijo udeleženk tekme predic, ki jo je avgusta leta 1935 organiziralo Društvo kmečkih fantov in deklet. Hranila jo je zmagovalka te tekme, Jožefa Črnič iz Bele krajine.

Seveda je to le majhen del vseh predmetov in dokumentov, ki so jih ljudje podarili muzeju za stalno zbirko kot svojevrstno pričevanje o NOB in revolucionarnem gibanju pri nas. Za marsikaj, kar iz razumljivih razlogov ni ohranjeno, si bodo na razstavah pomagali z rekonstrukcijami. Nekatere zanimive že imajo. Miha Zupančič je izdelal dve partizanski kapi — titovko in triglavko, kakršne so za partizane izdelovali v krojaški delavnici njegovega brata Alojza v Kandiji že v začetku leta 1942. Partizanski orožar Jože Udovič iz Novega mesta pa je rekonstruiral metalec ročnih bomb, kakršne so med vojno izdelovali v delavnici na Talčjem vrhu. O zastavi, ki jo izdeluje Martina Petrič, pa smo v našem listu že obširneje poročali.

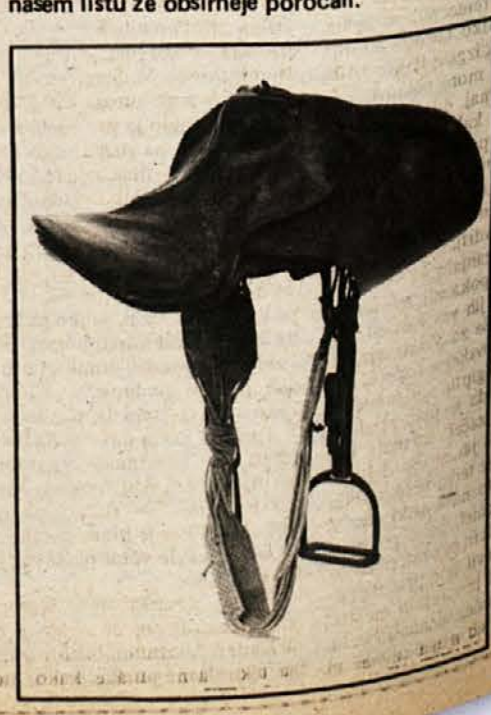

Rešitev prejšnje križanke

		K	I	D	A	Č		S	P	A		
		O	R	A	N	G	U	T	A	N		
		B	A	R	I		R	O	S	E		
		S	I	N	J	S	K	A		A	K	
		A	L	K	A		A	G	E	N	S	
		I	C	A		O	P	A	S	T		
	B	R	I	G	A	O	L	I	N	T		
	A	E	R	O	I	R	E	C		R	I	G
	S	V	I	N	I	N	A		A	T	A	K	A
	K	I	D		O	K	L	I		A	D	A	M
	I	R	A		S	I	O	N		M	A	R	S

				bor	stroj	lenost	muza poezije	titovo užice	d l	stari slovan	voz s plohom	edini izvod	preprost človek
									odločilni dokaz / grad na dolenjskem				
				domače parnate živali									
				ž. ime				bitje srca / vrsta pravnega akta					
				del el. motorja / gozdni čuvaj						reševalni čoln / stalno naseljeni predeli			
											aktinij / kostnica		
d l	pevec koren	si. narodna jed / rano-celnik					glad / muslim. m. ime						
del novega mesta					d l	gorišče / slikar debenjak						m. ime	reka v zrn
praska					vodna žival / kraj na primorskem				nizozem. reka / tovarna avt v mariboru				
tlakomer								zadetek na tomboli					
vladar				nord. smuči				ž. ime					
maked. kolo				tečaj				oskrbnik pristave					

Človek je nepoboljšljivo sprt s samim seboj.

M. ROŽANC

Birokracija je vedno spremljevalni pojav slabosti vladajočega razreda.

E. KARDELJ

Neumnost se kaznuje sama.
SULLY PRUDHOMME

Dež izpira staro rimsko slavo

Mestni promet je povzročitelj hitrega uničevanja kulturne dediščine v Rimu — Kako zaščititi tisočletne spomenike pred razjedajočimi padavinami?

Rimu pravijo tudi večno mesto. Številni rimski spomeniki so res kljubovali zobu časa več kot dvoje tisočletij, zdaj pa izgubljajo bitko in propadajo zaradi sodobnega utripa mesta. Arheologi z žalostjo ugotavljajo, da se sijaj zgodovinskega Rima spreminja v prah. Dobesedno. Uničevalec ni čas, ampak onesnaženost ozračja in tresljaji, ki nastajajo zaradi gostega mestnega prometa.

Izpušni plini stotisočerih avtomobilov, avtobusov, ki so v zadnjih desetletjih preplavili mesto, se v zraku mešajo z vlago in drugimi sestavinami ozračja v kislinaste padavine. Ko v Rimu dežuje, ne pada na starodavne spomenike čista deževnica, ampak kamen razjedajoče kaplje. Marmor in kamen postajata zaradi delovanja kislinastega dežja porozna, luknjičasta in se nazadnje spremenita v prah. V enem letu onesnažene padavine huje uničijo obeliske, slavoloke, reliefe, kipe in ostalo kulturno dediščino, kot so jih prej uničila stoletja. Arheologi predvidevajo, da bodo številni spomeniki uničeni v naslednjih 20 letih, če se stvari ne bodo spremenile.

Lani so potrošili 54 milijonov dinarjev za zaščito nekaj spomenikov. Obdali so jih z varovalnim plaščem in zdaj čakajo, da strokovnjaki najdejo pravo zdravilo zanje. Veliko upanja jim dajejo prozorne silikonske snovi. Z njimi delajo poskuse zaenkrat samo v laboratorijih, vendar bodo najverjetneje kmalu že toliko preučene, da jih bodo praktično uporabili. S snovjo bodo potem prevlekli marmorne in kamnite spomenike ter jih tako zaščitili pred strupenim dihom sodobnega mestnega utripa. Za nekatere stavbarske in kiparske mojstrovine pa je že prepozno, saj je škoda nepopravljiva.

Slavolok, ki ga je dal Trajan postaviti v znamenje zmage nad Dačani, nezadržno propada in razpada.

Kri in pritisk

Visokemu krvnemu pritisku pravijo tudi tihi ubijalec, ker se ta zelo razširjena bolezen v človeka vtihotapi popolnoma neopazno in ga brez pravočasnih opozoril zdravstveno ogrozi. Doslej je veljalo, da je na visok krvni prtisk opozorila le naprava, s katero se pritisk meri, torej je bolnik za potuhnjeno bolezen zvedel, ko se je že razvila v njem. Novejša odkritja harvardskih strokovnjakov pa dajejo upanje, da bo mogoče visok krvni pritisk odkriti, še preden se bo zares razvil.

Raziskovalci so odkrili, da imajo ljudje z visokim krvnim pritiskom v svojih rdečih krvničkah rahle kemične abnormalnosti. Proces ionske izmenjave je pri njih nekaj hitrejši; litijeve soli se izločajo iz rdečih krvničk, natrijeve pa vstopajo vanje. Podoben proces oziroma prehitro izmenjavo so zabeležili tudi v krvnih vzorcih sorodnikov ljudi, ki so zboleli za hipertenzijo, zato domnevajo, da se bolezen pred dejanskim nastopom na tak način najavlja. Zanimivo odkritje bodo natančneje raziskali. Če bo mogoče vnaprej zabeležiti zanesljivo nagnjenost k hipertenziji, bo mogoče to najbolj razširjeno obliko bolezni uspešno preprečevati.

Črtice in povesti iz narodovega življenja

ČAR

Gorenjec
inah in zelenih planeh,
domačijo pri dobrem
komaj čaka, da uteče
aj v svoje ljubke gorice

špodablja na lastovko
m vreme več ne ugaja.
koliko tednov ali dni,
krat izgine kakor kafra
se more postaviti, da
komaj eden umrje v
le kakšno srečno ali
in prime rad in lahko
se ne razlikuje preveč
atiji ali severnoameriški
nemara tudi Kavkaz,
že Adrijatičnega morja
odganjalo.
mi pokazali znanci na
sem jih ves v čudu, kaj
piše za Vrankarja, ali
Egiptovskega Jožefa, ker
v Egiptu. Za fužinsko
ugo, da je prvi razglasil
jih začel izvažati tja.
ili, da jih cenijo deloma
Odprl je tedaj široko polje
govito na svetski trg. V
tvornici, kako gre njen
agačiti in popraviti, da se
stanovil šele pravzaprav
otaril le v tesnih mejah.
mogoče, seznaniti se in
em od njega kaj več in bolj natanko. V Primorju se je mudil vselej le kratek čas, dokler ni dočakal ladje, ki ga je peljala naprej v Egipt. Prišedši na Dolenjsko, sem slišal v Žužemberku strašno novico, da je Vrankar v Krki utonil. Kaplan mi je pravil, da se je rodil onkraj Save v moravški ali vaški duhovniji. Vsekako se bom potrudil, da poizvem natanko njegovo življenje in delovanje. Ob priliki ga mislim priobčiti beročim Slovencem, da spoznajo slovečega rojaka v zgled in posnemanje.

Dolenjke Neže pa nisem le videl, ampak se z njo tudi razgovarjal. Pripeljala je na Reko večkrat fužinsko in gorenjsko železnino. Ali niti ona ni ostajala tam. Čez pet, šest dni je natovorila robo v ladjo in odjadrala z njo proti Dalmaciji. Pomudivši se kratek čas v Splitu ali Dubrovniku, je naložila blago na mezge pa hajd naprej v Bosno in Hercegovino. V Sarajevu in Mostaru je poznal pogumno Slovenko vsak otrok. Po Turčiji je romala pol leta skupaj, svojo železnino je prodajala z dobrim dobičkom do zadnjega žeblja. Ali je pa znala blago tudi priporočati in hvaliti, da so se kupcu kar sline cedile. Veliko ji je tudi koristilo, da je govorila srbsko tako gladko, da je ni bilo moč razločiti od rojenega Bošnjaka. Še dosti bolj pa ji je pomagalo, da se je znala velikašem tako medeno prilizovati.

Bolj gizdavih in častilakomnih ljudi ni na vsem svetu, nego so bosenski spahije (graščaki). Prav po slovensko ponižno je prišla Neža k njim, se jim priklonila do črne zemlje in prosila, da bi blagovolili tako bogati, mogočni, slavni, častiti in obče ljubljeni gospodje usmiliti se uboge tuje reve, ki nima razen njih nobene podpore pod božjim soncem, in kupiti od nje kako malo stvarco, da ne pogine od truda in lakote.

Turčinu je kar duša igrala ob toliki pohvali; jel se je muzati, frkati brke in mrmrati blagodušno: „E, si sirota, si, vidim; ali ne plači, ne javkaj, pokaži, kaj imaš, da izberem in plačam, kar bo zame." — Tudi turškim ženam je umela goviti na srce, tožila jim je hinavka tako živo svoje izmišljene nadloge, da so se jokale včasi okoli nje kakor otroci in jo z denarjem kar obsipale.

Enkrat je zašla med tolovaje in hajduke. Ona je dobro vedela, kaj da so, in se jih ni čisto nič ustrašila. Jela jim je razkladati železnino, hvaliti robo in jih opominjati: „To je trg za take slavne junake, kakor ste vi. Rabili boste to, pa to, le poglejte sami, kako se vse sveti in kako čvrsto je skovano."

— Tolovajskemu starešini je dala v roko lep, močen nož in rekla: „Na, ponižaj se, vzemi ga blagovoljno za podar od mene, tvoje nevredne služabnice." — In na tak način je še veliko govorila in res omehčala hajduke. Jeli so se babi smejati, kupili so od nje neke malenkosti in odšli, govoreč, da bi ta coprnica samega hudiča pridobila.

Še bolj obrtnega ali manj poštenega se je izkazoval po svetu Višnjan Lobe. Trgoval je s podobami. V Reki je prodajal sliko pekla, nebes, sv. Jožefa, Matere božje trsatske in druge take reči, katere slovenski in hrvatski kmet rad kupuje. S takim blagom je obhodil vso jožno Evropo in si pritržil hišo v Trstu in več kmetij, katere je izročil sinovom. Kaj rad sem se z njim pomenkoval, ker se ni nič hlinil, nič skrival in tajil, ampak pravil na vsa usta svoje umetnosti in zvijače. Povsod je ponujal to, kar je vedel, da privabi kupca.

Dejal mi je: „Vsak kraj ima svojega boga in svojega hudiča; eden bi bil za vse ljudi premalo. Pameten človek zažiga povsod kadilo, ali ne gleda, komu. Svet hoče tako imeti, mi ga ne bomo preverili, da nima prav. Te modrosti sem se držal zmerom in sem dobro izhajal. Kranjcem prodajam, ker so pobožni, podobe svetnikov in svetnic, posvetnim Nemcem pa fante in dekleta, ki se objemajo in še drugače ljubijo; he, he, he, ali ni to pametno? Švajcar kupuje najrajši hribe z lepimi hišicami, debele krave, slapove, republikanske može s hudimi brki. Mislil sem si: Naj jih ima, da jih le plača; in plačeval mi je vse pošteno. V Avstriji sem po mestih spečal brez števila slik cesarjevih, cesaričnih, Radeckijevih, Hesovih. Kadar sem hotel iti na Laško, sem dal vse to lepo spraviti, pa sem izvlekel Kavurje, Garibaldije, Macinije. Ljudje so se zanje kar trgali; dajali so mi več, nego sem zahteval. Če sem prišel v papeževo deželo, pa sem te puntarje seveda dobro skril in ponujal roženkrance, Pija IX. in druge papeže. — Pri starih duhovnih sem iztržil marsikatero svetlo liro za to svetost, mlajši pa so mi zašepetali dostikrat na uho: ‚Ali nimaš nič Kavurjev?' — Dejal sem: ‚Za vas, zakaj ne?' — Padlo mi je za Kavurja po trikrat toliko kakor za Pija IX. — Garibaldijev pa sem prodal največ v rimskih kloštrih. Možje so menda komaj pričakovali, da jim bo rogovilež odprl kletko; pozneje se je to res zgodilo, pa so tički izfrčali in si šli iskat babic.

VAŠA ZGODBA

MARJANA

Tudi to popoldne sem ji sledila. Rekla je, da gre v krajevno skupnost, kot običajno. Pri tem mi je nedolžno gledala naravnost v oči in morala sem se prepričati, če je govorila resnico. Ni se zmenila za moje nasprotovanje, naj ostane doma in se uči.

V tretji letnik srednje šole hodi, moja osemnajstletna hči, morala bi se učiti in popraviti rede. Ona pa se ne zmeni za moje dobre nasvete. Tudi kadar jo pripravim, da sede h knjigi, vidim, da misli povsem nekaj drugega. Zasanjano strmi v daljavo, v svet sanj, kamor ji ne morem slediti. Takrat je vsa čudna, nič podobna moji Marjani. Ko jo zdramim, se začudeno zagleda vame z nekoliko jeznim pogledom, kot bi ji uničila sanje.

Zdaj je spet vse pustila in odšla. Zvezek je prazen obležal sredi mize, njegova belina me je nenadoma zbodla v oči. Le sredi med črtami je bila drobna packa, od katere se je umazanija raztegnila na vse strani. Morda solza za izgubljeno ljubeznijo? Zaman bi se trudila in jo spraševala o tem. Kadar skušam prodreti vanjo, naletim na odpor, zapre se vase, postane mi tujka.

Ne, pa saj ni šla na sestanek s fantom, se tolažim. Ni se namazala niti lepo oblekla. Stare kavbojke, ki jih ima najraje, so že malce prekratke, s scefranimi robovi. Vedno se čudim, kako more biti ves dan v njih. Poleg tega obleče očetovo srajco, ki sem jo namenila za brisanje prahu, da je bolj podobna delavki na kmetiji kot mlademu dekletu, ki bo vsak čas končalo srednjo šolo. Moje besede zaležejo malo ali nič. Nenehno mi očita, da sem starokopitna, da so njene sošolke napravljene do pike tako kot ona in da me ne bo več poslušala. In če si dovolim še kakšno besedo, si zatisne ušesa. S to kretnjo mi jasno pokaže, kako do srca ji gredo moji nasveti, mene pa tako razjezi, da bi ji kljub osemnajstim letom najraje primazala zaušnico.

Ko sem ji opoldne pripravila kosilo ni nič kazalo, da se bo v nekaj trenutkih razvil večno živ boj dveh generacij. Hitro je jedla, pravzaprav je zmetala vase hrano, ni imela časa za pogovor. Nato je preko doma narejene jope iz grobe volne malomarno oblekla anorak:

„Zdaj grem, mami!" je veselo vzkliknila.

Težko sem zadušila vzdih ali jezne besede.

„Kdaj boš pa doma?" sem na videz mirno vprašala, čeprav je v meni vse kipelo.

„Ne vem", je rekla in ton njenih besed me je še bolj razjezil.

„Menda me ne misliš večno držati za roko. Nisem več majhna punčka, veš!"

„Dokler te bom oblačila in dajala hrano, boš doma takrat, ko ti bom rekla!" sem vzkipela. „Ne misli, da boš delala po svoje tako kot druge. Sploh pa, prvo je šola, šele potem potepanje."

Pa je odšla, ne da bi me še pogledala.

Legla sem na posteljo, da bi ublažila strahoten glavobol, ki se me je loteval. Skozi kopreno solz sem ugledala pajka na stropu, ki je hitel sem ter tja. Nato se je ustavil, občutila sem njegov pogled, preden je dokončal svojo mrežo. Že čez kratek čas se je oglasilo iz nje brenčanje muhe, ki se je z vso silo borila za življenje. Ne vem sicer, od kod se je vzela, vendar jo je pajek pravočasno opazil in si preskrbel kosilo.

Zamikalo me je, da bi vstala in jo osvobodila. Toda tega nisem storila. Kaj nisem tudi sama ovita v neizhodno mrežo, iz katere mi nihče ne pomaga?

S trudnim korakom sem se odpravila za hčerko. Zunaj se je že delal mrak, ni se mi bilo potrebno posebno skrivati. Kljub vsemu nisem hotela, da bi me opazila in vedela, da vohunim za njo.

Nisem si znala razložiti zakaj to počnem. Hči je dovolj stara, da začne svoje življenje. Prav skrivaj sem si priznala, da iščem nadomestilo za družbo moža, ki že davno ubira svoja pota.

V stavbi krajevne skupnosti je bila tema. Vnaprej sem vedela, da bo tako, pa me je kljub temu presunilo. Kot tat sem se plazila okrog hiše, še vedno sem poizkušala najti izgovor, da mi hči ni lagala. Potem mi ni preostalo drugega, kot da se vrnem. Po ozkih uličicah so se podili otroci, dan je počasi umiral. Lahen veter je upogibal veje dreves in odnašal prve jesenske liste s seboj.

Potem sem ju zagledala. Pravzaprav sem najprej videla samo dolge, valovite svetlokostanjeve lase svoje hčere, ki so se za hip zasvetile pod ulično svetilko. Fant je bil nekaj večji od nje, držal jo je objeto preko rame in ji nekaj vneto dopovedoval. Šla sta tik mimo mene. Najprej sem se tolažila, da me ne vidi, toda ko smo se srečali, se mi je zazrla v oči, njene oči so bile brezizrazne. Tisti trenutek bi mi bilo lažje, če bi bilo v njih sovraštvo ali vsaj prezir, vse bi prenesla razen tistega brezizraznega pogleda, ki ga ne podariš niti tujcu. Nato sta odšla s tihimi koraki, kot da se noge sploh ne bi dotikale tal. Jaz pa sem stala tam sredi ulice in gledala za njima.

„MARINA"

·moja domovina·

OHRID

3 dni, 3.700 din po osebi

odhodi:

SEPTEMBER: 5., 12., 19., 26.
OKTOBER: 3., 10., 17., 24.
NOVEMBER: 7., 14., 21., 28.

INFORMACIJE IN PRIJAVE V POSLOVALNICAH:

KOMPAS JUGOSLAVIJA

NOVO MESTO, Novi trg 6, telefon: (068)21-333, 23-404
LJUBLJANA, Miklošičeva 11, telefon (061)323-496

---

trebanjska industrija montažnih objektov, n.sol.o. trebnje

trimo

TRIMO TREBNJE
v skladu s plani zaposlovanja

OBJAVLJA

prosta dela in naloge:

1. 20 KLJUČAVNIČARJEV
2. 2 PROJEKTANTOV
3. 1 ANALITIKA ČASOV
4. 1 VODJE KUHINJE

Delo in pogoji za sprejem:
pod 1.: dela v proizvodnji jeklenih konstrukcij – kvalificiran ključavničar z najmanj 2-letno delovno prakso;
pod 2.: dela v konstrukcijskem oddelku v Trebnjem – dipl. arhitekt ter gradbeni ali strojni inženir s štiriletno ustrezno delovno prakso in opravljenim strokovnim izpitom;
pod 3.: dela v tehnološki pripravi dela – strojni tehnik s 3-letno ustrezno delovno prakso.
pod 4.: vodenje obrata družbene prehrane – poslovodja kuhinje ali gostinski tehnik s 3–letno delovno prakso.

Kandidati, pošljite prijave na naslov: TRIMO, trebanjska industrija montažnih objektov Trebnje, Prijateljeva 12, 68210 Trebnje. Prijave sprejemamo 15 dni od dneva objave v časopisu.

619/34–80

EKONOMSKO ADMINISTRATIVNI ŠOLSKI CENTER NOVO MESTO
objavlja prosta dela in naloge

– ČISTILKE

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Prijave sprejema Ekonomsko administrativni šolski center Novo mesto, Ulica talcev 3a, 15 dni po objavi oglasa.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po objavi oglasa.

626/34–80

DELAVSKA UNIVERZA BREŽICE

vpisuje

v šolskem letu 1980 – 1981
v naslednje izobraževalne oblike:

ŠOLE

- DOPISNA OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE 5., 6., 7. IN 8. RAZRED
- POKLICNA ŠOLA ZA VARUHINJE
- POKLICNA ŠOLA ZA UPRAVLJALCE NAPRAV ZA CENTALNO OGREVANJE
- POKLICNA ŠOLA ZA VOZNIKE MOTORNIH VOZIL
- POKLICNA ŠOLA KOVINARSKE STROKE
- DELOVODSKA AVTOMEHANSKA IN STROJNA ŠOLA
- SREDNJA KOMERCIALNA ŠOLA
- VISOKA ŠOLA ZA ORGANIZACIJO DELA (3. LETNIK)

TEČAJI

- TEČAJ KROJENJA IN ŠIVANJA (začetni in nadaljevalni)
- TEČAJ HIGIENSKEGA MINIMUMA
- STROJEPISNI TEČAJ (začetni in nadaljevalni)
- TEČAJ IZ VARSTVA PRI DELU
- TEČAJ ZA POLKVALIFIKACIJO KUHARJA IN NATAKARJA
- TEČAJ ZA VRATARJE IN ČUVAJE
- TEČAJ ZA UPRAVLJALCE NAPRAV ZA CENTRALNO OGREV.
- TEČAJ ANGLEŠKEGA JEZIKA (začetni in nadaljevalni)
- TEČAJ NEMŠKEGA JEZIKA (začetni)
- TEČAJ ITALIJANSKEGA JEZIKA (začetni)
- TEČAJ ZA VOZNIKE MOTORNIH ČOLNOV

SEMINARJI

- POLITIČNE ŠOLE
- ŠOLA ZA SAMOUPRAVLJALCE
- SEMINARJI ZA KANDIDATE ZA SPREJEM V ZK
- SEMINARJI ZA NOVOSPREJETE ČLANE ZK
- SEMINARJI ZA DELEGATE
- SEMINARJI ZA VODSTVA DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ

PREDAVANJA

- O AKTUALNIH DRUŽBENOPOLITIČNIH DOGODKIH
- ZA KOLEKTIVE IN OBČANE O AKTUALNIH PROBLEMIH V OBČINI
- O OBRAMBI IN ZAŠČITI
- ŠOLA ZA ŽIVLJENJE
- ŠOLA ZA STARŠE

Po dogovoru organiziramo tudi druge izobraževalne oblike
Vpišete se lahko vsak dan od 7. do 14. ure, ob sredah do 16. ure na Delavski univerzi v Brežicah, Trg dr. Ivana Ribarja 12
Informacije lahko dobite tudi po telefonu (068) 61–139

624/34–80

NOVOTEKS,
tekstilna tovarna, n. sol. o.,
Novo mesto,
Foersterjeva 10,

ODDAJA V PODZAKUP

planinski dom „Vinka Paderšiča" na Gorjancih

Zainteresirani naj se zglasijo v kadrovsko splošnem sektorju delovne organizacije, Novo mesto, Foersterjeva 10.

ISKRA,
TOZD TOVARNA NAPAJALNIH NAPRAV
NOVO MESTO,
Bršljin 63,
išče:

– garsonjero ali enosobno stanovanje

za diplomiranega inženirja, poročenega, brez otrok.
Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov ali po telefonu 21–050, kadrovska služba.

625/34–80

RAZPISNA KOMISIJA
KIT–KMETIJSKA ZADRUGA
ŽUŽEMBERK

RAZPISUJE DELA IN NALOGE

1. VODENJE RAČUNOVODSKO–FINANČNE SLUŽBE

POGOJI:
Kandidat mora poleg z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:
- da ima višjo šolsko izobrazbo ekonomske smeri z najmanj 3 leti delovnih izkušenj na takih ali podobnih delih,
- da ima srednjo šolsko izobrazbo ekonomske smeri z najmanj 8 leti delovnih izkušenj na takih delih v organizaciji združenega dela,
- da ima pravilen odnos do samoupravljanja in da je družbenopolitično aktiven ter moralno neoporečen.

O izidu razpisa bomo prijavljene kandidate obvestili v 30 dneh po dnevu, ko poteče rok prijave.
Kandidati, ki se bodo prijavili na razpis, morajo v 15 dneh po objavi v Dolenjskem listu predložiti poleg vloge tudi ustrezna dokazila na naslov: KIT–KMETIJSKA ZADRUGA ŽUŽEMBERK – ZA RAZPISNO KOMISIJO.

620/34–80

KIT–KMETIJSKA ZADRUGA
ŽUŽEMBERK
KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

objavlja prosta dela in naloge:

1. POSLOVODJE PRODAJALNE ŽUŽEMBERK

za vodenje večje prodajalne z mešanim blagom
POGOJI:
- VKV delavec trgovske stroke in dve leti izkušenj opravljanja del in nalog poslovodje;
- KV delavec trgovske stroke in pet let ustreznih delovnih izkušenj.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi, kandidate pa bomo o izbiri obvestili 15 dni po zaključku objave.

621/34–80

ZASTAVA AVTO
LJUBLJANA

INFORMACIJE IN ZAMENJAVA V VSEH POOBLAŠČENIH SERVISIH ZASTAVA IN TRGOVINAH REZERVNIH DELOV

SERVISI:
ZASTAVA AVTO in trgovine Koper, Krško, Ravne na Koroškem, Ljubljana, AVTOMERKUR in trgovine Vrhnika, Ljubljana, AVTOMERKUR Logatec, ALPETOUR Bled, Kranj, AVTO Celje, Kočevje, AVTOPREVOZ Idrija, Tolmin, AGROSERVIS Murska Sobota, AMD Postojna, Slovenske Konjice, AGIS Ptuj, KOMUNALNO PODJETJE Laško, Rogaška Slatina, KOC Velenje, HMEZAD Šmarje pri Jelšah, Žalec, FERROMOTO Maribor, Slovenska Bistrica, NOVOTEHNA Metlika, Novo mesto, Trebnje, MOTOREMONT Nova Gorica, PIONIR Novo mesto, TEHNOSTROJ Ljutomer, TRGOAVTO Koper, Portorož, SAP – VIATOR Črnomelj, Jesenice, Slovenj Gradec, VOLAN Ljubljana, Trbovlje.

TRGOVINE:
ZASTAVA AVTO Maribor, Celje, Kranj, Krško, AVTOMERKUR Jesenice, MERKUR Kranj, NANOS Postojna.

»Dolenjski list« v vsako družino

KOŠČEK DOMOVINE

na novi veliki plošči ansambla FRANCA MIHELIČA

ZALOŽBA KASET IN PLOŠČ

ČETRTKOV INTERVJU

Še so neizkoriščene možnosti

Trenutno je v Dolenjskih Toplicah okrog 300 gostov v hotelih in pri zasebnikih — Tujci se radi vračajo

V Dolenjskih Toplicah je v zadnjih letih hotelski turizem zelo napredoval, v korak pa je začel iti tudi zasebni turizem. V kraju se 22 gospodinjstev ukvarja s turizmom, kako in na kakšen način, pa je povedala Anelca Matkovič iz Turističnega urada.

Angelca Matkovič: „Manjka folklornih nastopov in kulturnih prireditev za boljše počutje gostov."

„Zasebniki imajo na voljo 103 ležišča v sobah, ki jih je sanitarna inšpekcija razvrstila po kategorijah. Samo 4 sobe so v prvi kategoriji, vse pri eni družini. Tu ima vsaka soba svojo kopalnico z WC. Sicer pa so sobe v drugi in tretji kategoriji na predpisani ravni. Ne kateri zasebniki nudijo gostom tudi hrano, se pravi kompleten penzion, ki velja 250 dinarjev na dan. Prenočišča pa zaračunavajo od 70 do 100 dinarjev, kar je odvisno od kategorije sobe."

— Ali je ta čas vse zasedeno ali pa slučajni gost še dobi mesto?

„Trenutno so sobe pri zasebnikih zasedene 95-odstotno. Če gost slučajno pride, ga lahko še namestimo, kar tudi sicer skoro vedno naredimo. Se že kako obrnemo in znajdemo."

— Hodijo k zasebnikom vedno isti gostje, znanci? So med njimi tudi tujci?

„Precej gostov se vrača vsako leto k istim družinam. Med temi so zlasti Nemci, Italijani, Avstrijci, letos pa je tudi več Francozov. Taki, ki hodijo vsako leto, se tu počutijo že domače in tudi v družinah jih tako sprejemajo."

— Kako je z zabavo in razvedrilom, saj dobra hrana in postelja z zdravilno vodo niso vse, kar si gost želi na dopustu?

„Skupno z zdraviliščem organiziramo vsak teden nekaj izletov v bližnjo in tudi daljno okolico. Obiščemo Bazo–20, Pleterje, izvir Krke, Kumrovec itd. Včasih so tudi po 4 izleti na teden. Razen tega organizira zdravilišče vsako sredo piknik na jasi v parku, kar je že znana in priljubljena zabava v našem kraju. Prav na področju izrabe prostega časa bi lahko še marsikaj naredili. Manjka nastopov in prireditev. Resda imamo vsako soboto ples, toda vsakomur ni zanj, posebno ne, če vemo, da so gostje starejši ljudje. Morda bi bilo zanje primerneje, če bi organizirali nastope folkloristov, koncerte in podobne prireditve. Tega pa je malo."

— Kakšne hibe pa še imate v Toplicah, ki slabo vplivajo na dobro počutje gostov?

„Predvsem je nezadovoljiva trgovina. Imamo dve starinski trgovinici in nobene samopostrežbe, kar je za turistični kraj nujno. Tudi avtobusno postajališče na prostem Toplicam ni v čast. Pri obeh zadevah domačini ne moremo stvari spremeniti, ker odločitev ni odvisna samo od nas."

R. B.

ŠE HITREJE IZ ROK — Izdelavni čas v mirnopeški tovarni Beti je v letošnjem letu precej krajši, z dodatnimi stabilizacijskimi ukrepi pa računajo v drugi polovici leta na še hitrejše delo. (Foto: R. Bačer)

Ena izmena, boljši uspehi

V mirnopeški Beti so povečali storilnost za 12 odstotkov, zmanjšali stroške poslovanja in dosegli lepe rezultate — Temu primerni so tudi osebni dohodki

Kljub temu, da so imeli v proizvodnji moškega in deškega spodnjega perila v mirnopeški BETI letos nemalo težav zaradi zastojev v dobavi bombažne preje, so delo organizirali tako, da niso stali ali zaposlenih pošiljali na dopuste. Sploh je letos v tem 120-članskem kolektivu precej drugače.

Že v začetku letošnjega leta so se ovedli težav in novih pogojev gospodarjenja, zato so na zboru delovnih ljudi sprejeli sklep: toliko povečati storilnost, da bo polletni plan dosežen v petih mesecih. To sicer diši po parolah iz prvih povojnih let, vendar je še danes učinkovita spodbuda, kar potrjuje prav mirnopeški primer.

V prvem polletju 1980 je bil plan prešežen za 11 odstotkov, ustvarili so za 28 milijonov dinarjev celotnega prihodka in nekaj nad 12 milijonov dohodka. Zanimivo je, da so se povečali le materialni stroški (za elektriko, gorivo), medtem ko so stroški poslovanja za 13 odst. pod načrtovanimi.

Pravo malo revolucijo v kolektivu je povzročila odločitev, da bodo delo organizirali le v eni izmeni, kar je glede na prostor bilo možno. Izkazalo se je, da je odtlej storilnost zelo narasla, stroški pa so manjši. Pozna se, da prihajajo ljudje na delo spočiti. Izboljšali so organizacijo dela čeprav z malenkostnimi novimi navadami, vse to pa se odraža na poslovnem uspehu. Osebni dohodki letos tudi niso več med najnižjimi v občini, kar je bilo prej značilno, saj znašajo v poprečju 6.150 dinarjev /Za zaposlitev v kolektivu je zdaj precej novih interesentov, ampak začasno ne sprejmejo nikogar. Z manj ljudmi več narediti in izboljšati kvaliteto — to prinaša dobiček.

V drugem polletju nameravajo še znižati porabo materiala, časi izdelave bodo krajši za 10 odstotkov, to pa pomeni, da mora delavec za isti denar več narediti. Ta poteza je ocenjena kot stabilizacijski prispevek vsakega posameznika.

R. B.

Šola polna problemov

Prostorska stiska tudi v osnovni šoli na Grmu — Letos končno preurejena kuhinja — Učbeniki iz šolske knjižnice

Začetek novega šolskega leta se nezadržno bliža in verjetno bi težko našli šolo, ki se ne otepa s kopico problemov v prizadevanju, da bi v naslednjih desetih mesecih omogočila naši mladini kar najbolj dober, zanimiv in pester učno-vzgojni proces. O problemih, ki tarejo osnovno šolo na Grmu, je spregovoril njen ravnatelj Marjan Špilar.

Grmsko osnovno šolo že vseskozi, odkar je bila zgrajena, tarejo prostorski problemi. Zgrajena je bila namreč za 700 otrok, že naslednje leto pa je število šolarjev preseglo to številko in do danes poskočilo na 1.000 šolarjev in 32 oddelkov. Seveda je otrok več in te morajo napotiti na druge šole, največ v osnovno šolo Katja Rupena. To povzroča precej hude krvi, saj se dogaja, da imajo starši enega otroka v eni, drugega pa v drugi šoli. Prostorske težave so se še povečale z uvedbo celodnevne šole, v katero je vključena dobra polovica otrok, že pred tem pa jih je veliko ostajalo v podaljšanem bivanju. Zaradi tega so morali večino prostorov spremeniti v učilnice, s tem pa so izgubili prostore za interesne dejavnosti, dnevno bivanje, ki so za uspešno vzgojno delo — posebno v celodnevno organizirani šoli — prav tako nujni. Premajhna je tudi telovadnica in zunanje površine, ki naj bi omogočile organizirano preživljanje prostega časa v popoldanskih urah in seveda boljše pogoje za rekreativno dejavnost v okviru šole. V prizadevanju za izboljšanje razmer dobro sodelujejo s krajevno skupnostjo, s katero skupno načrtujejo ureditev novega igrišča za potrebe šole in vrtca.

Letos je grmska osnovna šola dobila sredstva iz združene amortizacije za ureditev oz. povečanje zmogljivosti kuhinje, ki so bile prav tako od vsega začetka premajhne. Urejena prehrana pa je za uspešno delo šolarjev še kako pomembna.

Dela pa, žal, do začetka šole ne bodo končana, zato bodo morali hrano kak mesec voziti iz drugih šol.

„Kadrovskih problemov letos na naši šoli na srečo ne bo, radi pa bi pritegnili ljudi iz krajevne skupnosti in delovnih organizacij za vodenje najrazličnejših krožkov," je povedal tovariš Špilar. Zavedati bi se morali, da čimbolj vsestransko organizirana vzgoja v osnovnih šolah lahko le koristi družbi.

Letos so prvič pristopili tudi k organizaciji šolske podporne knjižnice in z Mladinsko knjigo že sklenili pogodbo, da jim bo preskrbela vse potrebne učbenike in delovne zvezke za vse šolarje, ki bodo tako vse osnovne potrebščine dobili v šoli, zanje pa plačali le obrabovalnino.

MLEČNOZOBA OBJESTNOST

Po vsem šentjernejskem polju je bilo te dni videti po njivah traktorje pri raznih opravilih, pa so jih domala brez izjeme upravljali fantiči, stari le dobrih deset let. Že res, da so starši ponosni na svoje sinove, ki se tako mladi razumejo na stroje, vedeti pa bi morali, da jih prepuščajo veliki nevarnosti, ki je, mimogrede rečeno, tudi kazniva. Fantiči se ob cesti radi junačijo, umo obračajo traktor, en sam narobe gib pa jih lahko onesreči za vse življenje.

Trikrat prvič pri upokojencih

Novomeško Društvo upokojencev pripravlja razstavo izdelkov, organizira republiške športne igre in niz prireditev za Teden upokojencev v prihodnjem mesecu

Novomeško društvo upokojencev s 1720 člani že po tradiciji skrbi za društveno življenje, najbolj pa so znani dobro organizirani izleti za članstvo. Letos je bilo že 14 izletov, trije pa se še obetajo do konca leta. Prav tako so po raznih krajih Slovenije znani pevci — upokojenci, saj so že večkrat nastopili na koncertih tudi v drugih krajih. Tudi športniki v upokojenskih vrstah so dobri, kar se vidi v sodelovanju na vseh republiških športnih igrah in tudi na področnih upokojenskih srečanjih.

Letos se ukvarjajo kar s tremi novostmi. Prvič organizirajo teden upokojencev, ki so ga doslej počastili le v nekaterih večjih slovenskih mestih. Prvič so organizatorji republiških športnih iger v kegljanju in šahu, ki bodo 20. septembra v Domu JLA, in prvič organizirajo javno razstavo izdelkov svojih članov.

Razstava bo odprta v Domu ostarelih občanov v Šmihelu ob začetku tedna upokojencev, na njej pa bodo pokazali svoje izdelke člani, ki se ukvarjajo z raznimi ročnimi spretnostmi: z lončarstvom, pletenjem in vezenjem, s slikarstvom, rezbarjenjem in lesoreštvom. Nekateri delajo makete kmečkih objektov in podobno.

V tednu upokojencev bo še vrsta prireditev, med katerimi velja omeniti zlasti srečanje starostnikov s kulturnim programom. Trenutno je z organizacijo vseh teh prireditev obilo dela. Kot je povedal predsednik društva Henrik Cigoj, preživljajo počitniške mesece v zelo delovnem vzdušju. Radi bi pokazali in dokazali, da upokojenci še marsikaj zmorejo in da z dobro voljo pa s pravilnim odnosom do dela tudi težave, ki jih prinašajo leta, lahko potisnejo ob stran.

VEČ JIH JE PRENOČEVALO

V letošnjem prvem polletju je v Novomeški občini 44 gostinskih obratov s 6011 sedeži in 717 zaposlenimi imelo 106.168 nočitev, kar je za 6,8 odst. več kot lani v tem času. Gostje so za hrano zapravili skoro za četrtino več kot v prvem polletju 1979, za razne napitke so potrošili le malce več kot lani, prodaja cigaret pa je narasla za dobrih 6 odstotkov. Iztržek za nočitve je bil letos bistveno višji. Letos so „pokasirali" iz tega naslova 5,7 milijonov dinarjev, lani ta čas 2,6 milijonov din.

PRINESITE IZDELKE

Društvo upokojencev Novo mesto bo v sklopu prireditev tedna upokojencev občine Novo mesto organiziralo razstavo različnih ročnih izdelkov upokojencev. Razstava bo od 15. do 20. septembra 1980 v Domu starejših občanov v Novem mestu. Prosimo vse člane društev upokojencev v občini, ki želijo sodelovati na razstavi s svojimi izdelki, da jih dostavijo v Dom starejših občanov v Novem mestu 12. ali 13. septembra 1980. od 8. do 12. ure.

PRIZIDEK JE GOTOV — Prizidek šentjernejski osnovni šoli je gotov in bo nared za pouk ob začetku novega šolskega leta. Prav tako bo odprta nova športna dvorana, medtem pa staro šolsko poslopje še obnavljajo. Tu bodo dela še trajala okrog dva meseca, medtem pa bo prostorska stiska na šoli huda. (Foto: R. Bačer)

NOVO MESTO — ŠESTO NAJVEČJE V SLOVENIJI

Novo mesto je štelo ob koncu letošnjega prvega polletja že 19.500 prebivalcev in se po velikosti uvrstilo med šest največjih mest v Sloveniji. Pred njim so Ljubljana (266.642), Maribor (129.359), Celje (38.317), Kranj (32.656) in Koper (22.738).

Novomeška kronika

OSKRBA S KAVO BOLJŠA — Po novomeških trgovinah je bilo te dni dobiti kavo skoro ob vsakem času, tako da pomanjkanja tega poživila ni več. Pač pa se prodaja s pralnimi praški ni prav nič izboljšala in tudi olja še ni vselej na policah.

PROMET SPET NORMALEN — Koštialova ulica je bila zadnjih 14 dni razkopana zaradi polaganja telefonskih kablov, tako da se vozila niso mogla srečati in je bil promet precej oviran. Te dni so cesto zasuli, promet je spet normalen, kar je zlasti dobrodošlo pešcem. V času del se niso imeli kam umikati, ker ni pločnika.

ZELO OBISKANA PLOŠČAD — Le nekaj dni je, odkar so začeli v restavraciji in slaščičarni Šolskega centra za gostinstvo na Glavnem trgu streči na prostem, pa se je že pokazalo, da je bila to dobra poteza. Ves dan so bile mize pod senčniki zasedene. Poleti si gostje želijo takih lokalov in, kot kaže, prav na Glavnem trgu, kjer lahko opazujejo vsakdanji vrvež.

ZA KOGA JE MOST? Konzolni most čez Krko pod železniško progo je bil grajen za pešce, pa jih bodo biciklisti in mopedisti kmalu izrinili. Čeprav tu ne smejo voziti, tega nihče ne upošteva. Sprva so se vozili samo kolesarji, zdaj so si začeli most objestno prilaščati mopedisti. Precej Romov je med njimi!

VRSTA ZA KURETINO — Na tržnici je zadnje čase vselej dolga vrsta čakajočih pri obeh kioskih, kjer prodajajo kurje meso in drobovino ter puretino. Zlasti ob petkih morajo stranke čakati tudi po pol ure, da dobijo zaželeno. Sicer pa je na stojnicah običajno dobra založenost, pozna pa se konkurenca pri cenah. Paradižnik je včasih dobiti tudi po 10 din kilogram, breskve pa po 25 din. Slive prodajajo po 30 din, jajca po 4 din, solato po 20 dinarjev kilogram. Dinje, ki so sprva veljale več kot 70 din kilogram, je zdaj dobiti po 25 dinarjev.

Ena gospa je rekla, da je uganila, zakaj je prometni znak pri izhodu ulice od tržnice navzdol na Glavni trg že več mesecev postrani. Najbrž zaradi solidarnosti do mnogih pijancev . . .

BREŽIČANI V VRSTI ZA KRUH – V Brežicah se dolge vrste ne delajo samo pred mesnicami, ampak tudi pred prodajalnami kruha. Prizor, kakršnega smo s fotoaparatom zabeležili prejšnji teden pri semaforskem križišču, je skoraj na las podoben sliki iz kakšnega obmorskega kraja, kjer potrpežljivi turisti čakajo tudi po več ur na kilogram kruha. (Foto: I. ZORAN)

Načrtovani glavobol

Nova petletka ne bo prinesla brežiški občini niti ene" nove celodnevne šole – le delež republiki „zabetoniran"?

Od novega šolskega leta, ki že krepko trka na duri, si ne more osnovno šolstvo v brežiški občini obetati niti najmanjše pridobitve. Nobenega novega oddelka podaljšanega bivanja ne bo, da o novih celodnevnih šolah niti ne govorimo. „Še nad tem, kar je, visi Damoklov meč," je slišati najbolj črnogledе.

Medtem ko je usoda za šolsko leto 1980/1981 vsaj približno začrtana in torej znana, pa je skoroda nemogoče predvideti podobo in stanje na izobraževalnem področju čez pet let. Novo petletko je namreč potrebno načrtovati na podlagi izhodišč (dohodka) minulega leta in ob doslednem upoštevanju ustalitvenih ukrepov, ki jih temeljito izvajamo letos. Z zategovanjem vajeti se ožijo tako imenovani „manevrski" prostor in denarne možnosti, zato pogled v srednjeročno prihodnost upravičeno vzbuja strah in povzroča glavobole.

Sestavljalci planskih dokumentov za vzgojnoizobraževalno dejavnost v brežiški občini so nekaj teh tegob že izkusili. Naj so številke pisali s še takim spoštovanjem in v kaligrafskem slogu, niso nikoli mogli priti do zadovoljive vsote. Tako so v osnutek za prvo razpravo zapisali, da bo za osnovno izobraževanje v naslednjem srednjeročnem obdobju vsako leto na voljo enako denarja, skupaj pa premalo. Zato so se že vnaprej (v osnutku) odrekli uvedbi novih celodnevnih šol in celo oddelkom podaljšanega bivanja.

Precej hude krvi je pri delegatih brežiške izobraževalne skupnosti povzročil v osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih novega plana republiške izobraževalne skupnosti navedeni delež, ki naj bi ga združevale Brežice hkrati z drugimi občinami v Sloveniji za izvedbo nalog skupnega pomena. Brežiška izobraževalna skupnost bi morala po tem „ključu" v srednjeročnem obdobju združevati 21 milijonov dinarjev s tem, da bi se njen prispevek iz leta v leto povečeval. To se zdi brežiškim načrtovalcem nerazumljivo in tudi neutemeljeno, saj sami pri sestavljanju lastnih planskih dokumentov tega povečevanja niso mogli predvideti, ampak so zapisali, da ne bo moč dati leta 1985 za lastno izobraževanje niti dinarja več kot prvo leto novega srednjeročnega obdobja. Kaže, da se bodo morali s predvidenim tudi dokončno sprijazniti, saj so bili do zdaj zaman tudi vsi ugovori, s katerimi so želeli vplivati na spremembo prispevnega ključa za republiko.

BREŽIŠKE VESTI

PONOVLJENA SEJA

Za včeraj so Brežičani ponovno sklicali sejo zbora združenega dela občinske skupščine. Dnevni red je bil v bistvu isti kot neuspeli sklic ob koncu julija. Med drugim naj bi bili na včerajšnji seji obravnavali pripravo srednjeročnih planskih dokumentov, se izrekli za osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi enote za upravljanje s stavbnimi zemljišči, sklepali o kompenzaciji razlik med nabavno in prodajno ceno svinjskega mesa v občini, soglašali z ustanovitvijo invalidske delavnice in spregovorili o drugih vprašanjih.

ZA STRUŽNICO – Na Jesenicah na Dolenjskem si domačini najraje poiščejo delo v bližini. Tako se tudi ženske odločajo za moške poklice, zato takle prizor v Kovinoplastu ni nič neobičajnega. (Foto: J. Teppey)

Novo v Brežicah

GRADBIŠČE ZA KURJAVO – V ozadju Zavoda za kulturo že nekaj tednov potekajo zemeljska dela za objekt skupne centralne kurjave na tem območju.

VABILO NA IZOBRAŽEVANJE – Brežiška delavska univerza pripravlja najrazličnejše oblike izobraževanja tudi v novem šolskem letu. Kandidati lahko prek te ustanove pridobijo osnovno, srednjo in višje stopnje izobrazbe, se usposabljajo za samoupravljalce in družbenopolitične delavce. Natančnejši vpogled v izobraževalne oblike je razviden iz vabil k vpisu, ki so jih namestili na opaznih javnih mestih vzdolž brežiških ulic.

Rezultati gospodarjenja ugodni

V letošnjem prvem polletju dobri rezultati gospodarjenja v sevniški občini – Večji družbeni proizvod, dohodek, izvoz – Izgube le v Jugotaninu

Čeprav bo občinski izvršni svet obravnaval polletno bilanco gospodarjenja v sevniški občini verjetno na prvi seji po poletnih počitnicah, nam je vodja analitsko-planske službe pri skupščini občine, Ljubo Motore, že sedaj „postregel" z nekaterimi podatki. Rezultati so zaenkrat ugodni, ni pa mogoče napovedovati, kakšne bodo analize gospodarjenja po devetih mesecih. Poznavalci sodijo, da se utegne slika poslabšati.

V primerjavi z lanskim prvim polletjem je sevniško gospodarstvo povečalo celotni prihodek za 27 odstotkov, negospodarstvo pa za poldrug odstotek manj. Izvozno usmerjenost morda najbolje označuje podatek, da je sevniško gospodarstvo doseglo 81 odstotkov več celotnega prihodka od izvoza kot lani, kar vliva precej poguma, čeprav podatkov o uvozu nismo dobili. Družbeni proizvod občine je v prvih šestih mesecih porasel za 29 odst., za prav toliko pa tudi čisti dohodek občine. Samo v gospodarstvu je številka še za odstotek višja. Osebna in skupna poraba sta se povečali za 18,6 odstotka, precej več sredstev kot lani je bilo vloženih v razširjeno reprodukcijo. Za več kot 150 odstotkov se je povečala čista akumulacija. V poslovni sklad so v gospodarstvu izločili kar za 237 odst. več sredstev, v občini pa 215 odst. več.

Zaposlenost v sevniški občini se je v tem času povečala za 3,5 odstotka, produktivnost pa se je povečala za četrtino oz. v gospodarstvu za 27 odstotkov. Popvrečni čisti osebni dohodek je bil 7.079 dinarjev, kar je za 15,8 odst. več kot v enakem lanskem obdobju. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu je bil 6.913 dinarjev, v negospodarstvu pa 8.066 dinarjev. Najdebelejše kuverte v gospodarstvu – prek devet tisočakov – so dobivali delavci v ONPZ „Bohor", GG Brežice Kooperacija in POZD Marije Vidic, v negospodarstvu pa v Šolskem centru in Lekarni – prek 10.000 dinarjev. Pod 6.000 dinarjev je bil osebni dohodek v Jutranjki, v tozdih Radna in Baby ter v Kmetijskem kombinatu – v tozdih Klavnica in Trgovina. Manj kot 7.000 dinarjev pa so prejemali zaposleni v OVU „Ciciban", Domu Impoljca in Trubarjevem domu v Loki. Stvarni osebni dohodek v sevniški občini je ob 29-odstotnem povečanju življenjskih stroškov padel za več kot 10 odstotkov.

Ob pregledovanju analize gospodarjenja v letošnjem prvem polletju bo občinski izvršni svet zanesljivo namenil precej pozornosti edinemu izgubarju Jugotaninu, ki je v prvih šestih mesecih letos spet „ustvaril" za 17,3 milijona dinarjev izgube, kar je sicer za 11,5 odst. manj kot v enakem obdobju lani, toda še vedno dovolj, da povzroča velike skrbi začasnemu kolektivnemu poslovodnemu organu, saj je namesto predvidenega nosilca hitrejšega razvoja sevniške občine postal ovira boljšim gospodarskim rezultatom v občini.

PAVEL PERC

POSODABLJAJO CESTO DO POKOPALIŠČA – Že sredi aprila letos so krajani Ceste na Dobravo in Trubarjeve ceste pričeli posodabljati okoli kilometer cestišča ob strokovni pomoči cestne službe pri sevniški krajevni skupnosti. Sredstva so krajani zbrali že pred dvema letoma, opravili pa so tudi vsak prek 100 ur prostovoljnega dela. Računajo, da bodo položili asfalt na glavni cestni žili do pokopališča še pred dnevom mrtvih. (Foto: D. Rustja)

SEVNIŠKI PABERKI

PRAV NIČ STABILIZACIJSKO – Meščani stare Sevnice, posebno tisti, ki stanujejo ob magistralni železniški progi na Kvedrovi cesti, se hudujejo na železnico. Pravzaprav je ogorčenje na prvi pogled odveč, saj jim vrli železničarji nočejo nič slabega. Moti jih le, ker se po njihovem z družbenimi sredstvi na železnici ne ravna najbolj smotrno. To utemeljujejo z lastnimi opažanji, kajti ne morejo razumeti, da morajo progovni delavci na železnici v dobrem letu kar trikrat kopati jarek ob progi v dolžini okoli 250 metrov, položiti vanj kabel in ga zasuti. „Cremonijo" so prvič opazili junija lani, drugič junija letos in tretjič sredi avgusta. Vsakokrat je delo na istem mestu po kaka dva dneva opravljalo ducat delavcev. „Delamo, kot nam odredijo šefi," so nam povedali delavci. Kakšnega šefa, ki bi nam odgovoril, ali ne bi bilo bolj gospodarno, da bi že prvič položiti v skopane jarke vse tri kable, nismo uspeli dobiti. Morda pa bo le kdo pojasnil neznanko?

SEVNIŠKI VESTNIK

Brigadirji so se izkazali

Mladinci iz krške občine letos na republiški in zvezni delovni akciji – Oskrbo brigade naj bi v prihodnje prevzelo več delovnih organizacij – S Palića se bodo vrnili po 30. avgustu

Ne kaj dni je le kar se je z republiške akcije Kras 80 vrnila mladinska delovna brigada iz krške občine. Brigada, ki je štela 41 mladincev in mladink, pretežno iz Krškega, je v junijsko – julijski izmeni pomagala pri gradnji vodovoda v Kostanjevici na Krasu.

Brigada je osvojila vsa možna priznanja, ki jih podeljujejo na tej akciji: trak akcije, priznanja udarniških dni v obeh dekadah in priznanje izrednega udarništva. Poleg tega je dobilo 12 brigadirjev naziv udarnika, večje število pa je bilo pohvaljenih.

Krški mladinci pa se niso izkazali samo na trasi, ampak so razvili pestro brigadirsko življenje tudi v naselju. Priredili so in se udeležili več športnih in kulturnih manifestacij. Veliko časa so posvetili idejnopolitičnemu delu, tako da so lahko kar 10 brigadirjev predlagali za sprejem v ZK.

Mladinci iz krške občine se udeležujejo tudi zvezne mladinske delovne akcije. V sestavi brigade, ki jo je na urejanje okolja in čiščenje Palićkega jezera poslala pobratena občina Bajina Bašta, je 14 Krčanov. Brigada bo delala na Paliću do 30. avgusta.

Te skupne brigade ne vodi štab s komandantom, marveč je vodenje kolektivno. Najvišji organ je brigadna konferenca s predsednikom. Kolektivno vodstvo so na zvezni akciji uvedli prvič in pravijo, da se je dobro obneslo.

Pokrovitelj krškega dela te brigade je podjetje SOP Krško. Ta delovna organizacija je do zdaj vedno gmotno podpirala mladinske delovne akcije. Občinska konferenca ZSMS v Krškem ugotavlja, da je preskrbovanje brigadirjev za eno delovno organizacijo preveliko breme. Zato so se odločili pripraviti samoupravni sporazum, s katerim naj bi oskrbo brigadirjev prihodnje leto prevzelo več gospodarskih in drugih delovnih organizacij iz občine.

I. Z.

OBČINA BREZ TABORNIKOV

Med vsemi šestdesetimi slovenskimi občinami je krška edina, ki nima nobenega tabornika. Ugotovitev že dolgo bode v oči, saj je res težko razumeti, da v občini, kjer je družbenopolitično življenje dobro razvito in tudi spodbud za uvajanje novih oblik ne manjka, taborniška organizacija še ne deluje. Za odpravo te pomanjkljivosti se je zavzela občinska konferenca ZSMS. Tako kaže, da bo moč videti prve tabornike v tej posavski občini že jeseni.

ZABAVNE IGRE

Občinska konferenca ZSMS pripravlja za konec avgusta v Kostanjevici prve občinske mladinske zabavno športne igre. Na njih se bodo udeleženci pomerili v najrazličnejših veščinah. K sodelovanju so povabili vse aktive v občini. Če se bodo igre obnesle, jih bodo priredili poslej vsako leto.

PRVIČ BREZ IZGUB

V krški tovarni celuloze in papirja „Djuro Salaj" po daljšem času v nobeni izmed temeljnih organizacij združenega dela niso zabeležili izgube. To je pokazal polletni obračun fizične proizvodnje in njenega finančnega učinka. Nekoliko manjši od načrtovanega je le izvoz, vendar je le-ta po vrednosti presegel uvoz kar za nekaj več kot milijon dolarjev!

KRŠKE NOVICE

TUDI Z INDUSTRIJO – Z njo naj bi poslej bolje sodelovala obrt v krški občini. Oddelek za gospodarstvo občinske skupščine je z anketo povprašal industrijo, kakšno delo bi lahko ali rada odstopila obrtnikom-kooperantom. Nekaj odgovorov je že prišlo in povedo, da bi do takega sodelovanja lahko kaj kmalu prišlo.

S 6 NA 10! – To je cilj, ki naj bi ga v krški občini dosegli ob koncu naslednjega srednjeročnega obdobja, ko naj bi prišlo na 100 prebivalcev 10 telefonov. Ob tem bi seveda morali občutno povečati tudi število zunanjih zvez, sicer bodo telefoni zvonili v prazno. Za to ima PTT podjetje le 15 odstotkov lastnih sredstev in lahko računa na 30 odstotkov kreditov. Kdo bo pokril razliko, je vprašanje, na katerega danes še nihče ne more odgovoriti.

LETOS PRELEPO – Vreme je bilo za vse otroke, ki so že preživeli 15-dnevni oddih v pionirski počitniški bazi krške občine pri Nerezinah na otoku Lošinju, res ugodno. Z zadnjo izmeno v petih kolonijah se bo tam zvrstilo več kot 500 osnovnošolskih in predšolskih otrok.

NOVO DO JESENI – V krškem Delavskem domu bodo novo programsko sezono pričakali z dvema pomembnima dopolniloma veliki dvorani tega poslopja. Izoljšali bodo akustičnost njenega odra in uredili „svetlobni park". Ta je res sodoben in bo zagotovil gostujočim igralskim in drugim skupinam možnost za boljšo izvedbo njihovih programov.

KRŠKI TEDNIK

Papirnati sklepi o varstvu

Letos je bilo kar 90 trebanjskih otrok odklonjenih ob razpisu za sprejem v vrtec

Dasiravno je bilo že na zadnji seji trebanjske občinske konference SZDL znano, da sta skupnost otroškega varstva in trebanjski otroški vrtec našla prostor za 34 malčkov, ki bi bili sicer odklonjeni, so delegati kljub temu sprejeli sklep, da je treba do septembra poskusiti najti rešitev še za ostale. September je tu, kaj več od že narejenega pa kljub sklepu, da se bodo ob tem problemu angažirale vse družbenopolitične organizacije in organizacije združenega dela, vendarle ni bilo narejenega.

Tako bodo s septembrom začeli hoditi v obnovljene prostore stare šole, kjer bi sicer morale biti strokovne službe SIS, trebanjski malčki. V že obstoječem vrtcu, za katerega so se ob izgradnji leta 1975 spraševali, kako ga bodo zapolnili, pa bodo pripravili prostor za 34 najmlajših varovancev vrtca, v tako imenovanih jaslih. Žal pa bo ostalo več kot 90 otrok prepuščenih iznajdljivosti staršev. Vsi dosedanji poskusi, s katerimi so si v Trebnjem prizadevali pridobiti za varstvo otrok gospodinje in upokojenke, pa so ostali brez rezultatov. Skupščina skupnosti otroškega varstva je tudi letos zadolžila vrtec v Trebnjem, da organizira varovanje otrok doma, vendar, kot kaže, tudi ponovni poziv ne bo kaj prida zalegel.

Seveda so vse to samo začasne rešitve, ker je gradnja novega vrtca nujna. Vendar za kaj takega, vsaj zdaj, primanjkuje denarja. Denar naj bi po posebnem samoupravnem sporazumu zagotovile organizacije združenega dela. Prav one bi morale biti zainteresirane za čim hitrejše reševanje tega vprašanja, saj zaradi pomanjkanja mest v vrtcu, trpi tudi produktivnost delavcev, če ti ne vedo, kam z otroki. Zato bo skupnost otroškega varstva predlagala, da se otroško varstvo opredeli kot prednostna naloga v naslednjem srednjeročnem obdobju. Seveda pa ta naloga ne bi smela biti sprejeta samo na papirju, saj se lahko vprašanje varstva otrok še bolj zaostri. Z razvojem gospodarstva se v Trebnjem veča potreba po strokovnjakih, ki bodo za svoje otroke potrebovali vrtce. In vprašanje je, če bodo hoteli prihajati novi, a to vprašanje ne bo kmalu u razrešeno.

J. S.

KAM Z OTROKI? – Tile malčki so imeli srečo, da so dobili prostor v otroškem vrtcu. Kje pa se bodo znašli ostali otroci, ki te sreče niso imeli? Kdo ve? V Trebnjem se doslej na razpis za varstvo otrok doma ni javila niti ena družina. Če pa bi se katera le premislila, lahko svojo ponudbo pošlje otroškemu vrtcu v Trebnjem ali skupnosti za otroško varstvo.

Iz kraja v kraj

KAKO POLEPŠATI KRAJ – Priprave na srečanje pobratenih krajevnih skupnosti, ki bo letos septembra na Mirni, so že steklе. Odgovorni tačas razmišljajo, kako bi pričakali udeležence. Zraven seveda šteje tudi urejenost kraja, s katero pa Mirenčani sami niso pretirano zadovoljni. Še posebej bi radi uredili in prebarvali pročelja hiš, vendar za to manjka denarja. Če pa bi bili pripravljeni sodelovati prebivalci, bi se to do jeseni še dalo narediti.

VSE ZA TURIZEM – V petek popoldne so se lahko na bencinski črpalki mnogi naučili, kako se natoči bencin. Čeprav je bila na črpalki velika gneča, so bili vsi črpalkarji v bližnjem bifeju, vozniki pa so se morali znajti, kot so vedeli in znali. Tako sta bila tisti čas v Trebnjem dva cirkusa: brazilski, ki je ravnokar postavljal šotore, in trebanjski na črpalki. Ni kaj, velike pridobitve za turizem.

TREBANJSKE NOVICE

Dolgovi obrtnikov se kopičijo

138 obrtnikov iz občine dolguje interesnim skupnostim več kot 4,3 milijona din — Dolgovi se vlečejo že tri leta, najtežje pa je s „tujimi" avtoprevozniki

Od 241 obrtnikov, kolikor jih je prijavljenih v črnomaljski občini, jih je konec junija 138 dolgovalo skupaj kar 4,373.572 dinarjev prispevkov za samoupravne interesne skupnosti, in to brez prispevkov za zdravstveno zavarovanje, ki se zbirajo na regionalni zdravstveni skupnosti v Novem mestu.

Teh dobrih 4,3 milijona dinarjev dolga se od zbirne stopnje 18,41 odstotka: osnove nabira že lep čas, saj so nekateri obrtniki dolžni denar že tri leta; v tej vsoti pa še ni zajeto letošnje leto, ki tudi gotovo ne bo minilo brez starih dolžnikov, saj so na črnomaljskem Knjigovodskem centru, ki ureja te zadeve za interesne skupnosti, šele pred kratkim dobili davčne osnove obrtnikov, na podlagi katerih jih bodo terjali za prispevke.

Kaže, da bo poslej ta denar lažje izterjati, saj je v veljavi nov zakon, ki dovoljuje, da prispevke za interesne skupnosti od dolžnikov izterjajo kot davke: če dolžnik ne plača, lahko uveljavijo prepoved izplačevanja denarja z žiro računa.

Največ težav pri plačevanju teh prispevkov imajo s tistimi obrtniki, ki ne živijo v občini; pri lanski izterjavi je bilo kar 33 takih, ki jih niso vedeli kje iskati. V Knjigovodskem centru sicer ne zanikajo, da imajo težave tudi z domačimi obrtniki, vendar se da pri teh dolžnikih marsikaj precej doseči s pogovorom in prepričevanjem. Med dolžniki je največ avtoprevoznikov, ker je prav teh največ takih, ki so sicer prijavljeni v občini, vendar tam ne živijo.

A. BARTELJ

PRESTAVILI TELEFONSKE DROGOVE

V Starem trgu imajo že od spomladi novo avtomatsko telefonsko centralo, vendar še vedno ne dela, ker je treba iz Črnomlja potegniti novo linijo, to pa naj bi naredili šele, ko bodo končana dela pri posodobitvi ceste. Ker je bil predračun za prestavitev drogov kar 260 tisočakov, je to delo prevzela krajevna skupnost. Doslej so krajani dvakrat pripravili prostovoljno delovno akcijo in prestavili 20 drogov. Kolikor bodo sami naredili, toliko bo račun manjši.

POŠTA Z ZAMUDO

Kako odmaknjen od prometnih poti je Stari trg, se vidi tudi po tem, da pošta pride v ta kraj šele ob 4. uri popoldne. Kdor je blizu, stopi sam na pošto po pismo ali časopis, ostali pa tako pošto kot časopise dobijo naslednji dan ali celo čez dva dni.

90 ZDOMCEV IZ KS VINICA

Krajevna skupnost Vinica obsega 27 vasi, šteje pa blizu 2.350 prebivalcev. Zaposlenih je 716 krajanov, od tega 267 v krajevni skupnosti, večina teh v Novoteksovem tozdu. Čeprav se je število zdomcev v zadnjih letih zmanjšalo, jih je iz teh krajev, iz katerih ljudje zaradi skope zemlje že sto let odhajajo s trebuhom za kruhom, še vedno okoli 90. Prav tako je v tej nerazviti krajevni skupnosti še vedno sorazmerno veliko ljudi, ki jim zemlja daje edini dohodek.

ČRNOMALJSKI DROBIR

TEŽKA POT — Prebivalci Sadeža se pritožujejo, da so stopnice, ki vodijo od tega naselja do pošte zlasti za starejše ljudi prav nevarne. Pri ureditvi teh stopnic so pripravljeni sami pomagati, vendar nameravajo stopnice urediti, ko bo zgrajena nova stavba, v kateri bo postaja milice, prostori za družbenopolitične organizacije in še kaj. Prebivalci Sadeža se (upravičeno) boje, da bo treba na to še dolgo čakati.

LE TRI MIZE — V Vinici je v gostinskih lokalih kaj malo prostora. Sedaj adaptirajo Školnikovo gostilno, tako da domačinom in obiskovalcem ostane v samem kraju le še bife, kjer pa so s prostorom hudo na tesnem, saj ga je le za tri mize. Ostane pa še restavracija v kampu, kjer pa se ni treba stiskati.

ZDRAVSTVENA POSTAJA — V Vinici črnomaljski Gok gradi novo zdravstveno postajo, ki jo prebivalci Vinice in sosednjih slovenskih pa tudi hrvaških vasi res potrebujejo. Dokler gradnja ne bo končana, deluje ambulanta v zasilnih prostorih v hiši, kjer je tudi krajevna skupnost in matični urad.

Črnomaljski poročevalec

Kolpa, raj kopalcev in čolnarjev

V vročih poletnih dneh lepše na Kolpi kot na morju — Nagajajo le komarji

V vročih julijskih in avgustovskih dneh je bila dobro obiskana Kolpa v Dolu v **kočevski občini pa tudi nad in pod to vasjo. Prvo nedeljo v avgustu je bilo v Dolu in okolici okoli 100 osebnih avtomobilov, s katerimi so se pripeljali kopalci. To je gotovo rekord za Dol.**

Največ avtomobilov je imelo ljubljansko in novomeško registracijo, bili pa so tudi iz drugih krajev domovine in iz tujine: Nemčije, Avstrije, Francije in celo Švedske. Nekdo je pripeljal kopalce celo z vozom na „eno konjsko moč" in se hvalil, da se požvižga na „parne" in „neparne".

Kolpa je bila v vročih poletnih dneh osvežujoča, a ne prehladna, čeprav tu še hitro teče. V njej ni bilo le mnogo kopalcev, ampak tudi precej čolnov; kajakov, kanujev in plastičnih čolnov. Nekdo je preizkušal radijsko vodeni čolniček.

Čolnov je na Kolpi vsako leto več in sicer vse od Dola do Osilnice. Sem jih pripeljejo ljubitelji čolnarjenja iz Hrvaške in Slovenije ter tujci. Čolnarji ugotavljajo, da je Kolpa zanje raj, ribiči pa se jeze nanje, ker jih ovirajo pri ribolovu in jim plaše ribe.

Žal poleti v Kolpi poginjajo ribe. Vzrok za to še raziskujejo. Ribolov je vedno slabši. Gotovo bi bilo bolje, če bi spet popravili jezove. Zdaj vsi puščajo, nekateri so popolnoma podrti. Zato je vode v strugi manj, hitreje priteka in odteka, poleg tega pa se hitreje ohladi in segreje. Zaradi tega je rib v Kolpi manj, ribiči in krivolovci jih lahko hitreje polove. Ob hitrih temperaturnih spemembah (in uporabi pralnih in drugih praškov) ribe hitreje poginjajo.

ŠOTORI OB KOLPI — V poletnih dneh se marsikdo odloči za šotorjenje ob Kolpi, čeprav v kočevski občini ni urejenega nobenega kampa. Na fotografiji: avgusta v Dolu. (Foto: Primc)

Več domačinov, manj tujcev

V sedmih mesecih že prek 10.000 nočnin

V hotelu Pugled v Kočevju so do konca julija zabeležili 10.143 nočnin ali 362 več kot v istem obdobju lani. Več so imeli domačih nočnin — 9.186 (lani 8.748), manj pa tujih in sicer 957 (lani 1.033).

Tujih nočnin je bilo manj predvsem zato, ker so hotel že čez dan zasedli domači gostje. Tujci so vpraševali za prenočišča običajno zvečer ali celo kasno ponoči, ko je bil hotel že poln in so jih morali odkloniti. Zmanjšanje tujih nočnin je bilo največje februarja in junija, v ostalih mesecih pa je bilo tujcev letos približno enako kot lani.

V Kočevje je prihajalo te mesece tudi precej skupin izletnikov z avtobusi, ki so se zadrževali v mestu po nekaj ur. Izletniki so bili iz domovine in tujine. V poletnih mesecih je bil skoz Kočevje precejšen promet proti morju. Za to cesto se je že razvedelo po tujini, od domačinov jih tu potuje največ z registrskimi tablicami KR, LJ, CE in MB.

J. P.

NOV SERVIS

Stare lope in napol zidane objekte, kjer so bile do sedaj garaže in delavnice Cestnega podjetja Novo mesto, tozd Kočevje, so porušili. Tu bodo zidali nove stanovanjske bloke. Za gradnjo novega avtoservisa cestne baze je že določena lokacija ob vpadnici v Kočevje med železniško progo, Novomeško cesto in magistralno cesto Ljubljana–Brod na Kolpi. Tu bo še baza AMZ Slovenije „Pomoč–informacije" in skladišče železniškega transportnega podjetja.

A. A.

TD DOBILO HIŠICO

Turistično društvo (TD) Kočevje je končno le dobilo montažno hišico, v kateri je imel med gradnjo nove avtobusne postaje prostore SAP. Društvo bo v zamenjavo izpraznilo prostor, ki ga ima zdaj v zgradbi avtobusne postaje. Preselilo se bo takoj, ko bo lastništvo urejeno. Hišici bodo preuredili notranjost, fasado in polepšali okolico.

DROBNE IZ KOČEVJA

NAMA SE ŠIRI — Pri Nami so že začeli s pripravljalnimi deli za razširitev trgovske hiše. V dozidanem delu ne bodo pridobili le novih prostorov za prodajalno, ampak tudi prostore za restavracijo, skladišča in stranske prostore. Hkrati bo treba preurediti promet okoli Name in parkirišča. Kočevje bo tako dobilo sodobno trgovsko središče, kar je že nujno, saj ima mesto že nad 8.000 prebivalcev.

VEČ ZA ZDRAVJE, MANJ ZA LEPOTO — Zdravil primanjkuje, lepotil pa je po vseh izložbah dovolj. Oboje je verjetno povezano z devizami. Ali ne bi namenili nekoliko več deviz za zdravila? Bolje je, da si zdrav, kot da si odišavljen in našminkan.

BODO LETOS UČBENIKI? — Šolske počitnice se končujejo. Starši in šolarji se boje, da se bo ponovila navada prejšnjih let, ko mnogo šolskih knjig ob pričetku leta ni bilo mogoče kupiti, ker še niso bile natisnjene ali pa so jih izdali v premajhni nakladi.

PO NEDOLŽNEM ZMERJANI — Pregovor pravi „Če potok slabo teče, je krivda pri izviru, ne na koritu". To velja tudi za našo preskrbo. Vedno manj blaga dobiš v trgovinah. Prodajalci slišijo zato marsikatero pikro, saj so prva tarča potrošnikov. Tudi zato gre veliko mladih iz trgovin v druge poklice.

KOČEVSKE NOVICE

Ceste, voda, stavbna zemljišča

Letošnje negospodarske in komunalne naložbe v metliški občini bodo vredne 36 milijonov dinarjev — Od čistilne naprave do asfaltiranja vaških poti

Vrednost za letos načrtovanih negospodarskih in komunalnih del v metliški občini znaša 36 milijonov dinarjev. Od tega odpade 26 milijonov dinarjev na nove naložbe, ostalo pa za vzdrževanje cest, ulic in druga dela.

Do sedaj so v okviru planiranih del že asfaltirali vaško pot od Jugorja do Sel, asfaltno prevleko je dobila tudi cesta od Krivoglavic do železniške postaje v Dobravicah; v krajevni skupnosti Rosalnice so dobili asfalt v Svržakih. Največja dela sodi dokončanje metliške čistilne naprave in priključitev zbiralnika S.

Za letos pa načrtujejo še dokončanje in priključitev zbiralnika C na čistilno napravo. V planu je tudi posodobitev ceste od Radovice do Ostriža; 1.200 m asfalta na tej cesti je dolg metliške občine za posodobitev ceste Radovica–Sošice v okviru spominskega območja Žumberak–Gorjanci, 3 km spada pod občino Ožalj, 4 km pa pod Jastrebarsko.

V planu negospodarskih investicij je za letos tudi začetek del pri rekonstrukciji križišča pri Pildu, gradnja nove avtobusne postaje, preselitev smetišča, vodovod Radoviči–Božakovo ter vodovod v krajevni skupnosti Podzemelj.

o Nared so tudi načrti za posodobitev 4 km ceste Grabrovec–Metlika. Ta dela bodo v kratkem začeli in računajo, da bodo letos asfaltirali okoli dva kilometra ceste skozi vas in naprej proti Metliki.

Za letos načrtujejo še komunalno opremljanje stavbnih zemljišč ob Trdinovi poti ter križišča pri samopostrežni ter ureditev okolice stolpičev in Ceste 1. maja.

A. B.

ŠPORTNA IGRIŠČA V KS

Za urejanje športnih igrišč v krajevnih skupnostih v metliški občini so zlasti mladi zelo zagreti. Tako ob pomoči telesnokulturne skupnosti delajo igrišča v Lokvici, Rosalnicah, na Radovici in v Metliki. V Rosalnicah je igrišče že asfaltirano, v kratkem pa ga bodo v Metliki pri Beti.

NOVO SKLADIŠČE — V kratkem bodo v Metliki odprli novo Mercatorjevo skladišče, v katerem je več kot 1.000 m2 prostora, stalo pa bo okoli 25 milijonov dinarjev. Do ponedeljka je v teh prostorih še odprta razstava pohištva.

SPREHOD PO METLIKI

GOTOVO JE OD VSEH BELOKRANJSKIH KOPALIŠČ najbolj urejeno ono na Primostku, katerega vzdržuje semiška Iskra, zato ni nič čudnega, če je med kopalci tudi veliko Ljubljančanov, Mariborčanov, v vodo pa se namoči tudi kak drug državljan. Bilo bi jih šesveč, če bi stala ob cesti Metlika–Gradac tabla, ki bi opozarjala, da se je na Primostku moč ohladiti v vodi. Asfaltirati bi bilo treba še cesto, pohvalno pa je, da so postavili pred dnevi nove lesene stopnice za v vodo. Stare so bile že precej razmajane in nerodneži so se zapeljali v Kolpo kar po hrbtenici. To pa najbrž ni bilo najprijetneje.

NA VINOMERU BO PRECEJ veselo 24. avgusta. Lovci pripravljajo za ta dan veselico, na kateri ne bo manjkalo lovskih specialitet, pripreditelji obljubljajo bogat srečolov, na svoj račun pa bodo prišli tudi vsi tisti, ki radi plešejo. Na plesišče jih bo zvabil Henček s svojimi fanti, ki bodo igrali in prepevali tja do polnoči. Če bo dan brez dežja, bo pod staro lipo na Vinomeru zabavno kot že dolgo ne.

POČITNICE GREDO POČASI H KRAJU, zato ni nič čudnega, če je videti po mestu starše z velikimi paketi, v katerih so zvezki, učbeniki in druge šolske potrebščine. Vsak čas bo konec brezskrbnosti, zamenjali jo bodo šolski zvonec, domače in tihe naloge, spraševanja, ocene, zagoreli, a strogi učitelji, profesorji. No, starši imajo že zdaj skrbi: kje takoj po dopustu dobiti denar za nakup vsega, kar potrebujejo otroci za brezplačno šolanje.

metliški tednik

Naprej na komunalnem področju

Še naprej dodatno združevanje denarja za ceste, razsvetljavo in olepšavo naselij

Do sredine avgusta je bilo v javni razpravi dopolnilo (aneks) k samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev za vzdrževanje in obnavljanje komunalnih objektov in naprav skupne rabe v občini Ribnica.

Dopolnilo predvideva, da bo komunalna skupnost v naslednjih petih letih za te namene potrebovala prek 58 milijonov din: za odplačilo posojil za posodabljanje občinskih cest 14,5 milijona din; za vzdrževanje občinskih cest, mostov in prometne signalizacije 19 milijonov din; za čiščenje naselij in zelenic 3,67 milijona din; za tokovino in vzdrževanje javne razsvetljave 4,9 milijona din, pomoč za vzdrževanje in upravljanje kanalizacije in čistilnih naprav 1,5 milijona din, za nakup avtomobila za odvažanje smeti 1,5 milijona din, za obnovo občinskih cest 11,3 milijona din, ostalo (2 milijona din) pa za poslovanje komunalne skupnosti.

Večji del tega denarja (35,660.000 din) bo komunalna skupnost pridobila od taks za motorna vozila, bencin itd. Preostalih 22,700.000 din naj bi zbrali s predlaganim združevanjem sredstev. Podpisniki naj bi združevali en odstotek kosmatih osebnih dohodkov (že doslej so na podoben način združevali 0,75 odstotka). Brez predlaganega zbiranja denarja ne bi mogli uresničiti vsega, kar so si zastavili in kar na komunalnem področju potrebujejo.

J. P.

Ribnici kanalizacijo

Tudi novo avtobusno postajo

Te dni si v ribniški krajevni skupnosti prizadevajo, da bi postorili še vse, kar so zapisali v letošnji načrt. Tako se dogovarjajo s cestnim podjetjem za asfaltiranje Gallusovega nabrežja ob Bistrici v Ribnici. Denar imajo zagotovljen.

Večji del Ribnice in okoliških naselij — Jurjevica, Sajevec, kot in še nekatera so že dobila nove telefonske priključke. Del Ribnice (Prešernova, Prečna, Vrtnarska ulica) telefonov še ni dobil, ker telefonskih vodov do tu še niso potegnili.

Vodstvo KS pripravlja načrt za naslednje srednjeročno obdobje. Glavne investicije bodo: dokončanje zdravstvenega centra, gradnja kanalizacije za Ribnico in gradnja nove avtobusne postaje. Za ta in druga dela bodo porabili denar samoprispevka, ki so ga že uvedli do leta 1983, še pred iztekom sedanjega pa bodo pripravili predlog za novega, saj bodo le tako lahko urejali Ribnico in ostala naselja v KS. Prvi krak kanalizacije od novega zdravstvenga doma do čistilnih naprav nameravajo zgraditi prihodnje leto. Vprašanje je, če jim bo uspelo, saj so to gradnjo načrtovali že letos in lani.

J. P.

NAKUP ZA ŠOLO — Šola je pred vrati. Nekateri že nakupujejo knjige, zvezke in druge šolske potrebščine. Navala še ni, pač pa se bo začel te dni. Na sliki: oddelek za šolarje v novi blagovnici v Ribnici. (Foto: Primc)

— Zakaj je bife v novi Mercatorjevi blagovnici vedno nabito poln?

— Ker so zasebne ribniške gostilne med sezono zaprte.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

CESTE NE BO — Cesta iz Ribnice prek Sajevca do Jurjevice tudi letos ne bo posodobljena. Asfaltirali je bodo le okoli 200 m, ostalo pa v prihodnjem letu. To je tudi ena večjih načrtovanih investicij v KS Ribnica, ki letos oz. v tem srednjeročnem obdobju ne bo uresničena, čeprav je bila obljubljena že ob sprejemu dveh samoprispevkov.

SLABŠA IZBIRA MESA — V mesnicah KZ Ribnica je letos nekoliko slabša izbira mesa, vendar oskrba ni kritična. Do slabše izbire prihaja zato, ker KZ odkupi za klavnico manj živine kot v preteklosti. Odkup je manjši, ker ni dovolj živine, saj so jo zaradi pomanjkanja krme preveč poklali spomladi.

VSEGADOVOLJ — V ribniških trgovinah je dovolj sladkorja, olja, kave in sličnega blaga, ki ga ponekod še manjka. Šepa nekoliko le še oskrba s pralnimi praški.

GOSTILNE ZAPRTE — Med glavno turistično sezono je večina zasebnih gostiln v Ribnici zaprta, ker so gostilničarji odrinili na letni dopust. V nedeljo, 10. avgusta, je bila v Ribnici odprta le Mercatorjeva restavracija, vsa ostala gostišča pa so bila zaprta; nedeljo prej pa je bila od zasebnih gostiln odprta le „Pildarčkova." Seveda so ob nedeljah zaprti tudi vsi bifeji, kar prihrani izletnikom in domačinom marsikateri dinar.

ULČARJU NOVO STREHO — Gostilno „Ulčar" v Ribnici obnavljajo. Dela so začeli pred približno tremi tedni. Gostilna bo dobila novo streho.

REŠETO

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

mali oglasi

SLUŽBO IŠČE

IŠČEM HONORARNO ZAPOSLITEV v gostinstvu ob sobotah popoldne in nedeljah. Naslov v upravi lista (3054/80).

SLUŽBO DOBI

IŠČEMO mlajšo upokojenko v Novem mestu za varstvo otroka na domu v dopoldanskem času. Dohodek po dogovoru. Naslov v upravi lista (3056/80).

KURJAČA za centralno kurjavo z izpitom išče hišni svet. Garsonjera na razpolago ob pogodbi za dopolnilno delo. Pismene vloge pošljite na upravo Dolenjskega lista pod šifro „KURJENJE ČEZ ZIMO".

STANOVANJA

V SEVNICI PRODAM trisobno stanovanje s centralno kurjavo, telefonom, garažo, kletjo ali zamenjam za primerno v Ljubljani. Ponudbe pod šifro „SEVNICA".

DIJAKOM ODDAM opremljeno sobo. Naslov v upravi lista (3055/80).

ODDAM opremljeno sobo dvema dijakinjama. Ragovo 5, Novo mesto.

DIJAKINJI IŠČETA SOBO v Novem mestu. Naslov v upravi lista (3051/80).

IŠČEM opremljeno sobo v Novem mestu. Borislava Čutura, Zalog 21.

ODDAM opremljeno sobo študentom. Naslov v upravi lista (3052/80).

PRODAM enosobno stanovanje v prvem nadstropju. Je vseljivo. Jože Valas, Stari trg 37, Trebnje.

Motorna vozila

PRODAM Z 750, letnik 1975, dobro ohranjeno. Mišo Lebar, Brezovska gora 10, Leskovec, tel. (068) 71–711 int. 41 do 14. ure.

PRODAM dobro vzdrževano in tehnično brezhibno Z 101 za gotovino. Tisu, Mestne njive 6, Novo mesto.

OBRTNIKI – ZASEBNIKI! Ugodno prodam kombi (zaprt) Z 750 special, letnik 1974, dobro ohranjen. Roman Golob, Vrbovce 14, Šentjernej.

PRODAM karambolirano Z 101, letnik 1976, prevoženih 55.000 km. Bruno Sever, Pot na Gorjance 9 a, Novo mesto.

PRODAM FIAT 750, letnik 1975. Slak, Šmihel 11, Novo mesto.

PRODAM LADO L, letnik 1977. Informacije po tel. 22–689 od 16. do 20. ure.

PRODAM dobro ohranjeno lado standard, letnik 1974. Bradač Dol. Polje 7/a, Straža.

PRODAM Z 750, letnik 1973. Tel. 22–331 int. 45, dopoldne – Virant.

ZASTAVO 101, letnik 1977, prodam. Košak, Dobruška vas 1, Škocjan.

PRODAM SPAČKA, letnik 1974. Knafelc, Milke Šobar 4. Ogled možen v popoldanskem času.

UGODNO PRODAM ŠKODO COUPE (ŠPORT), letnik 1974, in z 750 L, letnik 1973, vse v zelo dobrem stanju in registrirano do junija 1981. Merica Kržan, Gubčeva 8, Brežice.

UGODNO PRODAM R 4, star dve leti. Franc Progar, Kettejev drevored 41, Novo mesto.

PRODAM LADO 1200 L, prevoženih 16.000 km. Informacije po tel. (068) 23–158.

FIAT 125 P, letnik 1976, dobro ohranjen, ugodno prodam. Tel. 25–496.

PRODAM ŠKODO, letnik 1973 za 2,5 M, lahko tudi na ček. Matko, Gabrje 83.

PRODAM PRINZA 1200 C po delih ali celega. Alojz Hribar, Podbočje 36.

OPEL CADETT, generalno obnovljen, prodam za 7,5 M. Grmovšek, Stari trg 13, Trebnje.

PRODAM Z 101 L, letnik december 1978. Mišjak, Majde Šilc 16, Novo mesto.

PRODAM VW. Anton Ban, Vel. Brusnice 55.

DVA 126 P prodam ali zamenjam za večji avto (lahko nevozen). Tel. 21–287 dopoldne.

PRODAM Z 101, letnik 1975. Cesta herojev 32, Novo mesto.

PRODAM BMW 1800, letnik 1968, ali zamenjam za Z 750. Ogled vsak dan popoldne. Jože Bajuk, Bojanja vas 26, 68330 Metlika.

PRODAM dobro ohranjen fiat 124 special, letnik 1974, in kason 2X4 m. tel. 25–342 po 14. uri.

PRODAM tovornjak TAM 5000 in prinza 1200. Jože Kastelic, Zagorica 9, Mirna.

PRODAM LADO standard, letnik 1974. Rajko Erjavec, Nad mlini 43/6 Novo mesto.

PRODAM ZASTAVO 750, letnik 1969, v nevoznem stanju. Ruža Bevec, Mestne njive 4/11, Novo mesto.

PRODAM AVTO FORD TAUNUS XL 1300, letnik 1975. Informacije na tel. (068) 71–462 od 6. do 15. ure.

PRODAM Z 750, letnik 1969. Anton Novak, Loka 22, Šentjernej.

PRODAM LADO 1300 S, letnik 1977. Janez Kramarič, Jerebova 14 Novo mesto, tel. 23–436 Kovačič.

PRODAM R 4, letnik 1975 in mercedes 328 kiper. Alojz Mežič, Mali Podlog 17, Krško.

PRODAM Z 101, letnik 1974. Jože Kržan, Mali Podlog 10, Krško.

PRODAM AMI 8, letnik 1972, prevoženih 52000 km, v odličnem stanju, na novo registriran. Jože Šilc, Goriča vas 90, Ribnica, tel. (061) 861–095.

PRODAM Z 101, letnik 1973, registrirano do julija 1981. Jerman, Krka 3 a, Novo mesto.

PRODAM Z 750. Andrej Cekuta, Dol. Prekopa 1, 68311 Kostanjevica na Krki.

PRODAM nov neregistriran moped na štiri brzine. Žabja vas 37, Novo mesto.

PRODAM obnovljeno Z 101 de lux, letnik 1975. Informacije dobite v lokalu „Bife pri Miri", Stopiče 55.

PRODAM dobro ohranjeno Z 101, letnik 1978. Tel. 22–019.

PRODAM dobro ohranjen opel kadet CL, letnik 1974. Cesta herojev 32/11, tel. (068) 21–723 int. 21 dopoldne.

PRODAM Z 750 lux, letnik 1971. Janez Kopina, Radovlja 7, Šmarješke Toplice.

PRODAM TAM 2001 kasonar, letnik 1972, v odličnem stanju. Nemanič, Podgrad 28, Stopiče.

PRODAM FIAT 1500 po delih ter harmoniko Weltmeister 120 basov in tri mikrofone s stojali. Stranska vas 58, Novo mesto.

PRODAM Z 101 comford, letnik 1979. Bojan Hribar, Gor. Kamence 1, tel. 24–026.

PRODAM

UGODNO PRODAM plinski in električni štedilnik. Marjana Kozine 9, Novo mesto.

PRODAM košnjo otave. Tomič, Loke, Straža.

PRODAM peč za centralno kurjavo 35 tisoč kkal. Anton Markovič, Dol. Polje 17, Straža.

PRODAM rabljen 140 l trofazni hidrofor. Pavlič, Vel. Bučna vas 39.

RABLJEN GRADBENI MATERIAL – ostrešje, opeko, vrata in okna – prodam. Informacije po tel. 71–048.

PRODAM skoraj novo leseno drvarnico in šupo 7 x 4 m. Jože Kalin, Dol. Gradišče 17, Šentjernej.

PRODAM dnevno sobo. Tončka Gornik, Drska 46, Novo mesto.

PRODAM črno-bel televizor. Informacije na tel 21–606.

UGODNO PRODAM dnevno sobo iz programa ETA v izmeri 3X4 m. Ima kotno omaro, zato jo lahko po želji kombinirate. Tel. 85–121.

PRODAM staro prešo. Košak, Dol. Maharovec 21, Šentjernej.

PRODAM rabljena okna in vrata z lesenimi roletami oziroma brez. Naslov v upravi lista (3046/80), tel. 171–211.

PRODAM pony express. Tel. 23–408.

PRODAM po ugodni ceni skoraj nov električni štedilnik na 4 plošče. Škrbec, Ratež 29, Brusnice.

NUJNO PRODAM barvni televizor Gorenje Safir. Dopoldne kličite na tel. 23–535, popoldne pa ogled na domu.

UGODNO PRODAM kompletno spalnico ter raztegljiv kavč z dvema foteljema in mizo. Veljko Praščević, Brljin 54 a, tel. 21–203 do 19. ure.

NOVE 12–13–14–15 in 16–colske gumi vozove za konjsko, volovsko ali traktorsko vprego prodam. Delamo tudi vse vrste osovin za prikolice. Dostava na dom ali po dogovoru. Stane Bulc, Jurčkova 73, Ljubljana–Rakovnik.

PRODAM psico, nemško ovčarko, in moško kolo. Mrgole, Šentjernej.

PRODAM dobro ohranjeno spalnico. Keber, Trdinova 5 A, Novo mesto.

PRODAM pristno rdeče vino od 30 l dalje. Cena je ugodna. Naslov v upravi lista (3047/80).

PRODAM dobro kravo, 6 mesecev brejo, s četrtim teletom. Ivanka Švirt, Črnomelj, 21. oktober 21.

POSEST

PRODAM vinograd v izmeri 10 a v Smolenji vasi (Laze). Lenart, Smolenja vas 11, Novo mesto.

PRODAM hišo s posestvom. Naslov v upravi lista (3048/80).

PRODAM dve parceli na Ratežu. Anton Lukše, Brvace 9, Grosuplje.

PRODAM kostanjev gozd v izmeri 1 ha, 43 a na Golobinjeku pri Mrini peči. Marija Keše, Mirna peč 20.

PRODAM vinograd, z zidanico in vsem inventarjem, na lepi sončni legi, dostop z vsakim vozilom, 10 km od Novega mesta. Naslov v upravi lista (3049/80).

OB KRKI na meji salmonidnocipri-nidnega revirja prodam 400 m2 zemljišča. Naslov v upravi lista (3050/80).

PARCELO, zazidljivo in komunalno opremljeno, na zelo lepi legi v okolici Brežic, ugodno prodam. Nada Jovanović, Ul. B. Učkar 106, 61000 Ljubljana.

RAZNO

V NAJEM DAM DELAVNICO, veliko 72 m2, v Metliki, CBE 3. Ogled vsak dan.

ČESTITKE

DRAGI MAMI ANICI NAGELJ iz Vel. Bučne vasi za minulo dvojno praznovanje še na mnoga zdrava leta – ji iz srca želi hčerka Anica z družino.

LJUBEMU ATKU IN MAMICI JOŽETU IN KAROLINI ŽAGAR iz Mačkovca 25 za 15. obletnico skupnega življenja, da bi bila zdrava in čimprej v krogu svojih najdražjih: otroci Jožica, Vesna, Boštjan, Sandi, mama, ate ter sestre.

OBVESTILA

CENJENE GOSTE OBVEŠČAMO, da bo gostilna Vovko na Ratežu zaprta od 20. 8. do 10. 9. zaradi letnega dopusta.

CENJENE STANKE OBVEŠČAM, da bo frizerski salon „TINCA" na Raki zaradi letnega dopusta zaprt od 15. 8. do 25. 8. 1980. Vljudno prosim za razumevanje in se vnaprej priporočam.

NOVOST! Obveščam cenjene stranke, da izdelujem slike za potne liste, vozniška dovoljenja in osebne izkaznice. 4 slike dobite takoj po zelo ugodni ceni. Fotograf Cvetko Tramte, Breška vas 3, Šmarješke Toplice.

FRIZERSKI SALON „CVETA", Čitalniška ul. 1, Novo mesto, obvešča cenjene stranke, da bo lokal zaradi obnove zaprt od 21. 8. do konca t. m. V obnovljenem salonu pa se strankam priporočamo za obisk. Oklešen Cveta, Čitalniška 1, Novo mesto.

Kmetijski stroji

PRODAM traktor Ursus 35 KS s kabino in plugom. Ima 870 ur. Rudi Meserko, Mirna 58. 68233 Mirna.

PRODAM TRAKTOR IMT 533 po ugodni ceni. Alojz Hosta, Sela 6, 68310 Šentjernej.

SILOKOMBAJN KEMPER za koruzo, dobro ohranjen, prodam. Rudi Petan, Arnovo selo 24, Artiče, Brežice.

PRODAM TRAKTOR URSUS, letnik 1979, ali zamenjam za goseničarja. Informacije lahko dobite od 20. ure dalje na tel. (068) 85–446.

PRODAM TRAKTOR IMT 533 s kompresorjem. Ima 900 delovnih ur. Jože Lampret, Brinje 26, 68232 Šentrupert.

PRODAM zelo ohranjen kombanj znamke Far Mercedes, letnik 1966. Branko Tomše, Gor. Pirošica 13, Cerklje ob Krki.

PRODAM mlatilnico na popolno čiščenje, plug „slavonac" in osovino za traktorsko prikolico. Anton Berus, Srednji Globodol 6, Mirna peč.

PRODAM nakladalko 17. Anton Kramar, Mirna peč 15.

PRODAM PVC silos 35 m3 za 70.000 din. Stane Avsec, Bistrica 13, Šentrupert.

PRODAM TRAKTOR MASEY FERGUSON, tip 25, po generalni. Franc Laknar, Ržišče 5, Kostanjevica.

PRODAM mlatilnico, ki zelo dobro čisti, skoraj nove znamke Krobat. Albin Jarc, Globodol 16, Mirna peč.

KUPIM starejši traktor, lahko nevozen. Tel. 21–287 dopoldne.

KUPIM

KUPIM mešalec in prikolico za osebni avto. Naslov v upravi lista (3053/80).

KUPIM rabljen lesen krški čoln. Ponudbe na tel. 24–031.

PREKLIC

IVAN KLOBUČAR iz Uršnih sel 60 prepovedujem pašo kokoši po mojem vinogradu v Ljubnu. Kdor tega ne bo upoštevalo, ga bom sodno preganjal.

REGINA MEJAK iz Prvomajske 10, Sevnica, opozarjam vsakogar, ki bi izkoriščal gozdno parcelo št. 806 v Dol. vasi pri Krškem, da bo sodno preganjan.

V SPOMIN

na žalostno tretjo obletnico smrti, ko nas je 10. avgusta za vedno zapustila naša nenadomestljiva in nikoli pozabljena hčerka – edinka, vnukinja, sestrična in nečakinja

ALENKA CIMBALJEVIČ

Alenka, rane v naših srcih so še vedno sveže, kot da si odšla včeraj, pa te ni že tri leta. Tvoja iskrenost, dobrota, skrbnost, prijateljstvo, tvoje otožne oči in plemenito srce imamo v mislih vsako minuto. Težko je brez tebe, ki si nam bila v ponos in cilj v življenju. Kruta usoda je resnica. Zapustila si vse v cvetu mladosti, saj ti je bilo le 19 pomladi. Hvala vsem, ki se je spominjate in obiskujete njen prerani grob.

Vsi njeni

Ribnica, 6. 8. 1980

ZAHVALA

V 86. letu starosti je dotrpela naša ljuba žena, mama, stara mama in prababica, sestra in teta

FRANČIŠKA REPŠE

iz Hinj 23 pri Šentjanžu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za podarjene vence in cvetje ter namesto vencev za darovanje maš in za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih. Še posebno se zahvaljujemo družinama Repše iz Hinj in Brinja ter Lukekovim iz Podboršta. Hvala vaščanom za podarjeni venec in cvetje, Planinškovim in Kozinčevim ter vsem, ki ste našo mamo tako številno obiskovali v času njene težke bolezni. Posebej se zahvaljujemo OOS Alprem iz Kamnika in sodelavcem za podarjena venca, župniku za lepo opravljeni obred ter vsem, ki ste pokojno mamo spremili na njeni zadnji poti. Nadi Jakop iz Celja pa se še posebej zahvaljujemo za njeno veliko požrtvovalnost in plemenitost.

Žalujoči: mož Jože, hčerka Martina z družino, sin Jože z družino, sestri Urška in Angela ter ostalo sorodstvo

Hinje, 11. 8. 1980

V SPOMIN

Danes, 28. avgusta, minevata dve žalostni in težki leti, odkar si mnogo prezgodaj odšla od nas, naša draga

MILKA BADOVINAC

roj. Klemenčič

Hvala vsem, ki se je spominjate, obiskujete njen grob, ji prinašate cvetje in prižigate svečke.

Vsi njeni

Jugorje, 18. 8. 1980

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage žene, mame, hčerke in sestre

MILENE DVORŠČAK

roj. Skube iz Mihelje vasi 5

se iskreno zahvaljujemo vsemu zdravstvenemu osebju Zdravstvenega doma Črnomelj, ki so pokojni z velikimi napori lajšali bolečine. Hvaležni smo vsem sosedom za pomoč v težkih trenutkih, sorodnikom, prijateljem, znancem, DO Viator Črnomelj, IMV Črnomelj, delavcem Pionirja za podarjeno cvetje, godbi na pihala iz Metlike in obema duhovnikoma za lepo opravljeni obred in vsem tistim, ki ste se od blizu in daleč prišli poslovit od naše drage pokojnice.

Žalujoči: mož Drago, hčerka Betka, mama, sestra Jožica in ostalo sorodstvo

Mihelja vas, 11. 8. 1980

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Milan Markelj (namestnik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 8 din, letna naročnina 298 din, plačljiva vnaprej – Za delovne in družbene organizacije 600 din – Za inozemstvo 600 din ali 32 ameriških dolarjev oz. 55 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 160 din, 1 cm na določeni strani 200 din. 1 cm na srednji ali zadnji strani 250 din. 1 cm na prvi strani 320 din. Vsak mali oglas do 10 besed 60 din, vsaka nadaljnja beseda 6 din – Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 11 do 1. 1. 1980 – Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 do 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 – Naslov uredništva: Glavni trg 7 p. p. 33, telefon (068) 23-606 – Naslov uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 – Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: 68001 Novo mesto, Glavni trg 5, p. p. 33, telefon (068) 22-365 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage žene, mame in tete

VERONIKE METELKO

iz Kuzarjevega kala

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter pokojno spremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se GD Prečna, ZZB NOV Novo mesto, vaščanom, OOZS MS Prečna, OOS Varnost Novo mesto, TOZD Marketing, OOS Tovarna obutve Novo mesto, sodelavcem konfekcije 1, Francu Somraku za poslovilne besede pred domačo hišo ter župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: mož Jože, sinova Jože in Stane, hčerka Darinka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 67. letu starosti nas je po težki in mučni bolezni zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat in stric

ANTON MOHAR

Birčna vas 49

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje. Posebej se zahvaljujemo družinama Žagar in Stopar za vsestransko pomoč, kolektivu IMV Novo mesto, KOT Ljubljana, ZZB Birčna vas za podarjene vence ter župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 70. letu starosti nas je po težki bolezni zapustil naš dragi oče, stari oče in brat

FRANC PUCELJ

iz Lutrškega sela 17

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in prijateljem za vso pomoč v najtežjih trenutkih, izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje ter za številno spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala kolektivom Standard – Mercator, Petrol Brežice, Petrol Otočec, Hotel Grad Otočec in Iskra Šentjernej. Zahvaljujemo se tudi osebju kirurškega oddelka Splošne bolnice Novo mesto, posebej dr. Moreli, prav tako pevcem in župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Kruta bolezen nam je mnogo prezgodaj iztrgala našo ljubo ženo, mamo, staro mamo, sestro in prijateljico

TEREZIJO KRIŠTOF

Iskrena hvala vsem, ki ste pokojno tako množično spremili na njeni zadnji poti, darovali vence in nam izrekli sožalje. Najiskrenejša zahvala osebju oddelka za pljučne bolezni v Novem mestu, posebno dr. Trobišu, sodelavcem TOZD Hotel Grad Otočec za vso pomoč v težkih trenutkih ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: mož Martin, hčerka Stanka z družino, hčerka Martina, sin Franci ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame in tašče

TEREZIJE BOBNAR

iz Semiča 9/a

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter pokojno spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo sosedi Nežki Bezek za poslovilne besede, duhovniku pa za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: mož Rudolf ter hčerka Ljuba z družino

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame

ANE GRAHEK

Lokve 16

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, sosedom in prijateljem za izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje ter vsem, ki ste spremili pokojno v tako velikem številu na njen zadnji dom. Posebno se zahvaljujemo sosedom za nesebično pomoč kolektivu Ljubljanske banke – Temeljne dolenjske banke in ostalim ustanovam in OZD, pevcem ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: njeni otroci

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

ALOJZA ŠIŠKA

iz Straže pri Raki

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in prijateljem za pomoč, darovane vence in izrečeno sožalje. Posebej se zahvaljujemo tudi kolektivoma Kovinarska iz Krškega in Labod iz Novega mesta ter duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njegovi

Ne boš več v zvezdnatih nočeh bedel, ne boš več sanjal in ne boš več pel, ne boš nemiren čakal več spomladi, kdaj breskve vzcvetele in trt nasadi. (Gradnik)

V SPOMIN

22. avgusta mineva leto neizmerne bolečine, odkar je naju nepričakovano in mnogo prezgodaj zapustil ljubljeni mož in zlati očka

FRANCI VRČEK

Ne moreva verjeti, da te ni, tvoj lik je še živ pred nama, a tvoj grob neizprosna priča tej boleči resnici. Težko je živeti brez tebe, vendar spomin nate ne bo nikoli ugasnil.

Za tabo žalujoči: žena in mala hčerkica

ZAHVALA

Ob prezgodnji izgubi našega najdražjega in dobrega moža, očka, starega ata, sina in brata

ANTONA KRAJNCA

iz Žužemberka

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, vaščanom in nekdanjim sodelavcem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili mnogo cvetja ter nam pismeno ali ustno izrazili sožalje. Zahvaljujemo se članom LD Plešivica Žužemberk in ostalim lovcem za nesebično pomoč in ganljivo slovo na njegovi zadnji poti. Prisrčna zahvala družbenopolitičnim organizacijam krajevne skupnosti – ZK, ZZB NOV, ZRVS, SZDL in ZSMS, delovnim organizacijam Iskra Žužemberk, SAP Viator Črnomelj, Trimo Trebnje ter UJV Novo mesto, Občinskemu svetu ZS Trebnje, DPO Trebnje in otroškemu oddelku bolnice Valdoltra. Hvala govornikom Veri Vehovec, Ivanu Plutu in Jožetu Tavčarju za ganljive in globoko občutene besede, godbi na pihala iz Trebnjega, pevcem iz Zagradca in Ludviku Marinču. Zahvaljujemo se tudi delavcem kirurškega oddelka Splošne bolnice Novo mesto.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame, sestre, tete in tašče

MARICE STEGNE

z Goleka 8 pri Vinici

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem znancem in vaščanom za podarjene vence in cvetje, izrečeno sožalje ter številno spremstvo na njeni zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo bližnjim sosedom, ki so nam vseskozi, posebno pa v zadnjem trenutku nesebično pomagali, krajevni organizaciji ZZB Vinica za lepo organizirani pogreb, godbi, viniškim pevkam, govornicama Katici in Tini za tople poslovilne besede, kolektivom GG Črnomelj, OŠ Črnomelj in Brusnice. Iskrena hvala tudi bolničarki Hudeljevi in babici Maljevčevi za njuno požrtvovalnost in Meri Hafnerjevi, ki je vse do zadnjega trenutka stala ob strani naši dragi mami. Še enkrat najlepša hvala vsem, ki ste našo mamo imeli radi in jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Jure, otroci Katica, Vera, Jure in Boris z družinami

Golek pri Vinici, Črnomelj, Brusnice, Villigst, Iserlohn

ZAHVALA

Po hudi bolezni nas je 14. avgusta v 76. letu starosti za vedno zapustila naša draga mama, stara mama in teta

MARIJA NOVAK

z Vrha pri Pahi 7

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in vaščanom z Vrha pri Pahi za podarjeni venec, cvetje ter izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se tudi Elektrotehni Novo mesto, Zavodu za zaposlovanje Novo mesto, sodelavcem SGP Pionir Novo mesto – gradbišča Ceste herojev za podarjeni venec ter župniku za opravljeni obred. Posebno pa se zahvaljujemo Minki Koplenikovi in Mari Hrastarjevi za posebno skrb za našo mamo v času njene bolezni ter Pepci Golobovi za pomoč pri pogrebu. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: sinova Alojz in Jože, hčerka Marija, sestri z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Nenadoma in nepričakovano nas je v 65. letu starosti zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, tast, brat in stric

FRANC PIRC

iz Gor. Mraševega 8

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, ki so nam stali ob strani, sorodnikom in vsem, ki so nam izrekli sožalje, nam kakorkoli pomagali, darovali pokojnemu vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji prerani poti. Zahvaljujemo se GG Novo mesto, KZ Krki, IMV Novo mesto, PTT ter mizarstvu Ilar. Najlepša hvala tudi župniku in kaplanu za spremstvo, opravljeni obred in govor. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: žena Justina, sinovi Franci, Toni, Milan, hčerka Zorica, sin Janez, hči Marija z družinama, sestra Angela, sestra Micka in Francka z družinama

Audi
NSU
SERVIS
BERUS IVAN
C. herojev 27
NOVO MESTO

Portret tega tedna

Avtoriteta ni nikomur dana

Dejali bi, da je brucka in najbrž fantje požvižgavajo za njo, kar dandanes pomeni dekletu na cesti kompliment. Drobna, temnolasa, živih oči in vedno urejena, četudi je v kavbojkah – taka je tržna inšpektorica, diplomirana inženirka živilske tehnologije Vera Splichalova.

Nihče ji ne bi prisodil hčerke, ki jo je po postavi že prerasla, in kdo bi si mislil, da opravlja tako izpostavljen, naporen in zahteven poklic. In to z vso avtoriteto!

„Najti pravi pristop do strank, človeški odnos, to je važno za naš poklic, da inšpektorja sprejmejo," pravi inženirka Vera, ki v času petletnega službovanja v tem poklicu še ni imela težav zaradi tega, ker daje videz mladega dekleta in ker je povrhu še ženska.

„Moja navada je strogo, avtoritativno, vendar dostojno razložiti trgovcem, kaj je narobe. Svetujem tudi, kako ravnati, da do nepotrebnih zapletov z nami ne bi prišlo. Prav prizadevamo si, da bi delovali preventivno, žal pa z druge strani za to skoroda ni odziva. Prav ponujamo se, da bi prišli v kolektiv in pojasnjevali mlajšim kadrom razne predpise, a nas zelo redko kličejo."

– Ali si je pri trgovcih težko pridobiti avtoriteto? Nemalokrat se tudi šušlja, da inšpektor zamiži, če je v trgovini domač, da ne rečem, še kaj več . . .

„Moj stil je tak, da prvič na napako opozorim, drugič brezpogojno prijavim. Zaradi suma podkupljivosti pa sem prav obremenjena. Kar nerodno mi je iti z vrečko iz katerekoli trgovine, čeprav sem gospodinja in moram nakupovati. Trdim, da naša generacija ni dovzetna za nobeno obliko podkupljivosti in da tega zdaj ni. Zaradi suma, ki ima kdove kako stare korenine, pa si na trgu sploh ne upam kupovati na stojnicah. Pošljem raje moža ali koga drugega. Tudi meni se je že zgodilo, da so v trgovini skušali ponuditi zavojček kave ali kaj takega, kar me naravnost užali. In to tudi povem."

Inšpektorica Vera, ki opravlja tržni nadzor v štirih dolenjskih občinah, pa ni le strokovnjakinja v poklicu. Vsestranska je v svojem zasebnem življenju.

„Pred dvema letoma sem obiskovala šiviljski tečaj, zdaj sama šivam dekletoma krilca in tudi zase sem že marsikaj sešila. To mi je v največje veselje." Rada tudi plete, uživa pri kuhanju, veliko bere. Za vse najde čas, ker si za vsak dan vnaprej sestavi plan dela.

Svoje čase je bila aktivna športnica, zdaj si tega zaradi časovne stiske ne privošči več, pač pa skrivoma pogleduje na ono stran Krke, kdaj bodo nova teniška igrišča nared za beli šport. In zadnje čase, ko sta Alenka in Urška že večji, si oddih najde v hoji. „Pred kratkim sem bila z otrokoma teden dni na Pokljuki. Tudi po štirih ure na dan smo hodile. Bilo je nepopisno lepo."

Njene vsestranske sposobnosti s tem še daleč niso izčrpane. Če se samo spomnim njenih rož na oknih pa aktivnosti pri družbenopolitičnem delu na terenu . . . Ona zmore vse, ne da bi pri tem tarnala nad mukotrpno usodo. Malokdaj jo vidiš nenasmejano.

RIA BAČER

Spomenik po dva din za kilogram

Romka ukradla 90–kilogramski nagrobni spomenik na Kapitlju in ga za odpadno železo brez težav prodala novomeškemu Dinosu

Ni kar tako skrivoma odnesti 90 kilogramov težak in blizu dva metra visok spomenik, še posebej, če se ga poloti ženska. Nekoliko laže je, vsaj v našem primeru je tako, takšno kulturno dediščino v obliki starega železa pretopiti v denar. Pa čeprav ima takšno staro železo povsem jasno obliko nagrobnega spomenika iz litega železa z razločno pobožno podobo na vrhu.

Vodstvo kapiteljskega župnišča je prejšnji teden prijavilo, da jim je nekdo ukradel litoželezen nagrobni spomenik iz leta 1857, postavljen duhovniku Antonu Strochenu, obeležje pa je stalo na južni strani cerkve. Spomenik je bil izdelan v železarni na Dvoru in je eden redkih pomnikov in prič o delu dvorskih železarjev. Po številnih poizvedbah so novomeški miličniki kaj hitro prišli na sled tatu in ugotovili, da je spomenik 29. julija ukradla 37-letna Romka Berta Brajdič iz Žabjeka, pri delu pa ji je pomagal njen 13-letni sin. Brajdičeva je še istega dne spomenik skupaj s starim železom odpeljala v skladišče Dinosa in ga tam prodala po 2 din za kilogram. Za dragoceni kulturni pomnik so pri Dinosu Brajdičevi izplačali 180 din. In ne samo piscu teh vrstic, verjetno se še komu porajajo pomisleki, kako so lahko skladiščnik Karel Celič, poslovodja Franc Hočevar in njegov pomočnik Slavko Luzar, ki so bili navzoči pri prodaji, sprejeli litoželezni spomenik iz dvorske železarne za odpadno železo. In tudi, po kakšnem postopku in s kakšnim opravičilom so nekaj dni kasneje na Dinosu podarili neznanemu moškemu Jezusov kipec s spomenika, za katerega jih je prišel neznanec, ki ga bojda navidez poznajo, prosit.

ZAMIKAL JE KOT ŽELEZO – Železni spomenik, ki so ga izdelali v stari železolivarni na Dvoru.

Najsi bo kakorkoli, nagrobni spomenik, seveda okrnjen za „podarjeni" kipec, je bil dan po prijavi kapiteljskega župnišča vrnjen lastnikom, upajmo pa, da se bo omehčal tudi neznani obdarjenec.

Seveda bi bila naša zgodba o kraji kapiteljskega spomenika neprimerno krajša, če ne bi bilo nerazumnega in lahkomiselnega početja Dinosovih uslužbencev. Povsem nehote se za nameček utrne še sum o podobnih kupčijah v preteklosti, vendar ga zaradi usode kupov starega odpadnega železa ni mogoče ne potrditi ne zavreči. Romi bodo še vnaprej enako pridni obiskovalci Dinosovega skladišča.

B. BUDJA

KIPEC VRNJEN

Ukradeni spomenik je še cel. Takoj po objavi vesti v Delu se je Novomeščan Martin Cvelbar zglasil in prinesel manjkajoči kipec. Kot je povedal, se mu je zdelo škoda, da bi ga razbili in ga je raje vzel domov.

Žir obeta polšje leto

Po desetih letih v Kočevju spet polharski teden

Polharji že budno pazijo in opazujejo po hostah bukve, kako so zastavile plod. Ugotovili so, da bo letos zelo veliko žira in se nam obeta, kakor pravimo, polšje leto.

Za sedaj šele pripravljajo pasti in vse potrebno za lov, da bo vse v skladu z uredbo in predpisi po dopolnitvi zakona o lovu, po katerem je sedaj tudi polh zaščiten.

Pred desetimi leti je bil v Kočevju od 10. do 18. oktobra zelo uspel polharski teden s polharsko razstavo v Domu telesne kulture, programom polharskih lovov in zaključno zabavo, nakar je sledila razdelitev priznanj za ta polharski teden. Tudi letos nameravajo polharji ponoviti program prvega polharskega tedna izpred 10 let. Taka prireditev je možna samo takrat, kadar je bolšje leto, in to se nam obeta letošnjo jesen. Polharji bodo imeli v okrilju Turističnega društva Kočevje sestanek za organizacijo 3. polharskega tedna v Kočeviju.

A. ARKO

Nočna inačica vesterna

Pretep, kakršnega v Črnomlju že dolgo ni bilo – Poleg pretepačev na zatožno klop še kdo – Dva hudo poškodovana

Na videz nedolžno obrekovanje je v poznih sobotnih nočnih urah pod vplivom maliganov rodilo pretep, kakršnega na črnomaljskem Trgu svobode še niso videli. Kirurgi so svoje že opravili, končno besedo pa bo pri vsem nedvomno imelo sodišče, ki bo moralo poklicati na zatožno klop še koga poleg udeležencev pretepa. Pri tem mislimo na odgovorne in strežno osebje Viatorjevega disko-kluba Grad v Črnomlju.

Črnomaljčani, 46-letni Levai Šandor, 28-letni Bojan Valenčič, 24-letni Ivica Petrovčič, 34-letni Čamil Rahmanović in 25-letni Ljubljančan Jovica Kostrež so se vse do 1.30 družno veselili in popivali v disko klubu Grad v Črnomlju. Skupaj so potem odšli do Trga svobode, tam veselo prepevali navzlic poznim nočnim uram, ko je nenadoma prišlo do prepira med Valenčičem in Rahmanovičem. Slednji je prvega dvakrat udaril, prišlo je do prerivanja, nakar sta Rahmanović in Levai za nekaj časa izginila in se vrnila z izvijači v rokah. Valenčič, Petrovčič in Kostrež so hitro videli, koliko je ura, zato so urno stekli do bližnje lesene palete Dolenjke, odtrgali vsak po eno lato in se vrnili na mesto prepira. Pretep, do katerega je prišlo hip kasneje, je spominjal na dobro zrežirano sceno iz kakšnega kavbojskega filma, le da so bile posledice in kri čisto pravi. zaradi hudih poškodb so Rahmanovića in Levaija odpeljali najprej v ZD Črnomelj, nato pa v novomeško bolnišnico, zdravniško pomoč pa je prišel iskat tudi Kostrež.

Za vse pretepače bo podana kazenska ovadba temeljnemu tožilcu, enako pa tudi zoper podjetju Viator, ki upravlja z diskom, zaradi prekoračitve obratovalnega časa, in strežno osebje, ker je točilo alkohol vinjenim osebam.

B. B

TUDI „LEPA ANKA" NA „VESELI JESENI"

V Mariboru bo 6. septembra osrednja prireditev 14. slovenskega festivala narečnih popevk. Za naziv najboljše p popevke „vesele jeseni 80" in za nagrade se bo potegovalo 16 skladb, ki jih je napisalo prav toliko avtorjev, medtem ko je med pisci besedil Miroslav Slana – Miros s petimi teksti na prvem mestu. Med popevkami, ki jih bodo obiskovalci poslušali omenjenega dne v mariborski unionski dvorani, je tudi „Lepa Anka", ki jo je na besedilo Metličana Tonija Gašperiča uglasbil Črnomaljčan Silvester Mihelčič. „Lepo Anko" bo zapela Andreja Zupančič, ki s še štirimi izvajalci nastopa prvič na tem festivalu.

Že manj pijemo

Če bi lahko sklepali samo na podlagi številk o prodanih pijačah vseh vrst v gostinstvu novomeške občine ter v obratih družbene prehrane, bi lahko rekli, da je žeja odjenjala v primerjavi z lani.

V prvi polovici letošnjega leta je bilo prodanih 399.471 litrov piva (lani 479.011 litrov), iztočenega je bilo 223.525 litrov vina (lani 234.899 litrov), popitega 13.127 litrov žganja (lani čez 14.000 litrov) itd. Očiten padec je tudi pri prodaji sadnih sokov, saj je bilo lani v prvih šestih mesecih prodanih 8.616 litrov takih pijač, letos pa samo 5.312 litrov. Tu gre za skoro 40-odstotno manjšo prodajo. Pri kisli vodi je letošnje pitje še najbolj podobno lanskemu, saj gre le za 2,6-odstoten padec v prodaji. Popitih pa je bilo 163.875 litrov raznih slatin.

Gostinstvo zaradi tega finančno ni na slabšem, saj po vrednosti pri vseh naštetih pijačah letošnja prodaja presega lansko. Res pa je, da so bile letos tudi nabavne cene pijač višje. Tudi se ne gre slepiti, da je zaradi tako prikazane manjše žeje kaj manj alkoholizma.

KLOPOTAJOČI KAŽIPOT – V Mačkovcu pri odcepu proti Trški gori stoji domiseln kažipot, ki ga je postavil Krkin turizem za gostinstvo in turizem. Mimovozeče vabi v Krkin hram na Trški gori.

Trdo delo ju je kalilo

Očeta Martina ranil angleški šrapnel – Mati Marija pa je doma od tam, kjer je vrag drevesa pukal

Zlato poroko sta slavila v začetku avgusta Martin in Marija Verderber iz Vrta ob Kolpi v kočevski občini.

Oče Martin, ki je bil rojen leta 1899 v Vrtu, se najbolj spominja prve vojne in svojega prvega, hkrati pa tudi zadnjega juriša na italijanski fronti. Takrat je bil Martin hudo ranjen. Šrapnel mu je raztrgal nogo in zdrobil kost. Ranjenega so ujeli Angleži.

Domov je prišel po koncu vojne, še bolan in v angleški ujetniški obleki, ker druge pač ni imel. Komaj je prišel domov, je moral v košnjo, da si je zaslužil toliko, da si je lahko kupil obleko. Kot vojnemu invalidu je država omogočila, da se je izučil mizarske obrti.

Čeprav je imel težave z nogo, ki mu je pogosto otekala, je pridno delal in si kupil za 12.000 din hišo, v kateri živita z ženo in hčerko Mimico.

Nevesto Marijo Verderber si je poiskal v sosednji hrvaški vasi Lamana draga blizu Bilpe; tam, „kjer je vrag iz luknje skočil – še danes se pozna na kamnu odtis človeške noge in konjskega kopita – se pognal na hrvaško stran Kolpe ter vse bukve popukal in okoli obrnil, zaradi česar se temu kraju še vedno reče Lamana draga."

Najprej sta morala pridno delati, da sta odplačevala dolg za hišo in skrbela za hčere. Rodile so se jima štiri, žive pa se še tri: Mimica, Vida in Nežka. Vse so se 2. avgusta z možmi in štirimi otroci zbrale na zlati poroki v Vrtu.

Med vojno je bilo v njuni in drugih hišah v Vrtu zbirališče partizanov, skladišča in mitingi. Verderberjevi so dali za partizane dve ali tri krave. Očeta Martina so Italijani dvakrat odpeljali, a so ga zaradi invalidnosti obakrat izpustili.

Zlate poroke na tem koncu niso redkost. Čeprav štejeta Vrt in Bilpa le 7 stalno naseljenih hiš, so bile v zadnjih petih letih tu kar tri zlate poroke. Zadnjo sta slavila Francka in Rudi Rupe, ki sta soseda Verderberjevih. Trdo delo in nepokvarjena, zdrava narava kalita ljudi ob bistri Kolpi.

JOŽE PRIMC

ZLATA POROKA V VRTU – V vasi Vrt ob Kolpi sta 2. avgusta slavila zlato poroko Martin in Marija Verderber. (Foto: Primc)

STRELA JO JE UBILA

Nič hudega sluteč je prejšnji torek ob 13.30 sedela 46-letna Nada Jarc iz Kočevja, ki je bila tačas na dopustu pri tastu v Cviblju pri Žužemberku, pod tamkajšnjim orehom v bližini domačije. To pa je bilo za Jarčevo usodno. Strela je namreč treščila v oreh, pri tem pa ubila Nado Jarc, ki je sedela na klopci pod njim. Jarčeva je bila takoj mrtva.

NARAVA ŽE POLNI KNJIGO REKORDOV – „Odkar smo na kmetiji, takega še nismo po tegnili iz zemlje", se je pohvalila Krnčeva iz Žabje vasi ko je na njivi za hišo izkopala kilogram težkega krompirjevega velikana, ki je v zemlji ležal skupaj s še desetimi nekoliko dekagramov lažjimi bratci. Z „Dolenjca" se je s trofejo svoje mame slikala hčerka Tanja, oče Franc pa je poudaril, da ena lastovica še ne prinese pomladi, saj bo zaradi obilice dežja v zemlji najti tudi droban in gnil gomolj. (Foto: J. Pavlin)

MOJ PREDSEDNIK PA MOLČI

Verjeli ali ne, toda moj Predsednik se že nekaj časa ne pogovarja z menoj. Ne, nisem mu preklel matere niti mu nisem zasedel njegovega lovskega revirja, še manj, da bi kje vinjen govoril zoper njega in njegovo politiko. Saj to vendar ne gre. Stvar je v drugem grmu, ki mu pravimo pisanje. Beleženje vsakodnevnih, tedenskih in letnih dogodkov, natančneje rečeno: napak, specificirano: razhajanje besed od dejanj. Oko pač nekaj zapazi, stroj zapiše, časopis objavi. Ničesar se ni treba izmišljevati. Navsezadnje nismo družba, ki bi tračarila. Vse mora sedeti, vse mora biti trdo na tleh. Argumentirano. Kot, na primer, razdrapani asfalt skozi mesto. Še tako zlobna, brezzoba babnica ga ne more potegniti iz megle. Ali pa komaj pitna voda. Odpreš pipo, pa ti pricurlja v lonec čorba: smrdljiva, umazana, neužitna. Pa električni tok, samo za primer. V krajevnih skupnostih tulijo, da se ne morejo briti z električnimi brivniki, ženske cvilijo, da krepavajo pralni stroji, napredni kmetje pa, da ne morejo molzti drugače kot na roke.

Nežnejši spol, ki je že rodil, sivi, ker nima kam dati otrok v vrtec. Vse je prepolno, otroka spraviš na varno le, če poznaš najmanj vzgojiteljico, seveda je boljše, če se tikaš s samo direktorico ustanove, sicer pa se nimajo deca popoldne kje igrati, kajti novo naselje je brez parkirnih prostorov, o otroških igriščih, kaže, načrtovalci niso še ničesar slišali. V solidarnostnih stanovanjih bivajo ljudje, ki se vozičkajo naokoli z beemveji, najmanj, tudi citroenov ni malo. Natolcevalci vedo povedati celo to, da imajo solidarniki narejeno pohištvo po naročilu. Pohištvena konfekcija je gnus nekaterim. Pa kultura? Od zadnje gasilske veselice dalje, kjer so pošteno premlatili neko vidnejšo krajevno buticco, se ni zgodilo nič pomembnejšega. Posamezniki štejejo slednji dogodek celo med športne discipline, saj so pretepači baje lovili pretepenega skoraj dvesto metrov. S preprekami, seveda. Tudi z individualno gradnjo bajt se ni moč pohvaliti. Uradni aparat melje tako počasi, da ni pričel v zadnjih dveh letih nihče z novogradnjo. V sosednji občini pa se zida, da se vse kreše. Tako se vsaj sliši, vendar je to lahko le sovražna propaganda. Potemkinove vasi, bi rekel.

Moj Predsednik pa molči. Ima me, da bi ga pohvalil, da bi ga postavil na podstavek za spomenik in mu zapel odo o razvoju, o napredku, o zadovoljstvu delovnih ljudi, krajanov, ki so srečni, da lahko živijo v kraju, kjer biva on, da dihajo isti zrak, kot ga vsrkava no. Vendar se bojim, da bi me potrepljal po rami, da bi se mi nasmehnil in da bi mi rekel: „Tako se piše, fant moj."

Potem bi me povabil na brizganec, ne vedoč, da najraje pijem vinjak.

TONI GAŠPERIČ